

شورا

عدہ ۲۱

نویامبر ۱ = سنہ ۱۹۱۴

محرری: رضاء الدین بن فخر الدین

ناشری: «م. ساکر وم. ناگر رامیفلر»

اسماعیل بک غصبر ینسکی .
مسلمہ نرنک ملی استاذ و خادمہ لندن .

شام دن بعلبک گہ

صاقاری .

اور تاتل

نوشیروان یاوشف .

عادات، اخلاق و عبادت .

دینی و اجتماعی مسئلہ لر

موسی جارالله .

بزم تورکلر دہ ہیچ نوسہ

یوق - صابر جان القور ماشی .

شرع نظر ندہ : دنیا، فقر،

غنا، توکل ہم کسب .

محمد صلاح ازدانوف .

عصبیہ لر ایچون حفظ صحت

ع .

خاتون قز لر حقمندہ

کریم جمال الدینف .

گیب یادگاری .

تربیہ و تعلیم :

«اعتبار» - مرد عالم محمدی .

«تل وادیات اوقتو اصول لر» -

عبدالرحمن سعدی . «بالا تربیہ

سندہ عائله» - عبدالحمد المسلمی .

«اورتا مکتبہ لر دہ مسلمہ انچه

اوقتو» - خاتمہ نظیفہ . «مکتبہ

لرمزنک بالارغہ روح بیرہ

الماوی» م . خلیل یادگاری .

مطبوع اثر لر .

اشعار .

مراسلہ و مخابره :

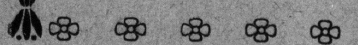
خوقند ، تاشکند اورسکی ،

بخارا ، کرچ و سمرقند دن .

ہطبوعات خلاصہ سی .

حکایہ . «فازاق آراسندہ» -

ملا جان خالقف .

ملى مطبوعاتده تورکستان تورکلر ندىن بحث اولنورکن، همان آنلرنى خورلاو، استهزا ايتو، تورلى يالغان يالار يابو بر مودا بولوب کيتدى. قولينه قلم طوتا بلگان هر تاتار بالاسى تورکستان طوفراقينه آياق باسار باسماز همان آنلردن کولوшке باشلى. بالفرض بر سلمى آدمشنگ نامعقول اش اشلگان کورسه، آنک ضمننده جمله تورکستان ملالرينه حقارتلى سوزلر يادورا. بونگ بر نظيرى ۱۵ عدد «شورا» ده کورندى. قايدادر بر ايکى تاتار بالاسينه ايکى مجنون ملا يولقهده: «سزنگ حسينه مدرسه سنده تاريخ، جغرافيا، هندسه، کيميا او قولا، شا کردلر قصه کيوم کيه ديلر. اونداق بولسه سز لر کافرلسز» دى. بونى ايشتو برله هلى که تاتار بالالرى چوگ بر نرسه تابقان کي همان «شورا» ژورنالينه يازا: «تورکستانلى قراشلمز شوشى معاملهلر نده حقيلمى؟» دى! ديمک بولرنگ فکرنجه عموم تورکستانلى ملالر شوشى فکرده بولا. بر ايکى آدمغه قاراب عموم تورکستان ملالرن قاراتو ياراب بتار ميکان؟ بولر اوزلرى حسينه شا کردلرى بولا طوروب عوام خلقى بله چک آچق بر مسئله نى «حقيلمى؟» ديب سؤال قيلماقى بزلردن کولمک اوچون گنه يازلغان بر اويدرما ايکانن اويلاتا. احتمال آندى ملالر تاتارلر آراسنده ده بولا طورغاندر. تورکستان ملالرى تاتار غزتهلر نده شونداى اوزلرينه يابلغان يالارنى کوردهده شوندان غزتهلرنى بر غيبت نامه حسابلده نقرت ايده باشلى. ايمدى آندى بره اوچون برهونى عيبله ب يازولر غزيتهلر ده بولماسه ايدى. خصوصاً روحانى صنف گه اورنلى اورنسز تل تيدرو بولا تورغان اش توگل. فولگر دن کيلسه تورک قومى آراسينه اختلاف توگل اتفاق صالير، آندى اورنسز يامانلاولر بتسون ايدى. اويغور بالاسى.

اداره: مذکور مکتوبده دامالارنگ اسملرى مذکور بولوب واقعه نگ بر جمعيتده بولغانلغى و حسينه شا کردلرى اوزلرنگ، اوزلرنگ گنه توگل بلکه بتون حسينه معلملرنگ ده کفرک گه نسبت ايتولر ندىن مظلوم بولغانلقرينى، ادب دائره سنده مدافعه ايتوب قاراسهلر ده هيچ بر فائده بولماغانلغى تفصيل برله يازلغان ايدى. مکتوبنى بز قسقارتدق، اهميتلى نقطهلرنى ذکر قילו برله قناعت ايتدک، شخصى اسملرنى بتونلهى توشردک. بر قومنگ حالينى عمومى رهوشده بيان ايتو غيبت بولماسه کيرهک.

حديثلرده «ما بال اقوام يفعلون کذا» بار. دوالرنگ هر برى ده شکر برله باک بولماز، «دوالرنگ الك شفاليسى، الك آچيسى» ديلرلر. اجتماعى عيبلرمز مذاکره ايتولماسه بزلر هيچ بر وقتده طوغريلانا آلامز.

II

کيولر حقنده بر مقاله يازلو حقنده «شورا» ده وعده ايتولگان ايدى. بز شوندى بر مقاله نى هميشه کوتوب طورامز. موني کيچکدرمى يازو لازم ايدى. وفا هم محمدى. تاشکند.

اداره: کيولر حقنده «کيره کسنوچيلر بولسه خبر قيلورلر» ديولگان ايدى. موگا قارشو اوچ دورت آدمدن باشقه صوراوچى بولمادى. حتى يازماو طوغروسنده اوتوچيلر کورلدى. اگرده حاجت بولسه ايدى کوربهک آدم و مختلف اورنلردن صورايغان بولورلر ايدى.

خاطرلر گه توشرو

«تعليم و تربيه» بانبده «روح تربيهسى» اسمنده مقاله لر طوتاشدن باصلوب کيله لر. يازوچيسى اسلام مدرسه لرنگ برنده ياخشى اوقوغاتندن صوگ اوچيتلسكى اينستيتوت تمام ايتوب غارادسكى اشقولاده معلمک قيله در.

حرمتلو معلملرمز ومعلمهلرمز همده بالالرنى تربيه قيلوب شغله نوچيلرمز، تربيه وتعليم علملرني متخصصلر حضور نده اوقوب تمام ايتوچى و بو کونده تجربه اوستنده بولوچى ذات طرفندن مشهور پيداغوغلر اثرلر ندىن اقتباس قيلوب يازلغان نرسهلر يتي اهميت بيروب اوقوسونلر واستفاده قيلسونلر ايدى. بوکون بزده دارالمعلمين و دارالمعلمات بولماغان سيپلى تربيه و اوقوتو اوستلر نده طوروچيلرنگ اوز اوزلر ندىن طرشوب استفاده قيلورغه احتياجلرى بارلغنده شبهه يوق. شوندى ذاتلر ايجون «روح تربيهسى» مقاله لرى زور ياردمچى بولسه کيرهک. اداره.

اداره نه جوابلر:

مرحوم اسماعيل بك غصبرينسكى نك رسمى كيله چك عددده طارالاقچدر.
 ○ ملا داود افندى آچورين جنابلرينه: مذکور کتابلرنى آلدرو حاضر نده ممكن بولماز.
 ○ اوشبو مقاله لر باصلورلر: اول مسلمانلرنگ چيت يرلرگه تارالورلى. کورگان بلگاندىن. ايل ولايتك تاريخى. افيون نه در؟

شورا

۲۵ ذوالحجه - ۱۳۳۲ سنه

۱ نوایر - ۱۹۱۴ سنه

سهر آدم و الوغ عا دیر

اسماعیل بك غصپرنسکی

۱۸۵۱ - ۱۹۱۴

ایتما النفس أجملی جزعا
ان الذی تحذرن قد وعا

آدم بولور ایچون نیندی اشیر برله شغلنورگه ، دنیاده معتبر ملت بولوب یاشار ایچون شول ملت اعضالری آراسنده نیندی ذاتلر بولنورغه تیوشلی ایکنلسکینی اوگره ته طورغان حرملو آدمز و استاذمز بولغان اسماعیل بك غصپرنسکی حضرتلری رحلت قیادی . اسماعیل بك قلمندن یوزلر و مکتب برله آدملر درس آلار و آنک طرفندن دلالت ایقولگان یوللر برله یوریلر اییدی . اسماعیل بك وفات بولووی برله روسیه اسلاملری بیک الوغ و ادب مرکزی بولغان بر ذاتلرینی غائب ایتمدیلر و اوزلرینه خیرخواه بولغان بر خادملرندن ایرلدیلر .

عادتیی قریه لرنگ برنده دنیاغه کیلوب و کچکنه بر شهرده عمر کیچرگان بو ذات ، اوزینگ ذکاوتی ، اقتدار و استعدادی ، جسارت ادبیه شی و اقدامی ، تشبث و ثباتی سببندن روسیه مسلمانلرینگ کونارلورگه ممکن بولغان ادبی منصب نگ اک یوقاری درجه سینه کونارلیدی ، روسیه مسلمانلرینگ علمی و ادبی ، اجتماعی و اقتصادی حاللرینگ عادتندن طشی انقلابنه سبب بولدی . بو کون گه قدر روسیه اسلاملری آراسنده هیچ کیم گه نصیب بولماغان شهرت و اعتبار موگا نصیب بولغان اییدی .

ملت که ، خاق و جماعتلرگه خدمت ایبوجیلر احتمال هر وقت

بولوب کیلداندر ، بری علمی برله خدمت ایتمکان بولسه احتمال که ایکنچیلدی ماللری و عفللری برله یاردم ایتمکانلر در . لکن اسماعیل بك ننگ خدمتی بیک برکاتلی و بیک فائده لی بولدی ، اسماعیل بك بو ملت ایچون خیرلی و نظیرسز بر خادم اییدی .

انسانلرنگ حیاتلری یلدر و آیلر ، کونار و ساعتلرنگ اوزونقللری برله توگل بلدکه خلقلرغه بولغان خدمتلری و خلفلرگه قالدرغان اثرلری برله اولچانه و شولای اولچانورگه ده تیوشلیدر . اوز جنسدشلی ایچون خدمتلری آز بولوب خلفلاری ایچون اثرلر قالدر آماغان کشیلرنگ عمرلری ، نی قدر اوزون بولسه ده « قسقه عمرلی » و مونگ عکسنچه خدمتلری کوب و خیرلی اثرلری قالغانلر ، دنیاده نی قدر آز طورسه لرده « اوزون عمرلی » صانا اورلر . موناردن اولگیلرنگ عمرلری بویغه اوزون بولسه ده ایکی تار و شوننگ ایچون ده برکاتسز ، صوگفیلرنگ بویغه قسقه بولسه لرده ایکی کیسگ و برکاتلی بولادر .

اسماعیل بك عمرینگ بویی ده قسقه بولمادی اما ایکی بیک کیسگ و بیک برکاتلی بولدی . علم و خلقلرغه خدمت ایبوننگ قیمتتی بلوچیلرنگ هر بری مونگ عمری روشنده عمر سورونی غبطه ایتمه لر کیردک . اسماعیل بك حضرتلرینگ عمری عجیب روشده معنالی و برکاتلی بولدی ! . . .

الوغ آدملر و خلقلرنگ منفعتلری ایچون خدمت ایبواوزلرینگ طوغیریدن طوغیری بورچلری دیب بلوچی بنده لرنگ ظاهر بولولری الله تعالی ننگ انسانلرغه بولغان رحمتی و هدیه سیدر . مونندی آدملر انسانلرنگ حیاتلرینه راحتک کیتورلر ، روحلرینی تربیه

پراق بابالری «خزر» تورکلرینه منسوب بولسه کیرهك. هر حالده مفصل صورتده ترجمه حالینی یازوچیلر ایچون مونك نیندی بر قوم که منسوب ایکانلگیینی تیکشرو لازمدر (۱).

اسماعیل بك ننگ آتا و آناسی ۱۸۵۵ نجی یل ۵ سیواستو- پول «صوغشی وقتنده «باغچه سرای» شهرینه کوچدیلر. بو چاقده اسماعیل میرزا دورت یاشنده ایدی.

۸-۹ آیلق زماندن ۱۰ یاشینه قدر اسماعیل بك نی حبیبه اسمنده بر خاتون تریه ایدی: بو خاتون بو کونده سلامت بولوب «باغچه سرای» شهرنده طورمقدمه در.

«مسقوا» ده عسکری اعدادی مکتبئی قام ایتهازدن مقدم «استانبول» غه و آندن ده «پاریژ» غه کیندی. آندن رو-یه که واوزینگ اصل وطنینه قایتدی. ۱۲۹۱-۱۸۷۴ ده «یالته» شهرنده اوچیتل بولوب مسلمان بالالرینه روسچه درس بیردی. ایکی سنه دن صوگ «باغچه سرای» غه کیلوب «زینجیرلی» مدرسه ده ینه روس تلی درس لری بیردی . . .

۱۲۹۶-۱۸۷۹ ده «باغچه سرای» شهرینه غالاوا بولوب صایلانندی و اوشبو خدمتده دورت یلار قدر طوردی. آندن صوگ بتون وجودی برله قام خده تینه کرشدی. ۱۸۸۵ نجی یلده «باکو» شهرینه، ۱۸۹۳ نجی یلده «باکو» آرقلی بخارا و تورکستان طرفلرینه و ۱۳۲۵-۱۹۰۷ هم ده ۱۳۲۶-۱۹۰۸ نجی یلدرده مصرغه، ۱۳۲۹-۱۹۱۱ ده هندستان غه سیاحت ایدی.

زمان آماشنووینه آچیق بر مثال بولغانلغندن اسماعیل میرزا نك «باکو» حقتنده «ترجمان» ده یازغانلرینی آز مناسبتی رعایت کیلوب بو اورنده کوچره مز:

۱۸۹۳ نجی یلده «باکو» که ایکنچی دفعه باردیم. برنجی سفرمه حرمتلو سفر علی بیك ولیسکوف برابرمه ایدی میگا پول باشچیلق ایتوب قاقازبه قطعه سینک خیلی یرلرینی کورساتدی. تجارت اهلی بزنی ایشسز، بوش یوروچیلردن حساب ایتوب، عالم ایه غزته نك اسمندن اورکورلر ایدی. کورشدیکمز بر ایکی ضیالی آدم ده سلوژبا ایتمیجه غزته چیلک برله شغلنوومز که تعجب ایتدیلر. سفر علی بك بر مغازه که آلوب کردی و مینم مسلمانچه غزته نشر قیلدیغمنی دین قارنداشلرمز که بیان ایتدی لکن قارنداشلرمز مینم اشلرمنی بیهوده حساب ایتدیلر و حیرانلقار ینی یاشره آله ایدیلر. سفر علی بیك مونلرغه بر ایکی نسخه «ترجمان» یوروب

(۱) بر وقتلر «ترجمان» ده «کون طوغدی» اسمنده بر حکایت یازلورغه باشلانغان ایدی. شونده دانیاال بك اسملی بر ذاتنك نسبی سویله نگان وقتنده، آنا طرفلرینك چیرکاس قبیله سینه و آندن باشقه مختلف قوملر که منسوب بولولری احتمال طوتولغان حالده آتارنك «تورکی» قبیله لردن برینه منسوب بولوی بیان قیلنغان ایدی. بز شول دانیاال بك دن مقصود اسماعیل بك اوزی بولاجینی ظن کیلوب اوقوب بارادر ایدک. لکن حکایت تمام بولمی قالدی. بز هم اوز ظننك درست و یا که یاگلش بولغانلغینی آگلارغه یتشه آلاماق. ر. ف.

قیلورلر و هر توری سعادت یوللرینی حاضرله ب طورلر، پریشان و پراکنده بولغان ملتلرینی بر هیئت حالینه قویارلر. ملت، هر وقت اوز آراسندن شوندی الوغ و فائده لی آدملر یتشدرر ایچون طریشورغه و خدایی نابت بولغان آدملرینك قیمتلرینی آگلارغه، کفران نعمت ایتهاز که، قدر داناق کورساتور که تیوشلی.

اسماعیل میرزا حضرتلری یاشلرمز ایچون رهبر، قارتلرمز ایچون مثال، عالملرمز ایچون عبرت ایتلوب طوتولاجق و ملتارنك تفاخر میدانلرینه حرمت برله تقدیم قیله جق آدمزدر. شونك ایچون اسماعیل بك ننگ ترجمه حالی یازلوب بتون مکتبلمزده تارالورغه. شاگردلرمز ننگ کوگلرنده صاقلانورغه تیوشلی ایدی، لکن بو اش، بو کون که قدر بولمادی. مونك عیبی اسماعیل میرزاده توگل بلکه بزده در. سلامت وقتنده بز بو آدمنك درجه سینی آگللاب و تیوشای بولغان قیمتتی بیروب یتشدره آلاماق. اسماعیل بك حضرتلری وفات بولووی سببلی، ملت اوزینك بیک فائده لی بر آدمینی ضایع قیلدی. موندی اشلکلی و ثباتلی، متاتلی بر آدم ایچون نی قدر تأسف ایتولسه ده اورنی بار. بو کونده مونك مصیبتی عوضسز و خسارتی ده بدلسزدر. الله تعالی موگار رحمت ایتسون و ملت که بولغان خدمتی ایچون اوز فضالینه لایق روشده مکافاتار بپرسون و آکا خلف بولورلق ذاتلر یتشدرسون! . . .

اسماعیل میرزا حضرتلرینك ترجمه حالی ملی غزته و ژور- ناللمزده باصلوب تارالیدی و هر یرده اوقولدی. لکن مونك ترجمه حالی کوب یازلورغه و کوب مرتبه لر اوقولورغه تیوشلی بولغانلقدن بز هم «شورا» ده آزراق یازارغه قرار بیردک. بز ننگ یازاچق نرسه لرمز ننگ کوبسی «ترجمان» غزته سنده حسن صبری افندی قلمی برله یازلمش جمله لردن استفاده قیلنه در. حسن صبری افندی اسماعیل بك ننگ یاقین آدملرندن بولغانی ایچون یازغانلری طوغری بولسه کیرهك.

ترجمه حالی. «ترجمان» غزته سینک مؤسسی اسماعیل بك غصبرینسکی حضرتلری ۱۲۶۷-۱۸۵۱ نجی یل مارتنك ۸ نجی کون (جمادی الاخری) «باغچه سرای» شهرینه ایکی ساعتك مسافه ده «اوجی کوی» اسملی قریه ده طوغمشدر. آناسی قرینك اصلزاده (دوورن) لرنندن فاطمه خانم بولوب آناسی ده صوگره دن زاده گان صغینه کرمش مصطفی آغا اسمنده بر ذات ایدی. مصطفی آغا، قرینك قاره دگر بوینده «غاصپرا» اسملی قریه ده طوغوب شونده بر قدر عمر سورمش ایدی. اسماعیل میرزانك «غصبرینسکی» فامیلیه سی شوندن آلمشدر (مونی اوزی هم «ترجمان» ده یازمش ایدی. ۱۸۸۴ نجی یل ۱۹ نجی نومبر).

اسماعيل بك ترجمهء حاليني اوگره نور ايچون آنك مرييلريني، استاذلريني بلورگه وائلرنك حاللري برله ده آشنا بولورغه احتياج بار. اسماعيل بك حضرتلري قاتقوف حفته ده «ترجمان» ده بر مقاله يازمش ايدى. دقت قيلورغه تيوشلى بولغانلغندن بعض جمله لريني اوشبو اورنده كوچره مز:

قاتقوف روسيه هم روسلرغه بولغان اخلاصى و محبتى، يازغان بندلرينك و بيان ايئكان فكرلرينك حقيقت هم اوتكونلگى برله مشهور ايدى. درست سويله و دن قورقماز، روس ملتينه فائده بيرهك نرسه لارنى يازغان وقتنده آلدينه آرتينه قاراماز، نشر ايت طورغان «مسقوا غزته سى» روسيه ده ايئك اوتكون سوزلى بر غزته ايدى. غزته چيلك دنيا سنده مونك قدر نفوذلى آدم بولغانلغى معلوم توگل. قلمينك قوتى حتى وزيرلردن قورقمازلى درجه ده ايدى. «موندى قوت و رغبت بو آدم گه قايدن كيله در ايدى؟» ديسه كز، اوز ملتينه و اوز وطنينه رياسز خدمت ايتودن و حقيقى محبت باغلاودن كيله درايدى. قاتقوف، نى گنه يازسه ده جاني و كوگلى برله يازار ايدى. مونك وفات بولو خبريني ايشتو برله روسيه نك هر جهتنده مخصوص دعالمز قيلندى، عائله سينه روسيه و فرانسيه ده بولغان علمى جمعيتلر طرفندن تعزيره ل و تسلى نامه لر تاپشردى. بيك الوغ آدم لر وفاتلر نده بولغان حرم لار، حسرت و قايفو اظهار ايتولرنك غزته چى بولغان قاتقوف وفاتنده كورلوى اعتبارغه آنورغه تيوشليدر. اوز ملتى ايچون طوتاشدن اوتوز يىل يازوب طوروجى آدم نك، خدمت قدريني بلوچى روسلر طرفندن حرمت ايتوله چكى معلوم. بو حال ايچون قاتقوفدن بيگرده، روس خلقى افتخار ايتسه كيرمهك قاتقوف كى اوز ملتيني سيوچى آدم باشقارغده عبرت و مثال بولسون. غزته چيلارده موندن حصه آسونلر. ملتينه هجبت ايتوى سببلى زحمت و مشق لرگه قارامى، بلكه اوزينك خصوصى متفعللريني فدا قىلوب ده علمى و علمينك فائده لريني عموم ايچون صرف ايتوچيلر صورتده وفات بولسه لرده معناده كوب زمانلرغه قدر صاغ قالورلر.

اسماعيل بك، مسقوا عسكرى اعداديسنده وقتنده، اوزى منسوب بولغان تورك تاتار ملتينه قارشو الوغ بر محبت حاصل ايتدى. . . . موندن صوئك «استانبول» و «پاريژ» شهرلرينه كيتدى ايسه ده آرزولريني مكاتب لار و كتابلر ايتا آلمادى. مشار اليه حضرتلري اوزى ايچون لازم بولغان فكرلريني مكاتبدن، كتاب و معلملردن توگل، بلكه حياتدن آور ايدى. «پاريژ» ده بولغان مدتده حيات و معيشت عالمنى اتبع قىلو برله مشغول بولدى. تورك - تاتارلرنك توبان كيتولرينك سببلريني و نيچوك يوقارى كوتارله چكلريني «پاريژ» ده حل قىلدى.

(آخرى بار).
ر ف .
پروتست ايتوچى، كلام اهللرينك مسلكلريني. مذهب لريني ننگرندن ميروچى. فخرالدين رازى برله تفتازانينغه «امام» و «علامه» عنوانلرنك تيوشسز بيرانگانلگىنى دعوى قىلوچى بزرگ مرجانيمزده، بتون مسلكلرى و كالاتلرى شرح و حاشيه لر، كتاب ديباجه لرى اوقودن و «اهل سنت و الجماعه» سوزينى كلام اهللرينه خصوصا ابوالحسن الاشعري اتباعينه حمل ايتودن هم ده رازى برله تفتازانينى لا يخطى صاباودن عبارت بولغان بخارا مدرسلرى حضورنده تربيه لنگان ايدى.

غزته دن، معارفدن، ادبياتدن بر آز سويله مك بولدى ايسه ده قارنداشلر «ترجمان» نسخه لريني رد ايتوب: «بزرگه كيرهك توگل» ديديلر و قايتاروب بيرديلر. موندى حاللرني كوب كورگانم سببلى توسيع فهم و بصيرت دعاسى اوقودم. لکن سفرعلى، قارنداشلرنك بو معلملر ندين بيك متاثر و محبوب بولوب كوياسوزينى ميندن ياشرمك ايچون توركيچه نى تاشلادى ده فارسجه سويله رگه كرسدى و چيئتنن كيدگان بر مسافرنك معتبر آدملردن حساب ايتوب هديه قىلغان نسخه لريني رد قىلو عيب اش ايگانلگىنى بيان قىلدى. اوشبو وقت قارنداشلرنك برى ايئكچيسنه قاراب: «بوش بيرلگان نرسه نى نى ايچون آلميسك. آل! بر نرسه توررگه يازار شرنده!» ديدى. ايندى سگز يىل صوئك اوشبو ايئكچى سفرمه ده بوش بيرگان غزته منى نرسه توررگه يازار ديب آلوب قالوچى باكو خلقى استقباله چيقتدیلر، تيليفراملر، هديه لر برله تلطيف ايتدیلر. سيگز سنه مدتده شوشى قدر اوزگاراش فكرلرنك ترقى و فهملرنك توسيع ايتلويينه درست بر علامت بولسه كيرهك.

عائىسى. اسماعيل بك ۱۲۹۳ - ۱۸۷۶ نجى يىلده اويله ندى و اوشبو خاتونى برله بر قدر يىلر طورديغندن صوئك آيرلديلر. موندن صوئك ۱۲۹۹ - ۱۸۸۲ ده مشهور فاميليه لردن بولغان سمير غوييرناسنده آقچورينلردن استنبدار آقچورين قزى زهراء خانم برله ازدواج ايتدى و مونك برله ۲۰ سنه عمر سوردى (مونك ترجمهء حالى «مشهور خاتونلر» اسملى اثرده مذکوردر). زهراء خانم وفاتندن صوئك آنك بر طوغمه قارنداشى برله تاهل ايتدى ايسه ده بو خاتونى كوب ياشامادى، وفات ايتدى. رفعت بك، منصور بك، حيدر بك اسمنده اوچ اوغلى، خديجه خانم، شفيقه خانم و نكار خانم اسمنده اوچ قزى، زينب اسمنده بر قز قارنداشى قالدى.

تحصيل و تربيه سى. اسماعيل بك، آنا تلىنده انبادرسلرينى حاجى اسماعيل اسملى بر معلمدن اوقومشدر. ۱۰ ياشلرنده وقتنده «آفسجد» غيماز به سينه كردى و ايئكى يىل اوقوغانندن صوئك «وارونژ» ده عسكرى مكاتب كه، آندنده مسقوا ده عسكرى اعدادى مكاتبينه كوچدى. ۳۵ سنه دن بېرلى دوام ايئكان خدمتلرى برله روسيه اسلاملرى و توركلرنك ملتپرورلرى ايدكى اثبات ايئكان اسماعيل ميرزا، الك تحصيليني روس مكاتب لرنده كوروب اصل مىلى تربيه سينى ده افراط درجه ناسيوناليسم بولغان روس عائله لرندين، روس محررى و پرافيسورلر ندين كسب ايتمش ايدى. بو طوغروده محترم يوسف بك آقچورا: «موحدلكنى تمثيل ايتوچى ذات بر بوتجى (بودجى) عائله سندن چقمش ايدى، اسلام دينينك مجددى بولغان غزالى لادريه فيلسوفلرينك شاگرى ايدى، وولتر هم ريناتنى جزويتلر يتشدرمش ايدى، اسماعيل بك ده ايلك دينى و مىلى تربيه سينى قازناچيقلر عائله سى ايئنده قاتقوفدن آلدى» ديمشدر (۱).

(۱) كتاب ديباجه لرى، معناسز شرح و حاشيه لر اوقولوغه، بلشاب

مقاله:

شام دن بعلبك گه

II

بعلبك ھرابلری .

واقز الغه کیلوب توشکاچده نرسه لرمزنی اورنلاشدر و ننگ بر جاین قارادق . چونکه بعلبك ده قونمايه چق بولغانلغمزدن آلارنی نومیرغه آلوب باروب یورو برده فائده سز راسخود بولاجق ایدی . لکن قایدہ قویارغه ؟ سوریه ده کی فرانسوز چوین یولارنده صاقلارغه بیرو اصولی ده یوق . آخری استانسده طوروجی ژاندارمه ننگ بولمه سینه قویوب کیتدک .

شهرگه باروب بر کچکنه پچراقغه آشخانه ده ایرتهنگی آشنی آشاغاچده برنجی اشمز خرابهلرنی غاشا ایتەرگه کیتو بولدی . « بعلبك » خرابهلری اوزلرینک گوزللیگی وطازا صاقلانولری برله سوریه ده کی خرابهلرنک بارسندنده اوستون طورالر . تیک تدمر (پالمیر) خرابهلری گنه آلاردن یاخشیراق ، دیلر . لکن تاریخی جهتدن بعلبك خرابهلری ، یوقاریده دیگاغچه ، ایکنچی درجه ده طورالر . جرابلس ، قارقامیش و بوغاز کوی خرابهلری اویلوب یاتقان بالچقدن غنه عبارت بولسه لرده تاریخی نقطه دن قاراغانده برنجی اورن اشغال ایتلر . بعلبك خرابهلری ، نی قدر تدقیق و تفتیش ایتولسه لرده آلارنک زور بر ملتنگ تاریخن آچوب صالو شیکلی مهم بر نتیجه بیرو احتماللری یوق . چونکه بعلبك ننگ اصل مؤسسلی ظن ایتلگان ملتارنک تاریخلری یک اشانچلی منبعلردن منصل صورتده معلوم . اول ملتارنک جنسی ، عرقی ، درجه ، مدینتی و تاریخده غی موقعی ثلله قایچان تعیین ایتلگان . جرابلس و بوغاز کوی خرابهلری ایسه بو کونگه قدرلی مجهول

دیرلک تورلی ظن و تخمین آستدده غنه یورگان و قیمتاری یاخشیلاب تقدیر ایتولمه گان بر ملتنی اورطاغه چغارہ چقاردر . تاریخلرده اسملری گنه مذکور بولوب جنسی ، ملیتی ، دینی ، مدینتی و تاریخی اهمیتی تقدیر ایتوله آلمانان حثیت لرنک مستقل بر ملت بولوب طانولولری و آلارنک بو کونده تریک بولغان قوملردن قایسیسینه طوغان بولولری یاغز شول خرابهلرده طابلاجق نرسهلرنی تدقیق سایه سنده بولاجقدر . حثیت قومن - حثیت مدینتن ایتسلر شول خرابهلر ایجاد ایته آلاچقاردر . جسیم جسیم بنالری برله عقللرغه حیرت و دهشت بیروب تورغان بعلبك ننگ ایکنچی درجه ده بولوب ده . اویلوب یاتقان بالچقدن غنه عبارت بولغان قارقامیش و جرابلس لرنک برنجی درجه ده بولووی اوشبو نقطه لردندر . حثیت شهرلرنک خرابهلری و آلاز حقنده طابلمان اثرلر بزنگ تورک تاریخی هوسلیلری ایچونده گوزدل بر میدان بولا آلور ایدی . چونکه حثیت لرنک تورک نسلدن بولولرن دعوی ایتوچیلر بار . اگرده بو تحقق ایتسه و یا کاغنه اوچی کورنوب کیلگان حثیت مدینتی ننگ جیبی بتون هیئت برله میدانغه چقسه ، مصر ، آثور ، بابل ، روما ، یونان ، قطای مدینتلیری یانده برده تورکلرنک مدار اقتخاری بولوب بر حثیت - تورک مدینتیده طورر و « تورک قومی وحشت و غارتدن باشقه غه صلاحیتی توکل ، آلاز باشقه لرنک مدینتن آزماز اقتباس ایته آلسهلرده اوزلری مثبت بر نرسه بیره آلایلر » دیوچیلرنک یوزلرن قرار تور ایدی . چونکه حثیت مدینتی ننگ مستقل بر مدینت ایکاندگینه دلیللر کورونه باشلادی .

بعلبك خرابهلری بر نیچه یلار ترتیبسز یاتقان بولسه لرده سوکغنی یلرده (حمید دورنده بولسه کیرهک) موزة هایون اداره سینه آلونوب کوب ییرلری قازیلوب تفتیش ایتلگان . حفریات اشن

باشایچه نیمس متخصصی یورتکانلر. ایمرطور ویله یلمده اوزینگ فلسطین سیاحتنده بعلبک نی زیارت ایتمک و شوکا یادکارا باخوس معبدینگ استیناسینه بر مرمر طاش قوبدروب شوکا اوزینگ زیارتین یازدروب کیتکان.

خرابه لرنی نه یله ندروب آغان بیک بییک طاش قوبمه بولغانلقدن آنک اچینه قایدن توغری کیسه شوندن کررلک توگل. تماشایچیلر زور تیمر قابه سینه کیلوب موزه هایون فاندینه آلونه تورغان سیکسان تیننی بیروب وزائرلر دفترینه اسملرن قید ایتمک کره لر. بزده سیکسان شهر تینگه صالغان مارک نی آغاننگ سوکنده صالماق قنه آچلغان تیمر قپودن کروب باسقیچ بویلاب یوغاری قاتقه منوب کیتک.

خرابه لرنی مفصل صورتده تصویر ایتره رگه لزوم یوق و بو آنک اورنی ده توگل. تاریخ متخصصی بولغانلر ایچون آنک اول قدر قرغیده بولماس. شونلقدن مین آگار کرشمیم. لکن قلعه نگ قابه سندن باروب کرگایچ سینی قارشی آغان دهشتلی و عظمتلی معبدلرنی، هوالرغه چغوب اوطورغان تورلی نقشلی یوان یوان تره کارنی، یارطی ایشولگان قاون و جسیم دیوارلرنی و آلاز اوستنده بو کونگه قدر سلامت صاقلانغان تورلی نقشلرنی، اورطه ده اولوب یاتقان زور توگره دک طاشلرنی، تورلی یرده کورنوب تورغان حوض و محرابلرنی ذکر ایتمی اوتوب بولمی. قایسی بر محراب آلدنده پتله ننگ ازلی ده طور.

بیر اوستینه خلیفه بولورغه یاراتلغان آدم بالالری نیچه عصرلر شول پتله آلدینه تزله نوب نی قدر حیوانلر و بلکه ده انسانلر قربان ایتمکله در. عقل نعمتی برله مسعود ایتمولگان آدم بالالری نیچه یلار شول پتله آلدینه تزله نوب وهم و خیال اسیری بولوب یاشاگانلر. اگرده شول وقتده آلارغه باروب اول حرکتلرینگ مناسب سزلیکن آکلایسه ک و آندی وهم اسیری بولمی ریالنه رده ک بر یول طوتارغه کیره کلگن سویله سه ک آلاز اول «دین» لری ننگ توغری یاغینه ئله نی قدر عقلی دلیلر کیتورلر و شوندن باشقه بر یول برله دنیاوی و آخرای سعادتکه ایرشو ممکن توگلگن بیک کوب «دلیل» لر برله کورسه تورلر ایدی. چونکه انساننگ دینی حیاتنده عادت قدر زور رول اویناغان بر عامل یوقدر. شول عادت هر اشنی دیرلک توغری و مناسب کورسه نه. کوبدن توگل فرانسیه ده دین برله حکومت بر برسندن ایرلغای بعض «صول» لر انسانلرنی وهم و خیال اسیری بولوب یورودن قوتقارقدق، دین ماقتانیدیلر. عیبا بو کونگی فرانسیه - بو کونگی عالم وهم و خیال اسیری بولوده ایسکی بعلبک اهالیسندن کوب آغه کیتکایغی؟ بو اویلا رغه تیوشلی بر نقطه در.

استیناسی بو کونده بتونه ی دیرلک سلامت تورغان «باخوس» معبدی یاینه باروب که رنیزلرگه صالغان زور طاشلرنی، و معبدنگ نه یله نه سنده اوطورغان گرانت باغانلرنی و دیوارلر صالغان طاش کیسه کلرن تاشا ایتمکانه: «بو شهرنی جنلر صالغان» دیگان فکرگه قوشولاسی کیلوب قوبه. حاضرگی زمان شیکلی میخانیک و جراتقال علملری ترقی ایتمک بر زمانده ده آلازنی رصالو، شول قدر زور طاشلرنی ئله نیچه آرشینلی بیولکک گه کوتاروب آلازنی ئله نیچه مک یلار طورلر محکم ایتمک قوبو عجب طویولور ایدی. ایسکی زمانده غی قورال و اصوللر برله آلازنی اشته و معجزه در. قلعه نگ بر چیتنده یاتقان، اوزنقلری ۲۷ برله ۲۶ آرشین آراسنده و کیلکک برله قاونقلری ۶ آرشین بولغان اوچ زور طاش عقللرغه حیرت بیرلک. اوچیسکی برگه آلتاننده سیکسان آرشین اوزونلقده بولغان بو طاشلر شول قدر گوزل برکتدگانلرکه، دقتله ب قاراغانده آرارنده غی جکلر کورونمی.

معبدلرنگ تیره یاغنده غی باغانلر ۲۵-۲۲ آرشین اوزونلقده بولوب نه یله نه لری طوقز آرشیندر. قزل غرانیتدن یاصلغان بو باغانلر برسی اوستینه برسی اوطورتلغان اوچ کیسه کدن عبارتدر. مصر و فلسطین ده آندی غرانت یوق. آلازنی آفریقادن نوبیه مملکتندن کیتورلگن دیب ظن ایتره. بولاردن بعلبک نی بنا ایتمکله صرف ایتمک و وقت، اجتهاد و قوت حقدنه بر فکر آلو ممکندر. قلعه اچنده گی بنار بارسیده ایسکی بولمی آرارنده عربلر طرفدن آرتدرلغانلری ده بار. لکن عرب بناری شول قدر قباکه آلاز معبدلر یاتنده، قرلغان آلامز یاتنده غی قرچن طاشی شیکلی طورالر. عربلر اول بنالرنی مدافعه مقصدی برله یاساغانلقدن گوزله لک فلان شیکلی جهتلرگه اعتنا ده ایتمه گانلر در. آلاز طرفدن یاصلغان قاون دیوارلی برطاش بنا بو کونده ده تمام سلامت، نیندی گنه نرسه گه نه یله ندرسه کده یارارلق. وقتنده اول زندان بولغان ایتمک. قلعه ننگ بر مویوشنده گی تیره ن بازلی بر بنانی ده بزگه یول باشچیلق ایتمک یورگن و بعلبک تاریخنده اختصاص دعوی ایتمک بر کشی ملک الظاهر محبوس بولغان، بیر دیب کورسه تدی.

یوقاریده ذکر ایتمولگانلر بارسیده قلعه ننگ اوستکی قاتنده بولوب باسقیچ برله آستقه توشکاچده بیک کوب جبر آستی بوللری، تیره ن بازلی، وره تندن صوزلوب کیتکان آط آزاری شیکلی نرسه لر کورونه. لکن اچلری قارانتی و اورنی برله پجراق بولغانلقدن آنده غی قارانتی بازلرده یوررگه توغری کیلمادی.

بعض مؤرخلر بعلبک ننگ تاریخن اوچ دورگه بولب - رومالور دوری، خرستیانلر دوری، عربلر دوری دیب یوروته لر. معبد خرابه لری و جبر آستی سرایلری بارسیده برنجی دورگه عائد. عرب

طاييلا طورغان يمشلردن بيك كوبلري يتوشه. اوزنده بيك ارزانچيلىق. سوت، قاطق، ماي، ايت، كومه چ، سبزوات شيكلى نرسه لر بيك ارزان.

سياحلر بيك كوب كيله طورغان بر اورون بولغانلقدن بعلبك ده بيك گوزهك ومكمل غاستينيته لر بار. بعض برلري ايسكى اثرلر برله ن سودا ايتلر. اهاليسينك كسبي مسافرلرگه دليلك ايتو، و تورلى يمشلر يتشدرودر.

بعلبك نك بر شهرتى اوزينك صوى برله در. بيك صاف و صووق بولغان يلغه سينك چغوب ياتقان اورنى ده شهردن بيك يراق توگل «رأس العين» ديگان جبرده در. شهر خلقى وسياحلر آنده يورر و استراحت ايتلر ايچون بارلر. «رأس العين» ياتده بعلبك نك ايك گوزهك ومكلف غاستينيته سي و بيك گوزهك باجه. قهوه خانه سي بار. خرابه لرني قاشا ايتوب يتكاج بزده آنده باروب «رأس العين» نك ياشل اوله ن برله ن قاپلانغان يارى اوستنده استراحت ايتدك و شونده غي قهوه چيدن چاي حاضرله توب اچدك. بيرگان چايي برابرته آچه ني ده آبلدى. لکن ثلله نيچه اورندن ارغلوب قايناب ياتقان صاف و صالحون صوده اوينانغان بالقرغه قارى قارى آغاچ كوله گه سي آستنده اچلگان اول چاي بيك طابلى بولدى. قهوه چيگه آغانى حلال بولورق ايدى. چشمه نك ياتده غنه زور بر مسجد خرابه سي بار. استيناسى و محرابلري بارسيده سلامت، تيك توبه سي گنه يوق. ايشك و محراب اوستلر نده گي يازولرده آچيق اوقلوب طورالر. طاشلر نه قاراغانده بو مسجد خرابه طاشلر ندن صالحان بولسه كيرهك.

بر وقتلرني مسلمانلر نك كوينه بش مرتبه قىلبري برله الله غه يوناله طورغان اورنى بولغان بو مسجدك بو كونده ده اوتكان كيتكان كشيرلر كوينه ثلله نيچه مرتبه كروب چغالر ايكان. لکن بتونله ي باشقه بر مقصد ايچون.

خرابه لرني قاشا ايتوب «رأس العين» و باشقه مشهور اورنلرني كورگاج اورامده اوچراغان بالالرنك «بخشيش، بخشيش» ديگان طاوشلري و زورراق لرينك «ايسكى نرسه لر، ايسكى آچه لر آلميسزمى؟» ديه قچقرولري آستنده استانسه غه يونالدى.

بز بارغانده پويزد كيتلرگه كوب قالمغان ايدى. ژاندارمه بولمه سندن نرسه لرمنى آلوب اوزينه بر آز هديه بيره چك بولدى. لکن ني قدر تكليف ايتدك ايسه ده. آلمادى.

بز بيروتكه كيلوب توشكانده ساعت كيچكى اون بر يارم ايدى. اول وقتده كليگه كرومكن بولمغانلقدن بر نوميرنك پچراق وقاندالالى بولمه سنده ياطورغه توغرى كىلدى. شامده غي تازا نوميرلر، وكيله ده علميه بناسينك دورتجي قاطنده ديگر ولبنان

دورندن ده يوقارنده ذكر ايتلوب اوتكان زندان لر برله بر مسجد خرابه سي قالغان. دليلنك سوزينه كوره اول مسجد سلطان صلاح الدين ايوبي طرفندن بنا قىلنغان ايمش. لکن خرستيان دورينه عائد نرسه لر كوزيمه توشمادى.

بو عجيب قاهه نك باني و مؤسسلى حقنده مؤرخلر آراسنده اختلاف بار. بعضيلر «آستى قاطى فينيكه ليلر و اوستكى قاطى روماليلر اشى» ديلر. بعضيلر بتون قلهه ني بنا ايتوچى سليمان عهه ديلر. حقيقتن البته بر الله غنه باه در. احتمال كيله چكده معلوم بولور. لکن كم گنه بنا ايتسه ده نيچه مك يلق جيل ويا كغورلرغه كو كرهك كييروب اوطورورلق، و عصرلر قوباشينه قارشى متاثير بولمى طورا آلورلق بر متينك و محكمك برله بنا ايتولگان مبدلر قالدغن كورگنده شيخ ابراهيم اليازجى نك:

يا بعلبك غريبه الزمان

و العهد والصناع والبنيان

ام تملك الايام في حدثانها

الا لتظهر قدرة الرحمن

ديگان شعرلر ن چاره سز اوقوب يباره سك.

بعلبك ده ايسكى اثرلر آدن الى طابلا و قيمت تاريخه لري بولغانلري استانبول غه موزه هابون غه اوزاتىلا طورا ايمش. استانبول غه يبارلمى قالغان نوسه لرگه مخصوص ده خرابه لر نك بر چيتنده «موزه هابون شعبه سي» آچلوب آلا شونده صاقلانار. بالطه چيلىق صنعتدن برده خبرى بولمغان برسى طرفندن اوطورتلوب قويولغان بر طاقته قابقه اوستينه «موزه هابون شعبه سي» ديب بيك ناچار يازلغان يازونى كورگاج توركلر نك مدار افتخارلري بولغان نرسه لر ندن برسينك اسمن آلاى پچراتولر نه آچووم كيلوب چغوب كيتدم. توركيه نك عنده گي اداره سن كوروب گنه استانبول و آناتولى احوالى حقنده يازوچى و سويله وچى سياحلر بولغان شيكلى موزه هابون نك بو «شعبه» سن كوروب آنك استانبولده غيسى حقنده ده فكر يورتوچى و سويله وچيلر احتمال باردرد ديب خاطر يمه كىلدى.

III

بو كونسكى بعلبك شهرى

بو كونسكى بعلبك، خرابه لر نك شرقتده ايسكى طاو آراسينه يلغه بويينه بيك ماطور بر يرگه اوطورغان كوكللى گنه بر اويازنى شهردر. منظره و هوا جهتجه اول ياقين تيره ده كيلردن بيك كوب اوستون طورا. اوطورغان اورنى ديگر سطحندن بيك كوب يوغارى بولغانلقدن جايلرى صووق بولا.

شهرنى و خرابه لرني كوموب اوطورغان باجه لر نده سوريه ده

تل و شیوه لر نی بولایغنه برله شدرو ممکن بولوب يتمه سده
بر توسیلرک املا، بر توسیلرک لغتله ایله عمومی راق و عمومغه
آگلاشلورلنراق یازو ممکندر. تیک موگار چاقلی محرر لر یزمنگ
فکرلری برله شووی شرطدر.

ایندی مطبوعاتمز بلن اوقوچیلر آراسنده غی مناسبتی ده
نظر دقتدن کیچروب کوریک:

۱) «ترجمان» - مونه بو جریده طوره شقه، ملی معیشتکه
وتل برله شدروگه نی قدر اهمیت یرسده (نی سبیدندر) عمل گه
کرشمی طوراً. آزارایحانلیلردن باشقلر «ترجمان» نگ تلینه
توشنه آملیر. شمال شرقی طرفلرینه کیتکان صاین «ترجمان»
سیره کله نه. اوقوچیلر کورنمی باشلی. سبینی سوراساگ، «تلینه
توشنیمیز» دیلر. تورکستان روسی تورکلری «ترجمان» نی تاتار
جریده لرندن یاخشیراق آگلاب اوقودقلری حالده تورکستان چینی
تورکلری مونگ کیرسنجه، تاتار مطبوعاتینه یاخشیراق توشنلر.
بولارننگ تل و شیوه لر ی ده شولای. تورکستان روسی تورکلری
«بزگه صاف تاتارچه دن صاف پرسیانجه بیگلرک» دیلر. تورکستان
چینی ده پرسیانلر کورغی. تاتارچه ده پرسیانجه ده سویله ب قاراساگ
تاتارچه نی آگلاغانلری حالده پرسیانجه گه بیک آز توشنلر.

تل و شیوه برله شدرونک فائده سی، اوزلرینه مخصوص
مطبوعات و ادبیاتلری بولماغان قوملر اوچون کوربرک بولورغه
اوخشی. بو سوزمنگ درستلگی مطبوعاتکه خواجه بولا آلمان
تورکستان چینی - «آتی شهر» خلقی نگ مکتبارینه کروب کورگاندن
صوگ بیک آجق بلنه. تورکستان روسی ده مکتب اوچون ترتیبلی
کتابلر بولمادیغندن بولار مکتب کتابلرینی روسییدن تاتار
کتابچیلرندن آدرالر ایکان. علمدن قورقاغان، بلودن عارلنمه گان
بعض معاملر تاتارچه کتابلرده غی آگلاماغان لغتلرینی میندن
صوراب و یازوب آغالادیلر. بیلگیلی ایندی آلا مونگ بله ننگه
اشلرن مقصودلرینه باقلاشدرآملیر. منه شونلقدن باشقلر اوچون
تل برله شدرو لازم اولسه بولر اوچون لابدنه بولوب کورینه در.
تاتار غزیتلری آراسنده بو یاقارده کوربرک تارالغانلری
«وقت» ایله «یولدر» در. کوربرک زمانلردن بیرلی اوقوب کیلگناری
تورکیچه - تاتارچه لغتلرگه توشنوب بته یازغان بولسلرده روسچه
سوزلرنگ جش جش اوچراب طورووندن بورچالار. چونکه بو
طرفلرده روسچه بلوچیلر یوق، بولسه ده بیک آز.

تورکستان چینی تورکلری لغتکه بیک بای. روسیه دن یاگنه
کیلگان ر تاتار بلن قارا فارشی کیلوب سویله کاندنه معلوم بولا.
آلا بر سوزنی ۳-۴ تورلی عباره بلن تهیته آلا. مثلاً: کوب -
طولی-جق-که گری. بولار «کوب» گه توشنلر، چونکه اوزتلاری.

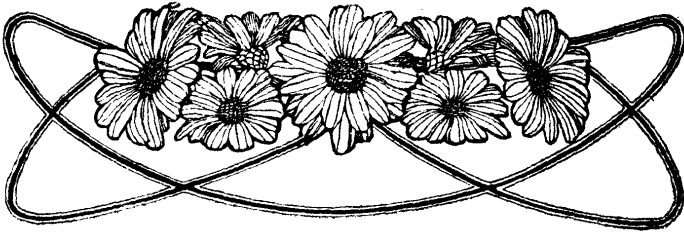
طاولرینه قاراب تورغان گوزهل هوالی و گوزهل منظره لی بولمه ده گی
اوزم نك تمیز کاراواتم کوز آلدیه کیلوب بوقلی آلامد. ایکنچی یاقدن
قاندالارده بیک نق قوناق ایتدیلر. بیک قیونلق برله توتنی اونکارگج
کیله گه قایتوب آنده غی دوست ایشلر نی کوروب احواللرن صوراشدم.
ایکی تون برده یوقلاماغانغمدن بیک بورچولغان ایدم. شول
سبیدن کوندزگی آشنی آشاغاجده ساعت کوندزگی برده اوز
بولمه کروب طازا کاراواتیمه راحتله نوب یاطوب یوقلاب کیتدم.
مین اویانغانده ساعت ایرته نگی سیگر ایدی... ایرته ن طورغانده
اوزمنی سیاحتمدن شول قدر ممنون حس ایتدم که ایکنچی یلنی حلب
رحص یاقلرینه باروب قایتورغه کولگمنی شونده اوق برکتوب قویدم.
صافاری.

اورتا تل

عمومی، ادبی اورتا بر «تل» نك لزومی کوندن کون
آگلاشلا طوراً. مونگ لزومن بو یل پیتروغرادده بولغان مشاوره
مجلسی دخی آجغراق ایتوب آجوب بیردی. مونگ اهمیتتی
چیتلرگه کیتوب تورلی شیوه لرده سویله شه تورغان تورک قوملری
آراسنده یورگان کشیلر بیگره کده یاخشی بلسلر کیرهک. «قازان»
ده توغوب «قازان» ده اوسکان، چیتکه چغوب یورمه گان کورمه گان
بعض یاش محررلریزمنگه بو مسئله مشکله و اهمیتسزده بولوب
کورنسه ده اسماعیل غاصپرینسکی، فاتح کریمف،
کی زورراق و تجربیه لیره ک محررلرمن تل برله شدرو- اورتا بر تل
وجودگه کیترو طرفنده بولسلر کیرهک.

۱۳ نجی عدد «شورا» ده ف. ک. امضاسی ایله یازلغان بر
مقاله هم بو حقه یاخشی ایضاحات یرهدر: «روسیه ده گی تورکی قوملرنک
شیوه لری، ادبیاتلری، املالری، کتابلری آیرلوون تله گان کشیلر
ومونی بیک فائده لی تابقان کشیلر البته کوبدر» دی. درست شولای.
بو مسئله ده تهلی بر نقطه غه و بر قرارغه کیله آلی طورامز.
مطبوعات جدیددن عوامنی ده فائده لاندراسی کیلگانلر، شیوه لرنگ
املا و لغتلرنگ برله شووینی مصلحت کورمیلر. مطبوعاتنگ ملی
معیشتدن اوتوب یعنی ملی معیشتدن باشقه عمومی راق بز اصلاحاتکه
ده واسطه بولا آلووینی اویغه کیتگانلر بوتون تورک قوملری
اوچون عمومی و ادبی «مطبوعات» و جودگه کیترونی لازم
کورلر.

عادات، اخلاق و عبادت

طبیعات عالم‌نردن بولغان داروین ۱۸۳۳ نجی یل جنوبی آفریقاد، سیاحت ایشکان وقتنده « بونس ایرس » یولی اوستنده کیگ بر صحراغه چیقدی و شونده، بوتافلرینه بیلر، ایکمک هم ایت چوپردک و قاشلر اننگان بر آغاج‌غه اوچراددی بو آغاج‌نگ یانینه کیلوب خقلر قربانلر بوغازیلر و اوزلرنجه عبادت‌لر قیلالر ایدی. داروین ننگ صوراینه کوره خقلر بو آغاج‌نگ «والیشو» اسملی الاهلری ایکانلگینی سویله‌دیلر.

لکن انسانلر، نی قدر عقلسز و فکرسز بولسه‌لرده الاهاق مرتبه‌سینی باشقه نرسه‌لرگه کوره یوغاری طوتولردن استدلال قیلوب داروین، بو آغاج‌نگ اوزینی حقیقی‌ی‌لاه دیب توگل بلکه اوز اعتقادلرینه کوره یر آستنده «والیشو» اسمنده بولغان حقیقی‌ی‌لاه ایچون بر هیکل وتمثال ایتلووینی گمان قیلادر.

مذکور خقلر شول آغاج‌نی کیره‌ک حقیقی‌ی‌لاه دیب و کیره‌ک حقیقی‌ی‌لاه‌ننگ تمثالی دیب اعتقاد قیاسونلر، انسانلرننگ آغاجلر و اوله‌نلرگه عبادت قیلولری مسئله‌سی اهمیتلی بولغان علمی مسئله‌لردندر.

ایسکی خقلرده اولهن و آغاجلرغه عبادت قیلو عمومی عادت ایدی. کوبدن توگل‌گنه «اشانتی» قبیله‌لری اوزلریننگ «مقدس میموز» اسملی آغاجلرغه باغشلاب قربان بوغازیلر و هر تورلی هدیه‌لر تقدیم قیلالر ایدی. «داغومی» خقلری ده شفاتابسونلر ایچون اوزلریننگ خسته‌لرینی آغاج کولگه‌سینه کیتروب قویالر ایدی. چاد کولیننگ غرب طرفنده‌غی «بورنو» لرننگ اسلام‌غه کرمازلردن مقدم عبادت قیلا و گناهی کیشیلرینی بوغازلی طورغان آغاجلری همیشه‌ده بار. مونلرننگ مسلمان بولمازلردن مقدمگی پادشاهلری هر یل شول آغاج‌نی بر مرتبه زیارت ایتدر و حضورنده بیک کوب حیوانلر قربان قیلادر ایدی.

ایسکی مصرلیلرننگ آغاجلرغه عبادت قیلولرینه علامت‌لر بولغانلغینی اوشبو زمان علملری‌ده روایت ایتلر. اوز قاشلرنده بیک حرمتلی بولغانلقدن اوشبو آغاجلرننگ صورتلرینی یاصو منع ایتوله، بولاش آنی استخفاف قیلو سانالادر ایدی. آغاجلرغه عبادت قیلو عادت‌ی ایران مملکتنده‌ده بار ایدی. خریستیان دینی کرمازدن مقدم فرانسوزلر، روسلرننگ

اما یا کاً کیلگان بر تانار شول اوق معناده بولغان «جق»، «طولی»، «که‌گری» سوزلرینه توشنه آل‌میلر. مونک امثالی بیک کوب. بارنده یازارغه لزوم یوق. هم بلوب‌ده بتره آل‌میم. مونگ اهمیت‌ده شولغنه: تل برله‌شدررگه چنلابراق کرشلگان چاقده لغت چیناوجیلر مز بو بیرلرنی‌ده ایسلردن چنارماسقه تیوش.

لغت چیناوحقده «شورا»‌ده موندن الگاری هم بر مرتبه یازمش ایدم. اهمیت بیروچی بولدی، یوقی؛ اولقدریسی معلوم توگل. کیشیلر اهمیت بیرسون بیرماسون مین اوزم بو اشکه همیشه اهمیت بیردم. براق بو زور اش، برگنه کشینگ قولدن کیله طورغان اش توگل. مونک اوچون کوبردک خدمتچی و بر آز «ماده» حقیقیه» ده کیره‌ک. تاتارستاندن قریم و کافکاز طرفینه و آندن تاتارستانغه بره‌ر کشی، شول طریقّه قازاقستان و تورکستاندن هم بره‌ر کشی یباررگه کیره‌ک. اول کیشیلر ۲ یل - ۲۴ آی عمرلرینی فقط شول اشکه - لغت چیناوغه صرف ایتهرگه کیره‌ک. دیک مونک اوچون ۴ - ۵ تورلی قومدن دورته‌ر - بیشر کشینگی اشکه سالورغه کیره‌ک. منه مونگ اوچون البته بر آز «ماده» حقیقیه» ده کیره‌ک بولا ایندی.

بو یازلغانلرنی افکار عامه‌نگ بی التفات قالدروولرینی چن کوگلمدن تلیم. اهمیت بیروب چنلاب اشکه باشلاساق - نیگز صالوب قویساق مونگ بناسینی بز تمام قیلا آلماساق‌ده بالالریمز تمام قیلا آلورلر. فائده‌سینی بز کوره آلماساق‌ده بالالریمز قام کوررلر. بر زمان کیلور بو مسئله بالالریمز اوچون ایک مهم مسئله‌لردن سانالور.

نوشیروان یاوشف.

شعر:

یالبارو

آغایرسه‌م خوناب ایله، دردیمی محبوب آ گل‌لاماز
آه ایدوب فریاده دونه‌م، زاریمی دلبر دگل‌لاماز.
خلقت‌گده بویله هجران وار ایکان، یاندر بنی!
بلمهدم، سرک حقیقت، اول نه، انسان آ گل‌لاماز.
سن صبی دگل، بنمده او دگلدر تمثال -
یهوده‌یه آغلامام بن چاره یوقدن آغلام.
التفات ایتمه‌ز ایسه‌گده، غیریلردن صور حال
بنمده قالمادی آرتق، صبر ایتمه‌گه مجال.
عبد الحئیر عبدالایوف «کرکی».

دینی و اجتماعی مسئله لر

(«دینی و اجتماعی مسئله لر» اسملی اثرنی انتقاد)

II

۸) یدنجی قاعده مذهب جهتیه البته گوزلدر، طبیعت دنیا- سنده تصرف وظیفه لرینه خلیفه قیلمش انسان تشریح وظیفه لرینه ده البته خلیفه قیلنه ییلور، بلکه البته خلیفه قیلنمشدر. «انی جاعل فی الارض خلیفه» خطاب الوهیتی ایکی خلافتی، یعنی طبیعت ده خلافتیه تشریح ده خلافتی ده شامل اولسه کرک. جسارتله. قطعی لسانله سویله ییم، البته ایکی خلافت ده اراده قیلنمشدر. بنده شو مسئله بی «قواعد فقهیه» ده، «اوزون کونلرده روزه» ده، «اوافق فکری» ده بیان ایتمش ایدم. لکن مؤلف افندینک بیانی کبی، عقیده خصوصلرنده ده اخلاق خصوصلرنده ده تشریح قوه سی، عجبیا، معتبرمی؟

تشریح انسانک یالکز فعلنه نسبتله اولسه کرک. هم عقیده هم اخلاق تشریح دائره سندن خارج اولسه کرک. سوکرده، اخلاق معامله ده معاشره ده معتبر ادب لری ده رسوملری ده شامل ایسه، ۸نجی صحیفه ده مؤلفک بیاتنه کوره، «اخلاق ده تشریح قوه سی یالکز شارح حضرتلرینه مخصوص» اولماق لازم اولسه کرک.

۹) سکرنجی قاعده مشهوردر معنی جهتیه بلکه درستدر. لکن «تأویل لازمدر» تعیرنده برآز مبالغه وارددر. «تأویل جائزدر، ممکندر» کبی تعیر ده مناسب اولور ایدی. تأویلدک یالکز جوازی یالکز مساعده سی وارددر. تأویل هیچ بر وقت لازم اولماز، بلکه توقف، تسلیم ده مقبول ادب اولور.

اهل علمک مهارتیه تأویل قیلمش آیت کریمه لری کوردک. اوپله تأویللردن سکوت ایتسه لر ایدی، گوزل اولور ایدی. بنم نظرم ده قرآن کریمک آیت کریمه لرینی تأویل حاجت دگدر، هیچ بر وقت حاجت اولماز. آیت کریمه لرک افاده لرینی اوزگه رنک لازم دگل؛ اولا قالسه، یالکز اوز «فهم» مزى بر آز تعدیل ایتمک لازم اولور. «والارض فرشتها، فعم الماهدون» کبی - «والی الارض کیف سطحت» کبی آیت کریمه لری، یرک کره لگنه البته مخالفدر دیه چک اولور ایسه ک، گناه آیتلرک افاده سنده اولماز، بلکه بزم «فهم» مزده اولور.

همه مزه معلوم معناسیله «تأویل» سوزی اصطلاحی بر سوزدر. درست، اصطلاح ده حرج یوق. لکن قرآن کریم

آغاچلرغه عبادت قیلولری معلومدر. غال قوملری ده بعض بر آغاچلر فی دینی جهتدن مقدس صائیلر و بنده لک ایتلر ایدی. هند قوملرینک «تین» آغاچینی مقدس صاناب عبادت ایتولری معروفدر.

اسلام دینی، آغاچ و تاشلر، چیشمه لر و مغاره لر حتی که قبرلرکه عبادت قیلونی قطعی صورته منع ایدی.

لکن انسانلرک موندی نرسه لرکه عبادت قیلولرینه سبب باعث نیندی نرسه ایدی؟

ظن ایتلرکه اورن باردرکه آغاچلرغه عبادت قیلو عاتی اوتقه عبادت قیلو عادتدن حاصل بولدی. اوت ایسه نور بولغانلقدن ایسکی قوملر قاشنده مقدس بر نرسه ایدی. روملرک دینی هیکللری و معبود لرینک رسملری حضورنده اوت یا نوب طور ایدی. آمریقا خلقلر نده ده کوب آغاچلر اویوب اسپرلرینی شونده باغلاب صالو، سوکرده اوت تور توب یاندرو، دینی عبادتدن صانالدر ایدی. برهمه لر قاشنده اوت ایچون بیرام قیلو عادتتی بار.

ایسکی خلقلر قاشنده «اوت» نک مقدس صانالونک سببی بیک ظاهر نرسه بولوب بو ایسه اسسیلکنک «حیات» مبدای بولوبدر. حیات صاحب لرنده کوبمی آزمی اسسیلک بولوب حیات کیتکاندن صولک صوفلق حاصل بولادر. اسسیلک ایسه اوتدن حاصل بولادر. اوت اوزی مقدس بولغاندن صولک آنک یا نوینه سبب بولغان آغاچلر، اوله نلرده مقدس بولورغه تیوشلی.

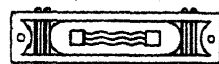
آمریقانک ایسکی خلقلری انسانلرینک آغاچلردن یاراتیلونبی اعتقاد قیللر ایدی. احتمال که مونلر قاشنده آغاچلرینک مقدس صانالولرینک سببی اوشبو نرسه ده بولور.

عبرتی سوزلر.

نکاح، اگرده مال ایچون بولسه تجارت بولور. یوقاری کوتارلو امید ایله بولسه اسارت بولور. ماتوراق ایچون بولسه سفاهت بولور. ناموس طمعنی ایله بولسه قناعت بولور.

آدم بالاسی اوزینه بولغان حرمتنی نیندی گنه تل برله بولسه ده ترجمه قیلوچیدن باشقده آگلار.

دیناده بیک کوب اصل گوده لر بار، ییس بولغان جاتی کوتاروب یورمکده لردر.

اڻ ڪم اهم اساسلرینی غایت آچیق ، اوزون تفصیلاتیله انسانلرڻک نظر اعتبارلرینه وضع ایدر .

عبادت حکملرینه دائر، مثلا: یوز آیت بولنمق جهتیله قرآن کریم دینی اولور ایسه . حیات یوللرینه عائد، مثلا: ایکی یوز آیت بولنمق برکه سیله البته اجتماعی ، سیاسی اولاییلور .

قرآن کریم ، درست ، طبیعت کتانی دگلدر . لکن طبیعتک اقسامنه احوالنه عائد آیت کریمه لر قرآن کریم ده واردر ، بلکه غایت چوقدر . دیلم ، او آیت کریمه لر دن مقصد طبیعت مسئله لری دگلدر . لکن قرآن کریمک بیانی طبیعتک یا واقعی یا حسی حاللرینه البته مطابق اولمق لازمدر . بوگا کوره ، او آیت کریمه لر طبیعت بخلرینه ، لاقول ، بسمله اولاییلور؛ قرآن کریم ده او قدر کثرتله ذکر قیلنمق برکه سیله ، شریفه ، طبیعت حاللرندن بحث ایتمک اسلام امتنه البته فرض اولور . طبیعتدن بحث ایتمک هر ملت ده عقلک وظیفه سی ایسه ، اسلامیت ده دینک ده وظیفه سیدر . یعنی دینی بر وظیفه در .

درست ، شو معصوم امت قرآن کریمه مفتون اولدی . جمیلک جمالنه ، دلبرک آنه مفتونلک قانون محبت ده مشروعدر ، بلکه مطلوبدر . لکن انسانک طبیعتی اکثریتله ضعیف اوور . انسان ، مثلا: بر حوریه یه مفتون اولور ایسه ، دیگر بلکه ده گوزل بر پری پیکرک حسننه جمالنه نازینه طعن ایدر ، یاخود لاقول اهان ایدر . امتک قرآن کریمه نسبتله وضعیتی بوگا تشبیه قیلنه ییلور: شو امت قرآن کریمه مفتون اولدی ؛ فی الحقیقه ، مفتونلک مطلوب ایدی . لکن امت ، عاقبت ، حیاتی اهان ایدی ، طبیعتی انکار ایدی . نهایت ، ایکی جامک برینی قیرمش احوال کبی قرآن کریم دن ده محروم قالدی .

گوزل اولور ایدی ، قرآن کریمه مفتونیتمله برابر ، طبیعتک ، حیاتک قیمتی ده کوزمزدن غائب اولماسه ایدی !
امت قرآن کریمه مفتون ایدی . مفتونلک ده ضرر یوقدر . ضعفلک تاثیریه حیاتی ده طبیعتی ده عاقبت اهان ایدی . بوتون سیئه لرک باش سببی شو اهاندر . اهان خسته لگنه دوا لازم ایسه ، مفتونیتی ده ازاله ایتمک لازم دگلدر . بلکه ایکی جمیلک جمالنه مؤمنی عاشق ایتمک ده گوزلدر .

بوگا کوره ، قرآن کریم دینی در ، قرآن کریم اجتماعیدر ، قرآن کریم سیاسیدر . طبیعتک ، یعنی شو عالم وجودک اڻ بیوک اڻ مهم مسئله لری حقنده ده قرآن کریم ده غایت آچیق متعدد آیت کریمه لر واردر . او مسئله لر ، عقل هم اجتهاد قوتیه حل قیلنمق ایچون اولسه کرک ، قرآن کریم ده انسانلر ده عرض قیلنمشدر . بر مثال :

عرفه مخالفت ایتمه مک ، تأدب فریضه سیله ، مطلوب ایدی ، بلکه البته لازم ایدی . تاویل سوزی قرآن کریم ده متعدد آیت کریمه لرده کلمش ایسه ده . هیچ برنده اهل علمک مشهور اصطلاحنه موافق معنی ده کلمه مش . بلکه تمام خلافنه کلمشدر . تاویلک مشهور اصطلاحی معناسی ، سوزی ظاهرندن صرف ایتمک دیمکدر . لکن قرآن کریم عرفیه تاویلک معناسی سوزک ظاهرینی تحقیق ایتمک ، هم ده حقیقتی عاقبتله اثبات ایتمک دیمکدر . هر حال ده قرآن کریم آیت کریمه لرنده مشهور معناسیله تاویل یوقدر .

۱۰) کتابک طوقزنجی قاعده سی «قواعد فقهیه» ده بیان قیلنمش ۱۲۵ نجی قاعده ننگ عینی اولسه کرک . لکن ضرورت صورتلرینی استثنا - نیچون ؟

۱۱) کتابک ۱۵ نجی صحیفه سنده «وانه هو رب الشعری تعبیرنده گی حکمت شعری یولدوزینه عبادت قیلوچی عرب قیله - لرینه تنکیتدر» معناسنده بر جمله واردر .

بوتون موجودلرک بوتون یولدوزلرک موجودلری ربلری ایکن ، شو آیت کریمه ده ربوبیتی یالکر شعری یولدوزینه اضافه ده البته بر حکمت بولنمق لازمدر . ادب اماملری اهل تفسیرک یانته کوره ، اضافه ده حکمت : شعری یولدوزینه عبادت قیلوچی عرب قیله - لرینه تنکیت ایتمک ایمش . مؤلف افندی ده اهل تفسیرک شو توجیهلرینه قناعت ایتمش .

درست ، گوزل بر فائده در ، لکن غایت محدود ، غایت جزئیدر . قرآن کریمک عمومیتنه ، الوهیتک عظمتینه نسبتله حقیر فائده در . علم هیئتک یانته کوره ، شو قویاشک جسماتی شعری یولدوزینک جسماتنه نسبتله ذره کبی ایمش . شعری یولدوزینک نوری بزم قویاشک نورندن ییک دفعه زیاده ایمش .

بر درهم قدر شعری یولدوزینک فوق الغایه دهشتلی جسماتنه فوق الغایه شدتلی ضیاسنه انسانلری تمیه ایتمک ایچون اولسه کرک ، قرآن کریم «وانه هو رب الشعری» دیمش .

۱۲) ۱۳ نجی قاعده «قرآن ابدی سعادت» ، هدایت سبب بولغان دینی بر کتایدر «قاعده سی معنی جهتیله البته درستدر . لکن «ابدی سعادت» دن «دینی» دن مراد نه در؟ دنیوی حیاته ، سیاسی ، اجتماعی حاللره مقابل معناری می مراددر؟

شویله اولور ایسه ، شو قاعده دن مقصد نه در؟
درست ، قرآن کریم «دینی» در . ایمان ، نماز ، روزه ، زکات ، حج ، اخلاق کبی شیلری بر قاج آیت کریمه لرده بیان ایدر . بونگلله برابر اجتماعیدر ، عائله حکملرینی ، معامله حقوقلرینی عبادت حکملرندن زیاده تفصیل ایدر . سیاسیدر : سیاستک ، لاقول ،

«انا زینا السماء الدنيا بزینة الکواکب» .

شو بویوک آیتگ افاده سنه ترکیبته کوره، بزم کوزمزه بزم رصدلرمزه کورنور یولدوزلرک همه سی، شعرالریله، مجره سیله، قطب یولدوزلریله برابره، بزه یاقین کوکک زینتیدر؛ یعنی یولدوزلرک همه سی یالکز بر «سمای دنیا» بی تشکیل ایدر. بوکا باشقه یه متعدد کوکک واردر.

آیتگ ظاهری شودر. کله چک کونلرک برنده اثبات قیانه حق حقیقت ده بلکه شویله اولور. یونان فلسفه سننگ کاسه لیسری «السماء الدنيا» سوزینی فلک قر سوزیله تحریف قیلوب، آیت کریمه بی بالکلیه ابطال ایتمشلر ایسه ده، بز شو آیتگ ظاهری نی لاقیل بر فرضیه کبی البته قبول ایده ییلور. طبیعت فضا سنده عقلمک اجتهادینه، تقشبات علمیه سنه، لاقیل، غایت کیگ میدان قالمش اولور.

طبیعت دن یا منصل یا غایت موجز جمله لرله حکایت ایدر آیت کریمه لر قرآن کریم ده آز دگلدر. او آیت کریمه لرک ظاهری بزم حرکات فکریه مزه غایت برکتلی بسمله اولاییلور ایدی. طبیعت بختلرینه جدیدته اجتهادله سلوک ایتمش اولسه ایدک، هم قرآن کریم آیت کریمه لرینی بز اثبات ایتمش اولور ایدک؛ هم حیات ده عزت، هم طبیعت ده خلافت بزم اللرده اولور ایدی. بز هم قرآن کریمک بلاغتنه، کمانه هم طبیعتک عظمتنه جمله مفتون اولور ایدک. او وقت قرآن کریمی خالص اداسیله تلاوت، درست معناسیله تفسیر ایتمش اولور ایدک.

قرآن کریم حقتده بزم نظرم شویله در. لکن بن هیچ بر وقت «وخلقنا لهم من مثله ما یرکبون» کبی آیت کریمه لر دن لوقوماتیف قطارلرینی، هوا طیاره لرینی هوا ساجه لرینی استخراج ایتمک دعواسننده دگلم. کشف قیلندقدن صوگ، او کشفیاتی آیتگ عمومته شمولته ادخال ایتمک طرفداری ده دگلم.

اویله اوافق دعوالر - ساده دللک اولور، لساندن غفلت اولور. قرآن کریمی ده طبیعتی ده اهل اولور.

قرآن کریم «اسرا» لرینی، «عرش بلقیس» قصه لرینی تاویل ایتمش اولماسه ایدک، قرآن کریمک آیت کریمه لر بزم حرکات فکریه مزه غایت برکتلی بسمله، الگ هدایتی بر ارشاد اولور ایدی. بز او وقت، لوقوماتیف قطارلرینی، هوا طیاره لرینی هوا ساجه لرینی قرآن کریم دن دگل، بلکه طبیعتدن آرار ایدک. لکن تاویل شوملغیله، بز هم قرآن کریمی، هم طبیعتی اهل ایتدک. نهایت، «وخلقنا لهم من مثله ما یرکبون» آیت کریمه - سندن بوتون کشفیاتی استخراج ایتمک دعوالرینه قدر ایتدک.

بزم اعتقادده قرآن کریم دینیدر، اجتماعیدر، سیاسیدر.

طبیعتک بسمله لر بزم، علومک غایت مهم نتیجه لر بزم، غایت موجز خلاصه لر قرآن کریم ده بولنور. الوهیت برهانلری ده، ابدیت عقیده لر ده قرآن کریم ده طبیعت احوالنه بنا قیلنمشدر.

۱۳) قرآن کریمک آیت کریمه لرینه نظرم شویله در. رسول حکیمک سنتلرینه ده نظرم بوکا یاقیندر. محترم مؤلف ائدی ۳۸ نجی صحیفه ده، ۱۷ نجی قاعده ده. سنتلری ده یالکز شرعی حکملرک، دینی امرلرک دائره سنه حصر ایتمش ایسه ده، بزم نظرم بر آرز باشقه در.

درست، حدیث کتابلر نده تدوین قیلنمش سنتلره وارد اولاییله چک اشکالری اعتراضلری دفع ایتمک خصوصلر نده «سنتلری شرعی حکملره حصر ایتمک» چاره لرینه انسان بعضاً مجبور کبی اولور. لکن دفعک چاره لر بزم دگلدر. دها گوزله چاره لر بولمق ممکندر.

درست، عقلمک شائی غایت بویوکدر؛ حقوقی ده، وظیفه لر ده غایت واسعدر، تشریح خصوصلر نده عقل خلیفه در؛ لکن نبوتک شائی ده بویوکدر؛ دینی امرلری ده تبلیغ ایدر؛ اجتماعی حکملری ده بیان ایدر؛ سیاست یوللرینه ده ارشاد ایدر؛ بعضاً طبیعت حاللرینی ده علی العاده ذکر ایدر.

بوکا کوره ۴۱-۴۴ صحیفه لرده مؤلفک سوزلرینه هر برینه بزم موافقت بوقدر.

نه دیهیم مؤلفک مقصدی بلکه درستدر. لکن ایکی قسمک برنده خلاف حق شیلری، یا کاشلری، (فرض ایده یلک، وار ایسه ده) دعوی ایتمک یا خود اعتراف ایتمک لازم دگلدر. اصولیونک اهل حدیثک نظرلرینی بر آرز تعدیل ایدر ایسه ک، اویله دعوالره، اویله اعترافلره مجبوریت هیچ بر وقت بولنماز.

۱۶) ۱۹ نجی قاعده البته گوزلدر. متن هر حال ده سندن مقدمدر. درست، شویله در.

محاکمه ده وقار، احتیاط - مؤلفک هر بر اثر نده غایت گوزل بر امتیاز ایدی. لکن شوقاعده بی بیان ده مؤلف، احتیاطی بعضاً بر افش، مثلاً:

۴۶) نجی صحیفه ده «بزننگ قافقاز طاومزدن عبارت بولغان قاف طای» دیمش.

۴۷) نجی صحیفه ده (۱۲-۱۸) سطرلر ده «بالاتفاق درست حدیث ایسه ده، ظاهرنجه قبول قیلنماز» دیمش.

قبول قیاناتی، عجبا، نیچون؟
«غروب صوگنده قویاش تحت العرش سجده ایدر؛ طلوع ایچون هر دفعه اذن آلور.» سوزی ظاهرنجه ده درست اولسه کرک شمسک الوهیت عظمتنه نسبتی، شبهه یوق، البته

بزم تورکارده هیچ نرسه یوق

بو سوزنک راست ایکانن هر تورک بالاسی تصدیق قیلور. مکتب دیسهک بزده نهللی یاکیغنه زمانغه موافق ازگه توشوب یاتور. اولده عام توگل. ایچک برله باش و اتقان تورک ایملری طولوب یاتور. ازگه توشدی دیگانی ده چالا. مادی و معنوی جهتی تکمیل قیلنغان مکتب یوق. قرائتخانه، جمعیت خیریله یوق. اما بولغانلرن دانوص قیلوب جیمرتورگه طرشوچیلر کوب. علما دیسهک بزده یوق. اما بولغانلری آی باشی تالاشدروب نزاع لفظی ایله عمر اوزدروچیلر کوب. زمانغه موافق مان تابا تورغان سوداگر یوق. اما آتالرن دن قالغان میلیونلرنی بروجی بای بیچهلر کوب. اصول تعلیمدن خبردار، یاش شاگردلرگه اوز ملتینی سوبدرلک روح بروجی معلملر بزده یوق. اما بولغانلرن شهردن شهرگه سوردروچی مجتهدلر کوب. بیچاره تورک ئولوب بارا یاتقاندن ایرینه سو تیگرردی طیب حاذق یوق. اما صاو و تازا یگتیلرنی وقتسز بوغالتوغه سبب بولوچی اوشکروچی. توکروچی نهیلر کوب. بزم تورکارده دین اسلامنی تمام روحیه توشونگان بر آدمده یوق. اما دین اسلامنی کیگ و اوزون کیومدن، نجکه مرطدن و یاشل چیتکدن عبارت دیب ایمان کیتروچی ظاهر پرستلر آرتوغندن کوب. بزده زمانغه موافق ایگن علمن بلگان یاکی اصول ایله فائده لانغان دهقانچی یوق. اما بیرگه بغدادی ساحچی، یاخشی صوقالامی ایگن امید ایکان دعاویلر کوب. بزده قرآندن بی خبر، دنیانی پچراق کورسه توب منبرلرده وعظ ایتوچی ملالر کوب همده اوزلرینگ مکر ایله آچهلری بولسهده، عوامنک آتق کهجه بهره نن صوبدرتوب، ایتن آشاب تیرسن دعا قیلوب آلوچی ملالر کوب. بزده آغاچ اوستاسی هنرمندلر یوق. اما بره الکاکنرهک بنا سالدرا باشلاسلر (مسجد و مدرسه کبک) روس اوستالرن آلدروتوب آچقه بروجی مسلمان تورکار کوب. بزده بیت ره تلی تیمرچی ده یوق. اما آت داغالاتورغه روس آلاچقلرینه باروچی مسلمانلر کوب. دین اسلامنک برنجی قواعدندن حسابلانغان اتفاقنک ایسی ده یوق. اما دین اسلامده حرام قیانتان نفاق ایس کیتهرلک کوب. بزده «دین، دین» دیگانندی ایتوب دینی تل ایله قایغرتوچی تل بیسته لری یک کوب. اما قرآنده کی

شویله در. حج سوره سنده، ۱۸ نجی آیت کریمه ده شو معنی صراحتله بیان قیلنمشدر.

بزم اهل ادب مجازله حقیقی بیان ایتمشلر ایسهده، لسانه لسانی فرق ایتمه مشلر. الوهیت لسانیه، ایمان لسانیه طبیعت لسانلری آراسنده فرق واردر. طبیعت لسانده مجاز اولایه چک کلام - ایمان لسانده، الوهیت لسانده حقیقت اولاییلور.

حج سوره سنده، ۱۸ نجی آیت کریمه - بوتون موجودلرک الوهیت عظمتنه نسبتی حقنده - البته حقیقتدر هیچ بر وقت مجاز دگلدر. اولیه آیت کریمه لری مجاز دیمک - اسلوب یاندن غفات کبی بر شیدر.

حدیث، شمسک ریاضی طبیعی حاللرینی بیان حقنده دگل، بلکه الوهیت عظمتنه نسبتی حقنده ایمان لسانیه وارد اولمش بر حقیقتدر.

۴۸ نجی صحیفه ده (۱۰-۱۴ سطر) سوزلری ده مؤلفنک و قارینه احتیاطنه مناسب سوزلر دگلدر. طبیعت لسانیه سویله دکن صوگ طبیعت قانونلرینگ هیچ برینی نقض ایتمه مک لازم اولور. قانونتنگ انتقاضی یالکر «حیوانلرک هلاکیله» دگل. انشفاق اوزی ده انتقاضدر.

۱۵) کتابنک (۲۰-۲۳) نجی ماده لری تقسیمدن تعریفدن عبارتدر. دینی اجتماعی مسئله لری، اساس قاعده لری بیان ایدر ایکن، تعریفلرک اهمیتلری وارمی؟

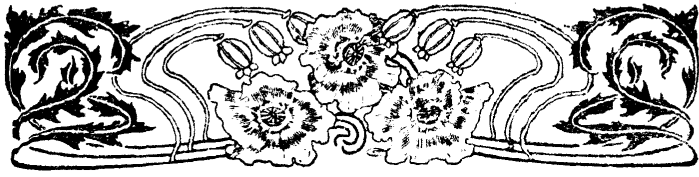
۱۶) ۱۹ نجی ماده یی قبول ایتدکن صوگ، ۲۴ نجی ماده ده گی بیان مطلق صورت ده قبول قیلنماسه کرک. چونکه، مؤلفنک اعترافنه کوره، برنجی صنف حدیثلر آراسنده ۱۹ نجی قاعده قرارینه مخالف حدیثلر واردر.

۱۷) کتابنک (۵۳-۶۱) صحیفه لرنده گی بیان عمومیتله غایت مهمدر، بلکه فوق الغایه مهمدر. او مسئله لرده بنمده بر نظرم واردر. هر حالده جرح و تعدیل اسبابلرینی، انتقاد میزانلرینی اساسلی کلیتی طرزده تعدیل ایتمک بزه البته لازمدر. اصول حدیث کتابلرینگ بیانلرینه قناعت ایتمک موافق دگلدر. محترم سلف غایت قیمتی خزینهلر حاضرله مشده، میراث اولمق اوزره بزه ترک ایتمش. برکتلی میراثزنی توفیر ایده بیسهک ایدی؛ برکتلی میراثزنی استفاده ایده بیسهک ایدی!

موسی جارالله.

براق بیت اول ساعتچی علی بتون تورک دنیاسینه بره وگنه چقان. کاشکه سوزگر فرشتهلرنک آمین دیگان وقتلرینه توغری کیلوب آسمانلرده اوچوب یورسهک ایدی. بارمنکده تله کارمز شول. صابرجان القورماشی. «آلماتا».

شرع نظر نده: دنیا، فقر، غنا، توکل هم کسب

(باشی ۲۰ نجی عددده)

بو حقدده غزالی حضرتی «فضیلة الفقر» باندده بویله دیور:

«دنیا مال نك. یامان، محذور بولووی لذاتها توگل. بلکه اللهغه ایرشوگه مانع بولغان ایچوندر. یارلیق نك مطلوب بولووی دخی لذاته توگل، بلکه مذکور مانع نك یوقلغی ایچوندر. بایلر آراسنده بایقلری اللهنی اوتتدرماغان نی قدر بایلر، فقیرلر آراسنده فقیری الله نی اوتتدرغان نی قدر فقیرلر بار. مقصدده ایرشودن یارلیقده. بایلقده مانع بولا آلور. اما حقیقی مانع: دنیانی سویودر». یعنی بایلق ایله یارلیقنک بری ده لذاته محذورده مطلوبده توگل. محذور بولولری مانع یعنی: حب الدنیا اعتباریله بولوب اول ایسه کوبرک بایلقده طابولادر. شونک ایچونده بایلق ضررلیدر. خصوصی زید یا که بکر اوچون شوپله - یعنی حقیقی مانع بایلقده طابولوب بایلق ضررلی بولووی بیک احتمال فقط بو احتمال بایلقدهده یوق تول. غزالی حضرتی: «فقیری الله نی اوتتدرغان نی قدر فقیرلر بار» دیه بونی اوزی ده بیان ایتهدر.

اما بتون اهل اسلام ایچون «بایلق ضررلی» دیه حکم ایتهرگه هیچ ممکن توگل. حالبوکه بزم شرع نظر نده بایلق یا که یارلیق مدوحی، مذمومی؟ دیه تیکشروومز بوتون اهل اسلام منفعتی نقطه نظر ننددر.

بونک ایله برابر امام غزالی نك مذکور حکمی طبعی بایقلر آشار اچهرگه، کیارگه سالورغه و آندن باشقه هر بر کیرهک که هیچ بر مشقتسز یتهرک درجهده مول، مملکتلرنک بربرینه باغلانولری بیک ضعیف، حیات و تنازع بقا میدانلر نده ملت ملت ایله، دولت دولت ایله توگل بلکه زید بکر ایله، عمر خالد ایله گنه بیک طوتوشقان، آلت حر بلری بوتونسی بر آدم یوگنده بتهرک تیمور و آغاچ پارچالرنده نگنه عبارت بر زمانده بیرلگان حکمددر. اول زمانده خصوصاً یلی یاقلرده بار ترکک اسبابی: بر ایکی

۶۶۶۶ آیت شریفه نك برگنه سیله ده اخلاص دن عمل قیلوچی بارمی ایکان؟ بزده قوری تل ایله ملت ملت دیوچیلر بیک کوب. اما ملت ایچون آغچه کیرهک بولغانده صوقر بر تین بیرمهس ایچون جان بیررگه طوروچیلر کوب. بزده خلقنک کیرهکگن توشوندروب یازوچی محررده یوق. اما برن بری سوگوب یازوشوچی - اوتکن قلملی محررلر کوب. بزده بیت طاغن یازغانی آکلاب اوکوچی کشیلرده یوق. اما یازغانی چالا اوکوب رديه یازغانی ایتوب یوروچیلر کوب. بزده اخلاقی و غیرتلی مقتی قیلوب بالالرنیه چن تورک تربیه سی بیرگان بر آنا آناده یوق. اما معصوم بالالرنی قورقاق، غیرتسز، حمیتسز، منافق ایتوب تربیه بیروچی آنا آنالرمز کوب. بزده بیت اوز تلن صافلی بلسگان بر تورکده یوق. اما تللرن بوزوب روسچه یا که عربچه سوبله وچی افندیلر کوب. بزده اوزینک طقومی تورک ایکانن بلسگان جان یوق. اما بز تورک توگل، بز فلان - بز توگان دیب سوز تالاشدروچی دیوانلر کوب. بزده دنیا ترکیلگنده ایرینه بولشقان و بالا تربیه سی بلسگان غیرتلی تورک خانولری یوق. اما ایرینگ تابقان آشاب یاتوچی، تورلی مودا کیوملر کیوب اسرافاتقه چوموچی خانولر کوب. بزده اخلاق، استقامت، ثبات، متانت، غیرت و حمیت برسی ده یوق. اما بوزوقلق، اشسزک، قورققاق، بالغانچیلیق، بر اشدده مقتی بولماوچیلیق و امیدسزک (بو صفتلر بزم ته نلرمزگه کسگانلر) بیک کوب.

مونه تورک آغارم! ساناسه ق طاغن بوندی یاراماغان اشلمز بیک کوب. لکن آلارن سانامادم. اوکوچیلرنک اوزلرینه قالدردم. بو ساناب کورگازگان صفتلر بزلرده آز - آز بولسه لرده، براق اول بارلق محیط دیکر نده هیچ شی. اول آزغنه نرسه لر ایله ملتتی تربیه لب بولمی. ملت بیک بیوک. آنی بر عائله که قیاس قیلورغه یارمی. آلائی بولغاچ بزگه تیک یاتورغه یارمی، اوکورغه کیرهک ایکان. شولای ایتوب نظریدن عملیگه کوچهرمز. مونه بز تورکلرده یوق گوزله صفتلر بارده بولور.

محترم «شورا» نك ۱۵ نجی نومیرنده مینزده اویازی، «الوغ چاقاق» قریه سینک مدرسی محمد شا کر فیضی جناباری، بزم ۱۲ نجی نومیر «شورا» ده یازغان مقاله مه جواب بیروب، دنیاده یاشاو ایچون تجارت و صنعتده، آیروپلنلر یاصاوده باشقه لردن اوستون بولونی کورسه تسه ده (شولای کیرهک ایکانن بارمزده بله مز) آمال قانچه، الف ایله تاباقتی فرق قیامغان تورک ماتمی ایچون، بوندی نرسه لر ایله اوستون بولونی توشوندرو ایچون همانده اوکو کیرهک. یاریله بوندن ۲۵ سنه مقدم «سیمی» نك ساعتچی علی نادان کونینچه آیروپلان یاصاغان.

بایلق - ايشته شو کبی عمومی بایلق، عمومی حیاتدر. « شرع نظر نده مذموم » دیدکمز یارلیلق ده شول بایلقنگ ضدی بولغان - فقیرلکدر.

یوقسه بیوک سرایلر. تولکی طولوبلر اچنده، قیاق و به لشلر یاتده جنید و شبلی کرامتلرندن دم اورو، او کبی مبارک ذاتلرنگ مبارک سوزلرینی، گوزهل اشلرینی. عمومی حیاتی، باشقه لرنک مایلرینی ایمه رگه قورال و واسطه ایتو - قصه سی: عمومی حیاتی خصوصی حیات ایچون فدا ایتو، دنیا آولای ایچون قورلغان طوزاقلرنگ ایک فناسی همده کوب کمسه لرنک قولندن کیله چک ییگل بر اشدر.

اما بزم بو زمانمزده: طبیعی بایلقلر بیرینی، بیک زور اجتهاد و کوب علم ایله گنه طابلا طورغان صناعی نرسه لردی. مملکتلر بر برینه تیلیگرام، تیلیفون و تیمر یولار ایله تمام به یله نوب بتدی. اقتصاد معرکه سنده. حیات و تنازع بقا میدانلر نده زید و بکر ایله گنه توگل، مات - ملت ایله. دولت - دولت ایله دهشتلی صورتده کوره ش ایته باشلادیلر.

قیمتی غروش و پاره لردنگنه عبارت: اوق، قلیج و قالفانلر اورنده. قیمتی میلیونلر ایله صانالغان حرب آتلیری یالطراشوب، مینوت اچنده یوزلرچه آدهنی هلاک ایتمک اقتدارلری طابلدی. اوتسکان زمان آلت نقلیه لرننگ، بر کونده کوچ حال ایله بارا آغان مسافهلرینی، حاضرده یاشنلر روشنده تیز و سزغروب یوری طورغان لوقوموتیفیلر، طاغدای پاراخودلر، مکلرچه بود یوکلری و یوزلرچه مسافرلری ایله ساعت آراسنده بازوب یتیه آلا باشلادیلر.

شوندی قورقنج و مکمل قوراللر ایله قوراللانغان انسانلر، هواده قوشلر، صوده بالقلر ایله یارشوب بتون بیر یوزینی طولاشا، هیچ بر آیاق باصماغان اوی و چوقرنی قالدردماسه و هر آیاق باصقان بیرینه خواجه بولورغه طرشا باشلادیلر - طرشالر. بیر، اولهن، آغاج، یمیش، معدن، حیوان، صو، الحاصل: اللهنگ بیرنده، ند قدر طبیعی بایلق بار ایسه هب اوز قولینه آلب، بزم کبی نه اوزینه ونه مالینه خواجه بولا آماغان نی قدر انسان سورسی بار ایسه هپسینه اوزینگ صناعی نرسه لرنی تقدیم ایته باشلادیلر. . .

ایشته میلیونلرچه آرشن کیوملک! ایشته میلیونلرچه بود آشاملق! ایشته میلیون توری انسان بالاسینگ کو کینه ده کیلمه گان نرسه لر! پاره کی پرده استه دیکنگ قدر آل! مگر پاره کی پرده ز ایسه ک آچه نولسه ک بیله بر لقمه یوق! . . .
اما پاره نی قایدن آورغه؟ پاره کیلور اورنلر هب آتلر قولنده.

کیوم، صاوت، باو، اینه جب، قایچی دن؛ بار رزقلق؛ عیش دن عبارت بولوبده صحرالرده یورمک یا که تکیه نشین بولوب کون کیچرمک، یعنی هر کمگه بالقصد یارلیلق ایله ده کون اوتکارمک البته ممکن ایدی. (بو ممکنکده البته: مسلمانلرنگ مصدحتلرینی قارارغه اوستلرینه آغان گناهی بنده لر - خلیفه لر، وزیرلر عامللر بولوب طورغانده غنه).

بو یله عمر ایتمک، وقتلرینی مطالب عالیله که حصر ایتوچیلر که کوب وقت قازاندر دیندن بایلق ایله کون کیچروگه قاراغانده البته شرع نظر نده ده افضل بولورغه تیوش ایدی.

حالبوکه شو یله چه بر زمانده، شوندای یلی بر اورنده کیلگان شرع: «کادالقران یکون کفر» دیه فقرنی خوارلاب «نعم المال الصالح للرجل الصالح» دیه بایلقنی ماقناغان. همده شوندایوق بر زمانده شو یله یلی بیرنگ ایک ایزگی ایک تقوی مسلمانلری - خلفای راشدون، اصحاب - ساتو اینکانلر، ایگون ایککانلر؛ تکوچی، طوقوچی، تیمورچی، بولوب هم باشقه صنعتلر ایله مال طابوب بایوغانلر؛ مدینه اطرافی خرما باقچه سینه نه یله نوب، دورته ر یوز درهم که آطلر آلوب ساتلو بولغان؛ کوپلر صالغانلر، پوچته لر یورتکانلر، دارالایتم، بالنیتسه، دیوان خانه، دارالفنونلر، کچوک بو یوک شهرلر صالغانلر، الحاصل عمومی حیاتی آغه آلوب عمومی معیشت، عمومی مدینتی هر توری واسطه لر ایله، حتی لازم بولغانده قورال استعمال ایتوب بولسه ده جانلاندررغه طرشقانلر.

بر حضرت عمر زماننده یوزگه یاقن شهر صالغان. اما حضرت عمر اوزی یامالی کیوم کیگان. یعنی: سلفلر خصوصی حیاتلرینه ضرر ایتوب بولسه ده عمومی حیات ایچون طرشقانلر. عمومی مدینت. عمومی معیشت جانلانسون ایچون خلیفه لرتون یوقولرینی قالدروب تون صالحیسی قیلندن شهر گیزگانلر. اللهنگ رسولی بالذات اوزی مبارک تشی صنعاچی صوغشقان، خندقلر قازشقان.

اسلام جاهدلرینگ عمومی حیات ایچون مجاهده ایته ایته نه نلرنده جراحته نمه گان اورنلری قالمغان (۱).

ایشته بایلق! ایشته فقیرلک! ایشته عمومی حیات ایچون مجاهده! . . .

بزم آخر صولرمز قوروب «شرع نظر نده افضل» دیه سو یله دیکمز و هر مسلمانغه طابارغه طرشورغه تیوشلی دیه ایتدکمز

(۱) وعن خالد بن الولید انه قاله عند موته: ما فی موضع شبر، الاوفیه ضربة اوطعته. وها انا ذا، اموت کایموت العیر فلانمات اعین الجنائ.

عصيبار ايچون حفظ صحت

۷

دوشى، بايو.

صو كروب داوالانونىك عصبي اورولرغه ياخشى تاثير ايتووي ايندى دفعه لرجه سنالغان. صو، قاننى صاقلارغه هم قاننىك تيز يورويونه سبب بولادر. لىكن صو بلهن داوانوده بر نيچه تولى اصوللر باردر. اولا بايو:

صووق صو بايوسى تيرينى نغايتمه تهنده گى اسسيلكنى كيموته. اعضارنى قوتلننده، اشتھانى آرتدرا، آس سكوون جيگله يته در. كچيكنه بالار، ريؤماتيزملى كشيلىز، قول و آياقلىرى ششوب آوروچيلردن باشقه هر كم ايچون صووق صو بايوسى فائده ليدر. بونى استعمالدهده نلله نيندى ياط نرسه لرگه احتياج كورلمى. تهنى كومه رلك زورلقده بر صاوت بولسه، شول يته در.

صونك يلبلى هر كنىك چداويته كوره تعين ايتلور؛ عموما جليلق ۱۴ گرادسدن كيم بولماسقه تيوشدر. صو اچنده بر مينوت قدر قالوده كافيدر. صوغه كروچى ايگ نلك بر راحتك سيزه در، صو كره راحتسز له نه باشلار، قانلر ارغه طوتنور، تشلر بر برسينه بهرلور، تهن كوگه روب كتهر. مونه بايوغه كرگچ، بر نچى دورنى كيچر گاجده تىرى باشلاماس بورون چغارغه تيوشليدر.

بايوغه كررگه باشلاغانده، ايگ الك جلمصاواق صوغه كروب، هر كوتى آزلاب صووتا بارو فابده ليدر. بر كره باشلاغاج بو كى بايونى قش كوننده قويب طوررغه لزوم يوقدر. ديكگر صووينه كرو، عصيبونىك قايسى ايچون توصيه ايدلمى. ايرلك قوتن يوغالتقان، ياكه آز قانلى (малокровный) عصيبونىك بعضيلرى ايچون ديكگر بايوسى توصيه ايدلسه ده يك نچكه طبيعتلى وضعيف آورولر ايچون ضرر كيتروى ده احتمالدر.

عصيبونىك بو تورلىسى ديكگر چيننده طورودن ده راحتسز بولار. راحتنه نوب يوقلى آليدر، باش آوروى باشلانا، بوتون تهنده بر آورلق سيزله، طامر تيووى جشبه، تهن قزو بولا، يورهك قاغا... مونه موندى آورولرغه ديكگرگه ياقن كيلورگه باراميدر.

نرسه لرينى آللى قالورغه دخى مكن نوكل. چونكه طبيعت حاجتلىرى، آنلرلك اوستا تدبيرلىرى، آورغه مجبور ايتهدر. الحاصل مادى و معنوى قوراللىرىك هر برى ايله تيوشلى درجه ده قوراللانغان انسانلر، طاو باشندن آغوب توشكان طاشو صووى روشنده بتون جهالت عالمينى باصالر.

ايمدى مسلمان اوزى فقر و مسكنتنى التزام ايتسه، شول طاشوغه قارشى آنىك موقعى آيچق بر سالام چويى قدر قالا ييلورگه، تگيلرنگ تله گاننى ده شولدر. آنلر، قارشولرنده مادى و معنوى قوتى بولغان روحلى بر ملتنگ بولماوينى، «اورونكم ارضهم وديارهم وارضالم تطووها» مخاطيبى فقط اوزلريگنه بولونى تيلر...

ايمدى شول انسانلر قارشوشونده بتون اهل اسلامنگ فقير، ذليل و اقتصادى جهندن اسير بولولرى آرتق بولوب، مقصود اصيلرى بولغان رضا الله نى شونىك ايله طاو بارلمى؟ يوقسه: «واعدوا لهم.....» موجبنجه: بابلق، اقتصادى قوت حاصل ايتولرى آرتق بولوب، انسانلر آراسنده اوزلرينىك موقعلرينى شونىك ايله (فقط شونىك ايله) صاقلاب، ملت بولغان حالده فقط شونىك ايله ياشى آلوب، نهايت رضا الله نى ده شونىك ايله طاو آورولرمى؟

فاعتبروا يا اولى الابصار! محمد صلاح اذنانوف (جه نى).

شعر:

بر ملاغه

آنده بادوب قچقراسىك: «اچه كر، اچكى حرام، اچديسهك بتدك، خراب بولدك... دينك، مالك نهرده!» مونده كيلوب: كم بارا، ديسك. شهرگه ايرته گه؟ بر چيرك آلچى! ديسك. نه يتسه ام گرده: «مين بارام!» «اچه كر» ديگان بولاسك اى آراقى ميچكه سى! دين نهرده هم مال نهرده بولاج اوزگده اچه چى! «اچديسهك بتدك...» ايش، صوك نيگه اوزك اچه سىك؟ نهى كشى قايراب يورى تورغان قارا قايراق طاشى!!

شيخ زاده بابيج. «اوا».

کوب صنالغان. خصوصاً یوقلارغه یاتو آلدندن، یوقاریده کورسانلگانچه جووش جهمیه که تورلوب یاطسه، یوقی راحت طنچ بولاچقدر. لکن ۱۵ - ۲۰ مینوتدن صوگ آدم، جهمیه اچنده تیرلی باشلیدر. تیرله گانچی جهمیه اچندن چغارغه کیرهک.

دوشنگ بانیودن فرقی بولماسده، دوشدن صو آیرم بر قوت بلهن توشکانگه. آنک تاثیریده باشقوراق بولادر.

دوشنگ انواعی بیک کوب بولوب، مشهورلری یا گهر کبی اوستدن یا که یاندن صو بورکه (سیبه) طورغان دوشلدر. لکن بو دوشلر بیک نق سیسکه ندرگانگه یوردهک آورولی هم ریوماتیزملی آدملرگه فائدهلی توگلددر.

ناصوع شیکالیردک، تله گان ییرگه کوچروب یورتورگه ممکن بولغان دوشلر کوب کشیلرگه توصیه ایدیلهدر. موندی دوش تله گان ییرگه کوچروب یورتو ممکن بولغانغه، تهنگ بره رگنه اعضاسینه ده دوش یابو ممکن بولا. مثلا: آش سگوی ضعیفله نگان آورولر، موندی دوش بلهن فقط معدله رگه گنده دوش یاپا آلار. یا گاراق عصیلا نورغه باشلاغان کشیلرگه یا که بر آورودن صوگ عصبی بولوب قالغان آدملرگه شوندی دوش توصیه ایدیلهدر.

بتون تهنتی احاطه ایتمک طروبالدن صو چه چوب طوراً طورغان دوشلدره بولا. بو دوش بیک نق سیسکه ندروجی بولغانغه، آرتق توشکی، دردسز و یوقومسی عصیلا رغه غنه توصیه ایدیلهدر. تهنگ توبهن یاغی بلهنگه کروب اوطورورغه ممکن بولغان یا که تهنگ توبهن یاغینه غنه صو چه چره ته طورغان دوشلدره بولا. بو - باش آورولی و قولاق شاولاو بلهن جوده وچی عصیلا رغه توصیه ایدیلهدر.

هر حالده دوشلرنی هر کم اوزی بلگانچه گنه، اوزا وینده گنه یاصی آلمی. شونک ایچون مخصوص یاصالغان اورنلدره، متخصص دوقتورلرنک قارامقی آستنده غنه یاصالورغه تیوشدر. نیندی دوش یاخشیراق، صو نیچه درجه (گرادوس) جلی بولورغه کیرهک، مدتی اوزاقمی بولورغه تیوش... مسئله لری ده متخصص دوقتورلر طرفندن غنه بیلگیله نورگه ممکندر.

صو بلهن دوالاتوننگ عصبی آورولر ایچون بیک فایدهلی بولوی معلوم حقیقتدر. لکن بزنگ مقصودمز حفظ صحت یعنی آورودن صاقلانو اصولن اوبره تو بولغانغه قایسی آورورغه نیندی دارو، نیندی دوش یا که نیندی بانو یاصارغه تیوشلگن سوبلهو بزنگ وظیفه مزدن طش اشدر.

فقط عصبی آورولردن صاقلانو، عصبی اعضالرنی معتدل حالده صاقلانو ایچون صالقون صو ایگ یاخشی نرسه در. آیرم

قایسی بر عصیلا بولا، آلارده اورنسز آچولانو، ایچ پوشو کبی علامتلر سیزلمی، فقط کوب اشاهودن قوتسزلنه لر. آرتق یالقاو بولار، هیچ بر اشنی ردتلب اشلی آلایلر. آشاغان نرسه ردتلب سگمی، کون بویی تهنده بر آوراق حس ایتله... مونه موندی آورورغه دیکسگرده قویشو فایده ایتهدر. لکن دیکسگرگه کروگه باشقه تورلی مانعلر بولغانغه، نلک یاخشی بر دوقتورغه کورنوب، آنک کیگاشی بونیه اش قیلورغه تیوشدر. شولایوق دیکسگرگه کوننگ قای وقتنده کروگه و نیچه مینوت آنده طورورغه تیوشلگن ده دوقتوردن صورارغه کیره کدر.

اسی یا که صالقون صو بانیوسینه چدی آماغان عصیلا اوچون چلمصا صو بانیوسی توصیه ایدله. چلمصا صوغه کرگاجده قاترانا باشلاماس بورون چغارغه تیوشدر. لکن قاترانو، صوگمی کونلرده اولگی کونلرده گیسنه قازاغانده صو گراق کیلگانگه، صوگندن بیش آتی مینوتقه قدر قاورورغه ممکندر. چلمصا صو اچنده طورغانده، باش اوستینه صووق صو بلهن چالاتاغان چوپرک قویلسه یگرهک یاخشیدر.

بولاردن باشقه ۳۳ بلهن ۳۸ گرادوس آراسنده غی اسسیدکده گی صودن یاصالغان اسسی صو بانیوسی بولا. اسسی صو اچنده یارطی ساعتدن اوچ چیرک ساعتکه قدر قاورورغه تیوش. راحتسز لک بتمه سه بر ساعت، نهایت ایکی ساعتکه قدر صو اچنده قاورورغه ممکندر. اوزاق بانیودن صوگ تهن طوگغانغه، بوتون تهنتی سولگی بلهن اشقورغه احتیاج بولادر.

اسسی صو بانیوسینگ وقتن، کشینگ راحتسز لگینه قاراب اوزگرتورگه ممکندر. مثلا: یوقیسزلقدن عذابلانوچیلر اوچون کیچ بلهن یاصالورغه تیوشدر.

بانیوغه کورودن برر تورلی مانع بولسه، یالانچ اوس له گن (طاس) اچینه کروب اوطوروب تهنتی صو بلهن یا که جووش چوپرک بلهن چلاتوده بر درجه فائده لیدر.

زور کیندرنی صوغه چلاتوب، بر وقتنده تهنگ بوتون بیرن شونک بلهن توروب قابلاوده بانو اورنینه یاریدر. خصوصاً یا کازاق عصیله نه باشلاغانلرغه، طالجقغان و یوردهک آورولی کشیلرگه مذکور اصول توصیه ایتله در.

جهمیه چلاتو ایچون ۲۰ - ۲۵ گرادسلی صو کیرهک. جهمیه بلهن قابلانچاده تیز تیزگنه تهنگ هر بیرن بر ایکی مینوت قدر اشقورغه کیرهک بولا. شوندن صوگ ایکنچی بر قوری جهمیه که تورنوب تهن کیکه نچی طورولور. آندن صوگ بر آز یوررگه، ضعیف کشیلر ایچون یاطوب طورورغه کیره کدر.

یوقیسزلقدن عذابلانوچیلر اوچون بو اصولنگ فائده سی

کوبردك وقتده، یوقاریده نه یتوب کیتدکمز خصوصی کونلر باشلانغانده، عصیلق علامتلی ده بلنه باشلی. عیب دبان بولوب قز بالانك باشینه کیله چك بو حالتی یه شرب طوررغه یارامی. یك طبیعی و صاولفنی صاقلاوده زور رول اویناغان بو حالتی بالاغه آدن بلدروب، شول حقدغه طازالق و صواق قاعدهلرن اویره تورگه کیره کدر. اگر وقتده اویره تلمهسه بالانی بوتون عمری بونجه راحتسز ایته طورغان بورچولرغه سبب بولوده یك احتمالدر. چونکه شول کونگه قدر هیچ کورمه گان و ایشوئغه گان نهرسه نك ظهوری بلن باشده اول قورقور؛ بو حقدغه اوزینه بر سوزده سویله نمه گانگه کوره، آنی باشقهلرغه سویله رگه اوپالور (ناموسسونور) نلکگی اشلرنده، اوپونلرنده دوام ایتهر؛ یوگر، یورر، اوزینه صووقده تیدرر. تیوشلی بولغان طازالق ویا کاکگه التفات ایتمهس. یك کوب خانون - قزنگ زارلانولرینه سبب بولغان راحتسز لکلر، چه نچشولر. کوبردك، وقته تیوشلی بولغان آرولفنی بیرینه یتکر مه گاندن، یا که صووق تیدرودن حاصل بولادر. شول وقتده قز بالانك اخلاق و ذعنن تریه گه ده یك دقت ایته رگه تیوشلی. اول زمانده خیال یك نق اشله و جهن بولغانغه، کوکل یك یوشاق بولا، بالا یك کچکنه و اهمیتسز نهرسه لرنی ده ذهننده زور ایته در.

کولگینک یومشاقلی هر نهرسه گه، هر سوزگه (یگره کده وعده لرگه) اشانوینه سبب بولادر. بنا علیه بو وقتده قزلرنی یك یاخشی جسته کلب، لکن اوصتالق بلن تیکشروب طوررغه کیره ک بولادر.

رومان اوقوننی (قزلر ایچون) بوتونله ی ضرری طابوچی حکیملر بار؛ لکن نیچک بولسه ده ۱۳-۱۴ یه شده چانده آارنی رومان اوقودن طیارغه کیره کدر. موندن بر عصر نلک بولغان بر عصبی آورولر دو قتوری: «قزگز ۱۴» یه شده رومان اوقوسا، یگر می به شده هیچ شبهه سز عصبی بولور» دی طورغان بولغان. موندن صووک قزلرنک کی وگه چغو مسئله لری ده حفظ صحت

اعصاب نقطه نظرین یك مهم مسئله در. بو، یك طبیعی اش بولو بلن برگه عصبیلرنک صاولفن صاقلاو ایچون ده کیره کایدر. لکن ایر بلن خانوتونک بایلق و کون کورش جهتدنگه توگل. صحتلری جهتندن بر برینه موافق بولولری شرطدر. شولای بولماغانده اول ازدواج (ئویله نو) ننگ کوب ضررلر کیتورویوی احتمال. ایکیسیده عصبی بولغان ایر بلن خانوتونن یارمالغان عائله ننگ حیاتی هر وقت قچقرش و جنجال اچنده اوزغانغه، موندی عائله ده حفظ صحت اعصاب نك ایك مهم قاعده سی بولغان طنجقنی صاقلاو ممکن بولامی.

بر مانع بولماغانده هر بر عصبی کشینگ صووق صودن فایده کوره چکنده شبهه یوق. خصوصاً عصبی آنا آاندن طوبوب، عصبی آورولرغه استعدادلی بولغان بالارغه کچکنه ده نوک صووق صو بانیوسی استعمال ایتو یك فایده لیدر. دوش ایچون مخصوص اورن و صاوت صابا کیره ک بولغانغه. هر کم ایچون ممکن بولماسه ده. بانیو اچینه - صووق صوغه کروب چغو، صووق صوبلن چلاتلغان چوپردک بلن ته ننی اشغو یا که یوش کیندر بلن تورنولر، البته، جیتن اش توگل.

VI

عصبي خانلر.

خاتونلر ایرلرگه قاراغانده ده کوبره ک عصبی آورولرغه مبتلا بولالر. حتی بر وقتلرده عصبی آوروننی خاتونلرغه مخصوص آورو دیب اوپلانا ایدی. بو اوی درست بولماسه ده، عصبی آورولر بلن کوبره ک خاتونلر جفالانا ایدکنده انکار ایتوب بولمی. مونک سببی خاتونلرنک آرتق حسچهن و یك واق و اهمیتسز نهرس لردن ده تیز متاثر بولولریدر. خاتوننگ هر وقت عائله اچنده طورویوی ده آارانک عصبیلر نولرینه سبب بولا. مثلاً: عائله اچنده کمگنه آورسه، کمگنه راحتسزله نسه ده آنی خاتون قاریدر. شوگر کوره خاتونلر یوقیسز تولر، بورچولی مینولرنی کوبردک اوزدرالر. شوندن اشتها سزلق باشلانا، آشوکیمی و عصیلقنک ایگ زور سبیلری ظاهر بولا باشلی.

موندن باشقه خاتونلرنک ایرلردن آبرم. اوزلرینه مخصوص وقتلری بولا. اول کونلرده خاتونلرنک عصبیلغی تاغیده آرتغراق بولادر. اول کونلرده خاتوننگ خاقی آلماشنا. قزولانا، تیز اوپکه له و جهن بولا. قایسی کولدروچی، قایسی غاوغچی، قایسی باشقه وقتده غیدن آرتغراق طاوشسز، طنسز بولادر. سببسز یغلاو یا که کولوده کوبردک شول وقتده بولا. چه نجو آلو، باش آورو کبی عصیلق علامتلی ده کوبردک شول وقتده سیزله در.

یك طنچ و راحت یوروچی خاتونلرده اول کونلرده راحتسزله نهر. نلکدن عصبی بولغانلرینگ شکایتی ایندی بتونله ی آرتادر. شوگار کوره بو وقتلرده حفظ صحت قاعده لرینه یگرده ده دقت ایته رگه کیره ک بولادر.

بو وقتده حفظ صحت نك ایگ مهم توصیه سی استراحتدر. شول وقتده بولا طورغان کوب آوراقلر استراحت آرقاسنده ییکله یلر.

قز بالا ۱۲-۱۳ یه شکه یتک اچنده (بعضایر تهره کده) آارانک عصبی اعصابلرینگ صاولفنه دقت ایته باشلارغه تیوش بولادر.

ضرری یوق؛ بو ازدواجدن دنیاغه کیله چک بالارده طازا بولار. لکن عائله آراسنده ارثی (یعنی بتون نسلده بولا طورغان) بر آورو بولسه، مثلا: آتا و آنا بولاجق یه شار قرده شده، عصبی ده بولسه لر، بو ازدواج کیله چک بوون ایچون بیک ضرر لیدر. چونکه بالا آتا بله ن آنانک حاصل ضربی (произведение) سی دیمکدر؛ یعنی عصیلق غه بر درجه قویو ممکن بولوب، آتا اوچ، آنا دورت درجه عصبی حسابلانسه، آلاردن طوواجق بالاده عصیلق اون ایکی درجه بولووی لازمدر. وجود جهندن آدنک واقلا نووینه بر سببده یاقنلر آراسنده بولغان ازدواجلردر.

عصبی بر خانمنک آنا بولوونده ضرر یوقمی؟

یوقاریده کییه وگه چغو عصبی قزلر ایچون بیک موافق بر اش ایدیکی سویله نمش ایدی. ایندی ازدواجنک طبیعی همده بیک تیوشلی نتیجه سی بولغان حمل (یوکلی بولو) هم تولید (طودرو) - نی ده اونو تورغه یارامی: حفظ صحت قاعده لرن بیرینه بیتگر گنده حملنک ده تولیدنک ده عصیلرغه ضرری یوقدر.

حمل کونلری کیرهک بالانک، کیرهک آنانک صاولغن صاقلار ایچون بیک مهم وقتلردر. بو وقتده عصیلق علامتلری بیک تیز هم جش کورینه باشلی. بولارنی باشلانچده بتررگه دوامینه یول قالدیرماسقه طرشو تیوشلی بولادر.

یوکلی خاتون بیک طنچ، هر توری بورچو و جان کویدر گنج اشردن قوطلوب طوررغه تیوشدر. هر حالده استراحت زمانی اش وقتندن کوب بولورغه، آشانوی بر ترتیبکه قویارغه، هضمسز- لقدن صاقلانورغه کیرهک. مونچه غه جش یورو حتی هر کوتی جلمصا صو بله ن بانوی یا صاونک نیتدر فایده لی بولوچیلنی ایندی بزگه معلومدر. بر شهر اچنده طاوش و شاشولردن آزاد بولوب طوررغه ممکن بولماغانه، قوریلق، آچق و صاف هوالی یرده طورو، یوکلی چاقده بیگرهک توصیه ایدیله در.

لکن مونک ایچون آشغوب بورچلماسقه کیرهک. چونکه حمل وقتنده نیچکسگنه بولسه ده طنچلق و راحتکنی صاقلارغه طرشو آنک ایگ مهم شرطلر ننددر.

بالا ایمزو- بیگره کده اوزاق ایمزگره توغری کیلگنده - آنانی بیک آردرا و بو آرو عصبیلرک ضعیفه نووینه سبب بولا. شوگار کوره عصبیلری ضعیف آنارنک بالا ایمزولری اوزلری ایچون ده، بالاری ایچون ده ضرر لیدر.

عصیقلری آرتق قوتلی بولماغان خانملر بالارن اوزلری ایمزه آسه لرده، بیک آرتق عصبی - عصیقلری آورو حالینه کیلگن خانملر بالارن اوزلری ایمزه سکه تیوشیلردر. ع.

آنار و بیگره کده آنار (چونکه ازدواج اشده آنار آنارلدن مهمرهک رول اوینیلر) قزلرن بیره چک یگتنک هنزینی، بابلغینی، معاش و درجه سیفی، دوست و اییده شلرینی جنتکله ب صوراشدقلری حالده، آنک سلامتگی حقنده صوراشو خاطر لرینه ده کیلمی. حالبوکه صاولغن بلو، بایلق و درجه سن بلوگه قاراغانده کوب مهمدر. کیه و بولاجق یگتنک صاولغینک درجه سن تعیین ایتو ایچون بعضیلر آنک عائله طیبیدن صوراشو و آنک بعض سند (دا کومینت) لرن تیکشرو کیی چاره لرغه کوشونی توصیه ایتلر؛ لکن بو هر کم ایچون ممکن توگلددر. ازدواجدن نلک هر ایکی یاق یاقندن طانشوب، بر برسندگی احوال و اخلاقلری بله ن جدی باشسه لر بو مسئله نی بر درجه حل ایتو بلکه ممکن بولور.

عصبی قزلرنک ایرگه چغووی مسئله سنده طیبیلر آراسنده نلکدن اختلاف بولوب کیلگان. ایسکی طیبیلر کییه وگه چغونی عصبی قزلر ایچون یاخشی بر چاره ایتوب توصیه قیللر ایدی. حاضرگی طیبیلرده شوشی فکدرده در. مثلا: قانسز لقدن حاصل بولغان عصبی آورولر ایچون مونک بیک جدی فایده لری کورلمشدر. آز قانلی قزیه شکک صاری یوزلی، اشتها سز، توشونکی کوکلی، یوقیسز، خلقسز و دردسز بولدغی حالده - کیان بولغاچ توسی توزه لوب، یا گفلرینه قان کیله باشلی، اشتها سی قایتا، قوتی آرتا، یوقیسی ره تله نه، ایسکی راحتسز لکلر، چه نچشولر بتونله ی بته در. قزولق، غاوغاچیلق، کیریلگیده قالمیدر.

ایر، کیلن ننگ کوکلینه، تله گینه موافق بولسه (اوقوچی خاغلر ننگ باری ایچون ده بو حالنی تئیمز) آندن حاصل بولاجق کوکلی طورمش، طنچ و بختلی عائله، ایرک و مغوی قوتلر. دو قور بیره طورغان ییلولی و دارولردن کوب تاثیر لیره ک ایدکنده شبهه یوقدر.

درست بعض عصیلرده ازدواج غه مانع بولغان حاللرده بولا. لکن مونی اوزاق قاراب تیکشردن صوگ متخصص دو قور لرغه تعیین ایته آلورلر.

کییه وگه بارو عصیلق ایچون بر دوا دیب قزلرنی بیک یه شله ی کیلن ایتهرگه آشغوده توغری اش توگلددر. لکن بو یه شنی تعیین ایتو شاقبای جیتن اش. چونکه بو هر کمنک طبیعتینه قاراب تورلیچه بولورغه ممکن. هر حالده قزنی اون سیگر، حتی بیگر می یه شدن نلک کیه وگه بیر گنده اطر افلیچه - چنلاب اوایلارغه تیوشلی بولادر.

قزنی آزماز یاقنلغی - قرده شلگی بولغان کشیگه بیروه مسئله سی ده بیک اهمیتلی مسئله در. اگر آلا رطازاته نلی، عصیلق علامتلر نندن آرو، باشقه آورو له کتروندن خوفسز بولغانده بو ازدواجنک

خاتون قزل حقنه

(عينا)

معتبر «شورا» نك ۱۸ نجی صایسنده «كوب قادين آلونك بلاسى» . «قیزلریمزك آرگه چغولری» ناميله یازيامش اولان مقاله لره دورت دانه اعتراض سرد اولتیور و بو شهبه لره جواب یازانلر بولیر ایسه ضرری اولیه جنی بیان قیلنیور. سؤالردن برنجیسی شورد:

۱) «آمریقاده اهالی آراسنده الك مسعود یشایانلر چوق قادين آلانلردر» .

آمریقا ایله دیگر قطعه لر آراسنده محیط و مکان نقطه نظرندن بوبوك فرقلر بولندیغی ایچون او اقلیم لر و موقعلرده تعدد زوجات (Polygamie) سببيله مسعود اولان عائله لرك بولنماسی بزم محیط و اقلیمزده ده بر اعتیاددن عبارت اولان شو قاعده نك سعادت ی تولید ایده جكنه دائر بر فكر حاصل ایتمه ملیدر. ته کیم بعض محیطلرده بر طاقم حادثات و تأثیرات طبیعی نتیجه سی اوله رق تعدد زوج (Polyandrie) قاعده سی کبی اعتیادلر حصوله ککشد؛ بو اعتیادلردن او یرلرده استفادده ایدیلمشدر. اگر بزم محیطده شیمدی «تعدد زوج» اصولنی تطبیق ایده جك اولیرسه ق موقع اجتماعیمزك نه قدر مشکلات و قاریشیققلقه قاله جنی بدیهیدر. بزده «تعدد زوج» قاعده سی نه قدر عظیم تهه کله باعث اوله جقسه احتمال آمریقاده ده عین فلاکتله سببیت ویره جك وبلکه دها زیاده سی مؤدی اوله جقدر. بونك ایچین آمریقاده «تعدد زوجات» قاعده سنه تبعیت ایده نلرك مسعود یاشادقلرینی تأمل ایده رك بزم محیطمزده دخی شو قاعده یه رواج ویره رك بختیارلیغه مالک اوله یلمه یی دوشونمك عبشدر. اسلامیتك مبادیسنده جائز اولمایان «تعدد زوجات» قاعده سی بالاخره شرائط اقلیمیه سببيله احتیاجات ضروریه صیره سنه کچمش؛ او زمان او یرلرده ایی تمسه لرده حاصل ایتمش ایدی. پیغمبر بو قاعده یه مساعده بویوردیغی زمان بونی بر طاقم شرطلره تحدید ایتمش؛ بو صورتله آرزوی شهوانیلرینه قابله رق سؤ استعمال ایدیله جك اولان بو قاعده نك تولید ایده جکی سفاهت و سفالتلرك اوگنی آلمش ایدی. بوگون دوشونيله جك اولیرسه

«تعدد زوجات» حقنه مالک اولانلرك اسلاملر آراسنده بک آز اولدیغی کوریلیر. بر طاقم موانع و عوامل موجودکه، اولنر بوگون مسلمانلرك قسم اعظمیتك تعدد زوجات حقنی اسقاط ایدیور. اوده بوگون مسلمانلرك اکثریتك تریبه اجتماعیه لری نقصان بولنمسنن ایلری کلیور. اگر بوگون مسلمانلر شریعتك کوستردیگی قاعده لر موجبجه حرکت و او قاعده لره تمایله تبعیت ایتمك ایچون لازم اولان منات اخلاقیه یه و وسائط لازمه و کافیه یه مالک بولنسه لر ایدی احتمالکه «تعدد زوجات» دن بختیارلق آله ایده بیلیرلردی. آمریقایلر قواعد اجتماعیه یه رعایت ایتمك ایچین لازم اولان اراده متینه یه مالک اولدقلر ایچین بو قاعده دن متأثر اولمیورلر. بزمده «تعدد زوجات» قاعده سنه تبعیت ایدیلمکیز تقدیرده مسعود اولا یلمه من ایچین اوله تربیه اخلاقیه یه زی کوزتک یعنی حسابات و محاکماتمزی تهذیب و تصفیه ایتمك و اراده مزی قوتلندیرمك لازمدر. شاید بونلری بر کون کلرده یاپه بیلمسه نك مانع اولان عوامل و مؤثرات ازاله ایدیلمش اوله جفندن «مانع گیدنجه»، ممنوع عودت ایده ر» فحواسنجه «تعدد زوجات» ه حق قازانمش اولیرز. یوقسه حال حاضرده بزده بو قاعده ایله بختیارلق آله ایتمك ممکن دگلدر. چونکه بز بو قاعده یی سؤ استعمال ایدیورز. . .

۲) «بعض ملکتلرده سفاهت و اخلاقسزلانگ سببی اجتماعیون طرفندن «تعدد زوجات» و «طلاق» یوقلغیدر دینیور» .

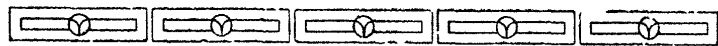
«تعدد زوجات» ک هانکی قوم و محیطه اوبریشلی اولدیغی یوقاریده ایضاح ایتمد. بو قاعده اجتماعیه تریبه اخلاقیه سی چوروك اولان هر هانکی بر محیطه کونوریلیرسه اوراده اولجه بولنان سفاهت و اخلاقسزلانگ تزیایدینه باعث اولیر. بو کون مدنیتهک آیاق باصدیغی بر یره کیده جك اولسه ق، او یرلرده «تعدد زوجات» قاعده سی اولماسه بیه نه آلتدن آله ایسته نیلدیگی قدر کیزیلیجه اولان «تعدد زوجات» اکسیک دگلدر. یعنی هر آرکک نکاح ایله بر قاج قادين آلماسه بیه خفیاً بر قاج زوجیه یه مالکدر. بو ایسه بر نوع «تعدد زوجات» دیکدر. فرقی: بریسی آشکاره یعنی نکاح ایله اولیور، دیگری ایسه قلباً سومکله حاصل اولیور. بنجه ایکنجی اصول دها زیاده بختیارلیغی تولید ایده ر. مادامکه مقصود سعادت یعنی قلب راحتقیدر، او حالده بر برنی سومکله برلشن قادینله آرکک هر حالده آلم صاتیم معامله سننن عبارت اولان «تعدد زوجات» دن قات قات ایدر. سفاهت و اخلاقسزلق ایچنده اولان بر ممالکت اهالیسی ایچون احتمالکه نظری اوله رق «تعدد زوجات» قاعده سی چاره نجات

بو اعتراض ینه غایت بوشد. چونکه بو، سرپوش و یا بوپین آلمغه کیتدیکنک زمان اوکسگده گی بر چوق و مختلف قالب و بیچمده گی سرپوش و بوپینلر آراسندن لاعلی التبعین کوزیکگی بوموب برسینی چه کوب باشک و آیاغک کیمگه بگزبورکه سرپوش باشک او عیادیغی تقدیرده هیچ بر اشه یارامیه جغی کبی اگر بوپینده آیاغک اویمازسه اونکله قیلداده نک، بنا علیه بر ایش کورمه نک چاره سی یوقدر. او یغون برسینگ راست کلسی ایسه تصادفه باغلی، بنا علیه اندردر.

۴) «آمریقا و اروپاده بعضی قادیلر اخلاق بوزو قلاغینه چاره اولمق اوزره «تعدد زوجاتی» بولیور و بونک قانونه مساعده ایدلمه سن مطبوعات واسطه سیله ایستورلر مش.»

او نه قدار و ناصل عقیف قادیلرکه بوتون اخلاقسزلنگ سببی اولمق اوزره آرککلری کوستریورلر؛ بونک ایچینده شو آرککلره بر قاج قادین ویروب اخلاقسزلنگ اوکسی آلمق لازمدر دیورلر؟! عییا قوه شهوانیه قادیلرده یوقیدر؛ پایلان و کوریلن اخلاقسزلقلرک اکثریسنده قادیلرک بویوک دخلی اولدیغی انکارمی ایدیه جک؟ سوز آراسنده «قادین پارماغی» وار دیلری اونلرک نه قدار حیلکار اولدقیرینی کوسترمزمی؟! اگر اونلرک، او عقیف قادیلرک سویلدکاری اوله جق اولیرسه یعنی «تعدد زوجات» اصولی جاری اولوبده بر آرککلگ النده متعدد قادین بولنه جق اولیرسه قوه شهوانیه لری غیر مستعمل بر حالده قالان قادیلر فضلته قوه لرینی صرف ایچین بشقه لرینک آغوشنده کندیلرینی تسکینه چالیشمایه جقلمی؛ بنا علیه، اخلاق بوزو قلاغینه اک بویوک سبب کندیلری اولمیه جقلمی؟! . . .

کریم جمال الدینوف . «قاراصو بازار» . ۱۳ اکتوبر ۱۹۱۴ .

«گیب یادکاری»

«گیب یادکاری» طرفندن نشر ایتلوبده ۱۹ نجی عدد «شورا» ده ذکر ایتولمی قالغان اثرلرک بعضیلری اوشبونلردر:

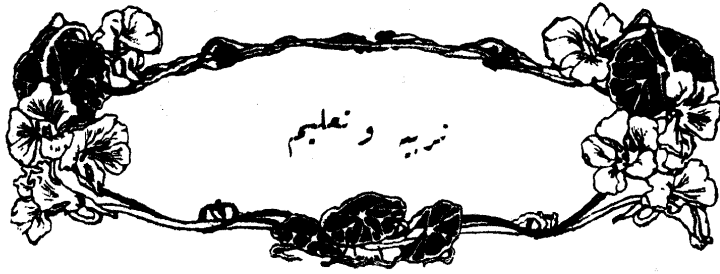
۱) تاریخ کزیر ۷۳۰-۷۳۰ تاریخنده وفات بولغان حمدالله بن ابی بکر انفزونی ننگ فارسی تانده «تاریخ کزیده» اسملی بر کتایی بولوب معتبر اثرلردن سانالادر معتمد الدوله حاجی فرهاد میرزا ملکنده بولوبده ۸۵۷ هجریده یازغان نسخهدن فوتوغراف برله کیشه آتوب مستشرق براون اجتهادی برله طبع ایتولدی. آخرنده بعض بر مشهور ذاتلرک ترجمه حاللری همده «قزوبین» تاریخیده بار.

و خلاص اوله رق کوریله بیلیر. فقط ایش تطبیقاتنه کلنجه اویرلرده بولنان و اخلاقی بوزیلمش اولان اهالی ده بز مسلمانلرک حاله گرفتار اولیرلر، محتلمدرکه ده ادهرین باتاقلیغه دوشرلر. بو سببدن سناهت و اخلاقسزلیغک حکم سوردیگی بر محیطه «تعدد زوجات» ی علاج دیه کوتورمک یانمش اولان کبریتک یانته پتول کوتورمگه بگزه که محض جتدر. بو کبی یرلرده سعادت ی تولید ایده جک اولان ینه «فردیت زوجین - Monogamie» در. اونوقاملیدرکه انسانده بر دانه قلب وارددر. بونی پارچه لامق اساس سعادت ی بوزمق دیمکدر. بنا علیه بر کیمسه نک آله جغی قادین و یا خود بر قادینگ وارده جغی آرکک بر دانه اولمالیدر. انسانک وظیفه اجتماعی و انسانیه سی بر قادیله اولنمک و بر عائله اوجاغی تأسیس ایدره ک وطنه، انسانیه و بنا علیه جمعیه بتون معناسیله فائده لی عضولر یتشدیرمکدر. ذاتاً قانون طبیعی ده بودر. و الا کرک آرککلر طرفندن پایلان «تعدد زوجات» و کرک قادیلر طرفندن پایلاماسی ممکن اولان «تعدد زوج» اصولیه انسانیه و ممالکته نفع اولادلر یتشدیرمک ممکن دگدر. بوراده مشهور «ویقتور هوغو» نک شو بیتلری نه قدار مناسبت آلیور:

Lorsqu' en ajoutant votre âge à mon âge
Nous ne comptons pas à deux quarante ans.
Et que, dans notre humble et petit menage,
Tout meme l'hiver, nous étai printemps?

ترجمه سی: «ایکیمزک باشمز یکدیگرینه علاوه ایتدیگمز حالده مجموعی قرقی تجاوز ایتدیگی زمانلر فقیرانه، کوچک نه و عیزده هر شی حتی قیش بیله بزه ایلک بهار کبی کلردی؟». ایکنجی سؤالده گی «طلاق» مسئله سنه کلنجه: بو هیئت اجتماعی نک سعادت ی ایچین لازم و ضروری بر شیدر. فقط بو حقک یالکیز آرکک طرفندن استعمال ایدلمه سی جائز و کافی دگدر. قادیلرده «طلاق» حقنه مالک اولمالیدرلر. ایشته او زماندرکه سعادت حاصل اولیر. طبیعتلری او عیادیغی ایچین بوتون حیاتی آرککلگ نظام و جور ی آلتنده کچرمگه محکوم اولان بر قادین اگر النده شو «طلاق» حق بولنه جق اولیرسه آیریلر؛ ایسته دیگی و آ کلاشه بیله جگی دیگر بر آرککله ایی بر عائله اوجاغی تشکیل ایدر. کذا آرککده دیگر طرفدن کندیسنه او یغون بر قادین بولیر. همده «طلاق» حق هر ایکی طرفک بولنه جغی ایچین زوج ایله دایما یکدیگرینه حسن معامله ده بولینوب متقابلا صداقت و معاونت ابراز ایتمگه مجبور اولیرلر. زوج زوجهنه حامی، زوج ایسه زوجنه اطاعتکار اولیر.

۳) «کوریشمه دن و آ کلاشه دن پایلان عقدلره کوره کوریشوب و آ کلاشوب پایلان عقدلره آدانلر زیاده در» .

روح تربیه سی

اعتبار (*)

بالا اوزینک اوینی بله ن شغله نه؛ اول شول اوین بله ن ماتاشوب، اویگه یاط کشی کیلوب کرگاننده ایشتمای. ییک فزقلی بر کتاب اوقوغانده بز ساعتلرنگ صوقغاننده ایشتمایمیز؛ اوقوب بترکاج قازاب، ساعتلر قاچان صوقدی ایکان، نه لاله برده صوقا- دیلموز؛ دیب عجبیه نه مز.

البته، اویگه کشی کرگاننده هم ساعتلر صوقغاننده طاشوش دولقنلری بزینک قولاقلر مزغه تاثیر ایتلر. لکن بالاده، بزده طاشولردن تاثیرله نمه دک، یعنی طاشولرنی سیزمه دک. دیمک، سیزو حاصل بولسون ایچون فقط خارجی تاثیر بولوغنه یتمی. بو خارجی تاثیرکه روحز اعتبار ایتارکه هم شولای ایتوب اول تاثیردن اثرله نورگه کیره دک.

بعض وقت خارجی نرسه بزینک ابرؤلر مزغه ییک قاطی تاثیر ایته، اما بز (اگر باشقه حال بله ن مشغول بولساق) هیچده تاثیرله نمیمیز. مثلا: ییک قزب قاطی صوغشقان چاقده، صوغشوجی (عسکری) کشی اوزینک جراحته نگانن و آنک آورتوون سیزمی، جراحته اعتبار ایشکچکنه، اول آنک آورتوون بله باشلی. شولای اوق، اوزمزنک اویلمز بله ن مشغول وقتده بز فورتحکه لردن اونه دن اونه ایسکان جیلنی سیزمیمیز؛ صوگنندن صووق تیوب آورغاج، قابده صووق تیدی ایکان دیب عجبیه نه مز.

باشقه، خارجی نرسه لرنی سیزوده گنه توگل، بلکه بزینک کوگلمزده گی اویلرنی هم فنکرلرنی سیزوگده روح اعتبار ایتارکه کیره دک.

بزده گی حسلرده، روحز آلاغه اعتبار ایتسه گنه، آچق روشده آگلانلر.

بزده بولا طورغان اختیارده، خارجده گی نرسه لرکه هم داخلی حاللرکه روحنک اعتباری سایه سنده گنه بله ن وظهور ایته.

(*) مین موندن صوگنی «شورا» ده باصیلاچق مقاله لرنی یازغاده کلایارید، مالتسف، بلنبتسکی، اسکوارسوف، جیلپاتف، دوکتور آلیکساندر پفیندیر، آستراگورسکی اثرلرندن «Воспитание и Обучение» زورنالندن استفاده ایتیم.

(۲) دیوانه مسلمان بن ثابت. حسان بن ثابت صحابه لرنک شاعرلرندن بولوب هجرتدن ۴۰ نجی یلدرده وفات بولدی. مدینه ده و اسلاملر آراستده ایگ معتبر و مقبول شاعرلردن سانالادر. صوگ وقتلرده مونک تاراو شعرلرنی بر یرگه جیوب بر «دیوان» ترتیب ایتدیلر و شول دیوانتی ۱۲۸۱ - ۱۸۶۴ ده «تونس» هم «بومبای» شهرلرنده و آندن صوگده مصرده طبع ایتدرگانلر ایدی. اوشبو طبعلرنک نسخه لری آرایدینندن صوگ مستشرقلردن دو قنور هر تو بیج هر شفلد لوندن، بیرلین، پاریز و پیتروغراد شهرلرنده گی عمومی کتبخانه لرده صاقلانا طورغان قول یازمه نسخه لردن تصحیح ایتدی و اوشبو نسخه ۱۳۲۸ - ۱۹۱۰ ده «گیب یادکاری» طرفندن نشر قیاندی.

(۳) کتاب نقطه الکاف. بابی مذهبنک تاریخی حقنده حاجی میرزا جان کاشانی طرفندن ۱۸۵۰ - ۱۸۵۲ میلادیده فارسی تلمنه یازلمش بر اثر درد. مستشرق بر اون بو اثرنی ضبط و تصحیح قیلدی، کوب اورنلرینه شرح و حاشیه لری یازدی، شوندن صوگ «گیب یادکاری» کامیسیه سی طرفندن نشر قیلندی.

شعر:

ترک لکدن طویغاچ

سیزو بتدی حاضر ایندی اوزمنی ده سیزه آلمیم مین، شوشی یه مسز حیات ایله تاغن آرتق توزه آلمیم مین. سیزو بتدی، سیزلمیدر قایا خوش ایس؛ قیادر تمه؟ نی اول گوزل؛ نی اول دلبر؛ آلاردنده تابلمی یه م. بو یر شارنده یوق ساچکده - قزل قاندر، آلاز بورتکان، آنک اوستنده یوق حلق جبر، ظلم آنی اورتکان. اوللرده طبیعت یوق، آلاز یاشل بویاوغنه، یغاچ طاشدن، آدم فرقلی، باری آلاز اویاوغنه. آغار صو، کول و چیشمه لری زهرلردر باری ده، آغولردر آغولاغاچ تابلماز هیچ داروسی ده. بیوک طاولرده اورمانلر، آلازغده قزقیم مین کوکل شوندی، بو طورمشدن جولهر مین هیچ نی بلیمین. شوشی جبرنگ کیسه گندن بتونسی نرسه بولسه ده. آلاز دشمان، مین آلاقیم، شولار جلمایسه، کولسه ده. تگنده گنه حلق بار، یاتا قایده مگهر - مک جان کیتب طنق تابیم مین ده، تگری؛ یرسه چی فرمان!

عبدالجیر عبدالایوف.

البته، اختیار ننگ ظهوری ایچون بزده بر اشفی، یا که بر نرسه نی تله و (اراده) بولورغه کیره ک. بر اشنی یا که بر نه ییرنی تله و ایچون، آلارنی آ کلاو کیره ک. اما آ کلاو ایچون بز اول اشکه، یا که اول نرسه که اعتبار ایشه رگه تیوش. دیمک، تله و لر مزنی وجود که کیترو ایچون اختیار لازم بولغان کبی، اختیار ننگ ظهوری ایچون ده اعتبار کیره ک.

شول قدر یازولردن بلنه که، بزنگ روحی حاللر مزنگ آ کلاو نوب هم بلنوب ظهور ایتولری ایچون اعتبار مطلقا لازم بولا. انسانتک احوال روحیه سی ایچون اعتبار ننگ نی چاقلی اهمیتی ایکانی ایندی آ کلاو نغان بولسه کیره ک.

شوشی اهمیتی کو کله طوتوب، اعتبار نی تعریف اتمک بولساق، آنک حفته مونه نرسه دیر که ممکن: سمبولگان و آ کلاو نغان نرسه که یا که حالگه (بو حال بلن نرسه کیره ک داخلی و کیره ک خارجی بولسون) روحنک توجه ایتووینه اعتبار دیب نه ییتله.

انسانتک بتون روحن تشکیل ایتکان عقل، اختیار هم طویغو (حس) لرینک ظهورلری ایچون اعتبار بیک زور اهمیتی حائز. اعتبار دن باشقه بز هیچ نرسه نی تصورده ایته المیز هم آ کلاو ده المیز. اعتبار سز اویره نگان بالا آنا - آناسینک سوزلرینک اهمیتن بله آماغان کبی، درسده سویله نگانلرنی ده آ کلاو، کو کله ن سکرده آلمی. اوقو و اوقو کبی عقلی اشلرده نلله نیچه ساعتلر بویی بر مسئله بلن شغلله نرگه توغری کیه. اعتبار بولماغانده آندی آور اشنی ثمره لی روشده قام ایتو هیچ ممکن توکل. فنی مسئله لر بلن شغلله نوچی ذاتلر اوزلرینک غایت اعتبار لیلقلری بله ننگنه فعال (اشکلکی) بولالر. «نیچک سین بو قدر آور مسئله لر نی حل ایتدک ونی روشده سین موندی مشکل قانونلرنی فتح ایتدک؟» دیب صورغان سؤالگه نیوتون: «مبن آدیعه آغان بر مسئله که بتون روحم بلن توجه ایته ایدم. قلاماً حل ایتکانچی همان شول مسئله حفته غنه اوپلی طورغان ایدم» دیب جواب بیرگان.

بزده حاصل بولغان هم بولاچق معلوماتلر ننگ حسابلریغنه توکل، بلکه آلارنک صفتلری (بهالیلقلری) ده اعتبار غه متعلق. بر مسئله نی مطالعه ایتو که بتون کوچر بلن اعتبار ایتسه ک، آنی اعتبار سز هم اوستدنگنه مطالعه قیلغانده آ کلاو نی و سیزلی اوتله تورغان بیک کوب جهتلرنی فتح ایته مز و توشونه مز.

طویغولر ننگ ظهوری ایچون ده اعتبار ننگ اهمیتی بیک زور. طویغولر (حسار) خارجی تاثیرلر سایه سنده ظهور ایتکان کبی، آلاردن باشقه، فقط تصور یا که تفکرلر سایه سنده حاصل

بولالر. معین فکرلر که یا که تصورلر غه اعتبار ایتوب، بز، آلاردن حاصل بولا تورغان طویغولر غه تاثیر ایته آلامز. حتی طویغولرنی فعلیتکه کیترماسکه ده قولزدن کیه. مونک ایچون فقط فکرلر مزنی یا که تصورلر مزنی آماشدرر غه کیره ک. کو کلامزده بولغان تصورلر غه هم فکرلر که اعتبار ایتسه ک. آلاردن، بعض وقت، حاصل بولا تورغان ناچار و آور طویغولردن قو طولور غه ممکن. بیک قاطی قایغیده بولغان کشیننی جواتو ایچون، آنک اعتبارن باشقه جهتکه جاب ایتله؛ شولای ایتوب آنک حسرتله نووینه سبب بولغان تصورلرن هم فکرلرن اعتبار سز قالددر غه طریشار. شولای ایتوب وقتسز حاصل بولغان طویغولرنی باسار غه، بزنگ روحز غه هم ته غز که ضرر غه کیره تورغان آور و قایغیلی طویغو لردن قو طولور غه بز که بردن بر یاردمچی شول اعتبار در.

طویغولرنی باصو ایچون، شول طویغولر غه سبب بولغان فکر هم تصورلرنی اعتبار سز قالدرو کیره ک بولسه، بر طویغونی اویاتو - هیجانغه کیترو ایچون ده شول طویغوغه سبب بولغان فکرلر که هم تصورلر غه اعتبار ایتار که کیره ک. مثلاً: دینی طویغولرنی هیجانغه کیترو ایچون ایتار که یا خشی چاره، دینی فکرلر که و دین نظر نده مقدس صانالغان نرسه لر که اعتبار نی توجه ایتدرو. اختیار ننگ اشلکلکی (کیله چکده تفصیلی روشده بلورمز) فکرلر هم طویغولر بلن مشروط. اما اعتبار ایتسه. فکرلر که و طویغولر غه تاثیر ایته آلا. دیمک، شول صو کغیلر واسطه سی بلن اعتبار اختیار غه ده تاثیر ایته آلا.

اعتبار نی بر نقطه غه توجه ایتدرو آغان کشی گنه اشلکلکی فعالیتلی هم عملی اشلر که صلاحیتلی بولا آلا. اعتبار نی بر نقطه غه مرکزله ندره آماغان، آ کلاو (разъянный) کشیلر هر وقت یومشاق خلقلی (слабохарактерный) بولالر؛ آندیلر یوق نرسه لر دنگنه اثرلنه لر. مونک عکسنچه، اوزینک اعتبارینه خوجه لقی ایته آغان کشیلر هم اوزن اوزی تله گانچه یورتور که عادلنه نگان ذاتلر قوتلی اختیار غه و مستقل هم و قارلی خلق (характеръ) غه مالک بولالر. مثلاً: نابالیون هم پیترو ویلیکی کبی غیرتلی ذاتلر هر وقت اعتبارلرن اوزلری تله گانچه اداره ایتکانلر هم شول سایه ده نق و مستقل خلقلی بولغانلر.

اعتبار ته نده بولا تورغان آورولرنی و آورولرنی باسار غه ده بیک زور تاثیر ایته. آورتونی سیزووندن اعتبار نی آلوب، یعنی اعتبار نی آورولردن حاصل بولغان سیزولر که توجه ایتدومی، باشقه بر فکر که، باشقه بر نرسه نی تصور ایتو که یونالتسه، آورتو کیمی یا که آورتو بالکل باصیلا. آورتوغه اعتبار ایتسه، آورتو طویغولری کوچه یگاندن کوچه یه گنه بار.

ملکه‌سینه نق به یله‌نگان هم دائماً آنلرغه ایهره‌وب اش کوره‌در. چونکه اول، کوز بلهن قولاق‌سنگ درست بازوغه کیره‌گنچه ملکه‌له‌نووی آرقاسنده‌غنه کسب ایته.

شونگ بلهن بر‌گه، ایکنچی یاقدن قاراغانده قول ملکه‌سی کوز بلهن قولاق ملکه‌سندن طوواجق خیرلی نتیجه‌نی توگه‌له‌ب بیروچیدر. چونکه بالارنک قولاق‌لرینه، سوزلر نیقدر درست ایستلوب طوره‌ده، آلارنک کوزلری درست املا بلهن یازغان سوزلرگه نیجهدلی ملکه‌له‌نگان بولسه‌ده، اول سوزلرنی درست شکل‌لرنده یازوغه قولالاری و بارماقلری برده کونکمه‌گان تقدیر ده، درست یازو توغریسنده کوز بلهن قولاق ملکه‌سندن کوتلگان فایده کیره‌گنچه کورنه آلمی قالاچقدر.

املانک درست یازلووی اوچون، تگی ایکی اعضانک ملکه‌سی ایله بر‌گه، قول و بارماقلرنگ‌ده ملکه‌سینه احتیاج بارلق شب یازغان وقتده بیگرمه آچق کورنه.

مثلاً قولمز قولغه تیمه‌سلک ره‌وشده شب یازوب بارغان چاغمزده، کینه‌تدن بزگه اوزن نیندی املا بلهن یازوغه تیش ایکانی بتولنه‌ی خاطر‌مزدن چقغان بر سوز اوچراسه هم باشقه ملکه‌لر واسطه‌سی ایله‌ده اول سوزلرنگ درست املاسن تعیین ایته آلماساق منه شول وقتده بزنگ بردن بر اشانچی یارده‌چیمز قالاکه اولده نه‌لگی قول ملکه‌سیدر. اگرده قول و بارماقلر، نلک بر نیچه مرتبه اول سوزنی درست املاسی ایله یازوب ملکه‌نگان بولسه شونک یاردمی ایله بو وقتده آنی درست املاسی بلهن یازوب اوته آلاچقمز.

اوج نورلی ملکه‌لرنک بر‌رسی ایله مناسبتلری :-

یوقاریده‌ده ضماً بر آ آگلاتلوب اونکان ایدی: بو اوج نورلی ملکه یعنی کوز، قولاق و قول ملکه‌لری آراسنده بیک نق بر به‌یله‌نش بار. بولار هر وقت بر برسنه یاردم ایتشله‌ر، برسینگ ترقیسی و کامله‌نوی، ایکنچیسی ننگ ترقی ایتوون و کامله‌شوون تلی.

مثلاً: قولاق ملکه‌سینگ کامله‌شووی، کوز و قول ملکه‌سینه یاردم ایتکان کبک کوز ایله قول ملکه‌سی‌ده قولاق ملکه‌سینگ ترقیسینه بولوشادر. شولای بولسه نه‌لگی اوج نورلی اعضانک ملکه‌سن اوچیسندن بر تیگز ودرست یول ایله ترقی ایتدررگه و کامله‌شدررگه طرشو لازم. اگرده بر معلم بو‌حقده شا کردلر ینک شول اوج نورلی اعضاسن بر تیگز ودرست یول بلهن کامله‌شدره آله، آنک شا کردلری شول اهمیتلی ملکه‌لرگه کیره‌گنچه مالک بولسه‌ر، بیک اشانوب نه‌بته آلامرکه اول معلم هم درست اوقو هم درست سویله‌شه آو توغریسنده شا کردلرینه

بعض وقتده «کتاب اوقو شول چاقلی قزقلی بولدیکه، تشره صزلاغانن هم باشم آورتقانن‌ده طوعادم» دیوچیلر بولا. شونک ایچون‌ده تجربیه‌لی آنالز، بالاسی بر اعضاسی آورتوب یلاسه، آنک اعتبارن آورتقان اعضادن چیتکه جلب ایته‌رگه طرشالر. بالا شول چیتدن کورساتلگان نه‌رسه‌لرگه اعتبار ایتوب اعضاسینگ آورتوون اونوتا. (آخری بار). مرد عالم محدوف.

تل و ادبیات اوقو اصوللری

(باشی ۲۰ نجی عددده)

۲) **فروفتک ملکه‌لرنوی (навыкъ слуха)** :- درست اوقورغه هم درست یازارغه اویره‌نوده، سوزلرنگ هر وقتده قولاق‌غه درست و طبیعی تاوتلری ایله ایستلوب طوروونک تأثیری ده بیک زور. یعنی بو حقدده، قولاق‌نگ، دائماً درست سوزلرگه ملکه‌له‌نوب طورووی‌ده لازم.

آوزدن چغووی یعنی نه‌یتلووی ایله یازلووی بر تورلی بولغان سوزلرنی درست یازا آو اوچون، بو ملکه‌گه احتیاج بیگرمه زور. شول حالده، اصول صوتیه جن معناسی ایله قبول ایتلوب‌ده، اول اصولنک لوازمندن بولغان صوتی املا عملگه قویولغان مکتبلرده، قولاق ملکه‌سینه، معلملرنگ آرتق اهمیت بیرگه نیسلسگی، اوز اوزندن معلوم‌در.

درست یازوده، بالارینی قولاق ملکه‌سندن تیشلی یولنچه و کیره‌گنچه فایدا‌لاندر اوچون، بالارنک قولاق‌لرینه سوزلرنی هر قایجان درست و آچق تاوشلری ایله ایستدروب سویله‌رگه کیره‌ک. خصوصاً معلم اوزی، سوزلرنی درست و طبیعی ره‌وشده تلفظ قیلو توغریسنده شا کردلرگه دائماً اورنه‌ک بولوب طوررغه هم شا کردلرنی شوکا کوندروگه اجتهاد ایته‌رگه تیش. چونکه بالار اوزلرینگ محیطنده‌غی کتیلرندن، بیگرمه‌کده معلملرندن، سوزلرنی نیچک ایشتوب طوره‌لر آلارنک قولاق‌لرنده شوکا موافق ملکه حاصل ایته‌چکدر.

قسقه‌سی: سویله‌شکانده، بالارنک قولاق‌لرینه سوزلرنی نیندی تاوشلر ایله توقوب طورسا‌گر، املا‌ده‌ده شوکا موافق نتیجه‌لر کوز آلد‌گرغه کیلور.

۳) **فروفتک ملکه‌لرنوی (навыкъ руки)** :- درست یازو هنرینه بحق مالک بولوب یو اوچون شول یولده قولنک و بارماقلرنگ ملکه‌له‌نگان بولولری‌ده کیره‌ک. بو اعضانک ملکه‌سی (کونگوری)، البته کوز بلهن قولاق

ایک مهم واسطہ لرنی پردی و اوزن دہ زور بر مسئولیتدن قوتولدردی دیمکدر. معلم عبد الرحمن سعدی. «یکاترینبورغ».

بالا تربیہ سنده عائله

بالارغہ تربیہ بیرو خصوصندہ آتا آنانک اہمیتی طوغروسندہ بر ایکی گنہ جملہ اولسہدہ ایتوب اوزساق شاید ضرر اولماز. بالارنگ ملی تربیہ بلہ تربیہ لہ نولری و آلارنگ یورہ گینہ ملیت آورلغینک تمام سکشوب قالووی طوغروسندہ آنالر مهم بر عاملدر. بالار آنالرنگ سوزلرینہ و آلارنگ اشلہگان اشلرینہ ہر وقت قولاق سالوچان بولالر. آنالر بالالرنی تربیہ ایتوب اوسدرگان وقتدہ ایگ اول اوزلرینہ. عائله سینہ، کورشی و ملتدہ شلرینہ (اگر یولی ایہ اولسہ) تمام محبت ایتدرہ آلورار. آنالرنگ بالارغہ بولغان خطابلری، تلقینلری و بیورغان اشلری بالارنگ قولاقلرینہ کریمیچہ قالمیدر. بالار آنالرنگ شول اشلرندن زیادہ سی ایلہ متاثر بولالر. مؤثرنگ بیرگان اثری نہ ایسہ متاثرنگ آغان تاثری شول بولووی طبیعی و ثابت بر نرسہدر، یعنی آنالر بالالرغہ نی بیرسہلر و نی برلہ تاثرلہ ندرسہلر بالالردہ شول نرسہلر تقرر و تمکن ایتدر.

بالارغہ بولغان تلقین و مناسبتی ایلہ، بیگرہ کدہ آلاغہ بولغان کلی علاقہ سی ایلہ بالارغہ ملی تربیہ بیرو طوغروسندہ آتادہ بوش توگلددر. اولدہ یاخشوق نق رول اونوی. بالارغہ ملی تربیہ بیرو طوغروسندہ آتا و آنانک بیک زور دخللری بارددر. شونگ ایچون افدیمز (علیہ الصلاۃ والسلام) حضرتلری اوزینک حدیث شریفندہ: «کل مولود یولد علی فطرۃ الاسلام قابوہ یمجسا. نہ او یهودانہ اوینصرانہ» دیہرہک بالالرنیک نیندی دین و ملیت روحی ایلہ روحانولرنندہ یالکز آتا آنالر سبب ایکانن بیک آچق رەوشدہ بلدرددر.

چنلابدہ بالالر، ایکی باشندہ ہیچ نرسہ سالوفاغان چیککی کبکدر. شول چیککی نگ قایسی یاغنه غنہ بولسون برہر نرسہ سالونسہ شول یاغی یاصوب کیتہ چہ گی طبیعی بر نرسہدر. شونگ شیکلی آتا آنالردہ تیگز طورغان چیککی کبک تیگز وەر نرسہدن صاف بولغان بالارغہ نیگنہ طوتدرسالر و نی گنہ القا ایتسہلر شول یاق رججان تاباچاغی آچق بر حقیقتدر.

آنالر خصوصاً آنالر بالارغہ ملی تربیہ بیرو طوغروسندہ بیک اہمیتی اورون طوتلر. بالالرنک بتون سعادتلری آنالر سبیلی یعنی آلارنگ گوزلہ روشدہ تربیہ بیروب اوسدرہ بوللری، اول ایسہ بالالرنک کیرہک بدن، فکر و اخلاق جہتندن اولسون

و کیرہک باشقہ استعدادلری کیومویچہ بلکہ آرتوب اوسووی جہتندن بولسون و کیرہک ملی و دینی روح ایلہ اوسدرو یاغندن بولسون آنالر شول وظیفہ لردہ بیک زور و مسئولیتی اورننی احراز ایتلر. مونہ شونگ ایچون شول مذکور وظیفہ لرنی برینہ بیتکرگان آنالر حقندہ افدیمز (علیہ الصلاۃ والسلام) حضرتلری: «امک امک ثم ابک» دیہرہک آنالر حقن آنالرقنہ قاراغاندہدہ زورراق و رعایہ ایتہرگہ تیوشلیردک ایکانن بیک جلی بر صورتدہ بلدرددر. عبدالحمید المسلمی.

اورتا مکتبلردہ مسلمانچہ اوقوتو

حاضرگی کوندہ اورتا درجہ روس مکتبلرندہ اوقوچی طوتاشلرمنک صانی آفرنلاب بولسہدہ کیتکان صایون آرتمقدہدر. قایسی غنہ شہرنی آلیق ہمہ سندنہ دیہرک اورتا مکتبلردہ ۱۰-۱۵، بعضیلرندہ مونگ ایکی اولوشی قدر باش اوقوچی طوتاشلرمن نی طابارغہ ممکن. بو، باشقہ لرغہ نسبتا بر نیچہ پروتسینت غنہ بولوب، یوق درجہ سندنہ دیہرک آز. شولایدہ بولسہ خلقینک ایگ مهم یارتیسی بولغان خاتونلری یاگ ترقی یولینہ آیاق باسقان بر ملت ایچون بو البتہ سویونمہ سلک اشلردن توگلددر. موندن صوگ شاید خاتون قز عالمی ترقی ایتکان صایون کیرہک علی و کیرہک اورتا مکتبلردہ اوقوچی مسلمہ قراندشلرمنک صانی برگہ ۱۰ آرتوب اوز آزامزدن معارفلی، معلوماتلی خانم و طوتاشلرمن یتشوب ملتزمگہ خادم بولورلر.

ملتزمنک استقبالینی توشنوب بالالرنیک اوقولری یولندہ طریشقان آتا و آدلر البتہ عزیز بالالرنیک بر یاقلی یعنی روسچہ برلہ گنہ قالولرینہ راضی بولمی شونگ برلہ برگوگ مسلمانچہ اوقولریندہ بر قدر طرشسہلر نور اوستینہ نور بولور ایدی. ملتزمگہ خدمت کورسہتو ایچون روسچہ مکتبلردہ اوقو نیقدر کیرہک بولسہ شونگ برلہ برگوگ اوزیمزنک منی ادبیاتمز برلہ طانش بولودہ لازمددر. بالالریمزنک یاشی ۹-۱۰ غہ یتکاچدہ بز آلارنگ وقتینی اوزدرمی اورتا روس مکتبلرینہ بیررگہ تیوشلی. یاریلا ہر آتا اوزینک عزیز بالاسینک شول یاشینہ قدر وقتندہ اوزینی بورچلی بلوب آنی آتا تلندہ اوقویازو و باشقہ دینمزگہ تعلق بولغان نرسہ لرنی بلدرسہ ہم کیمنازیہنک توبہن صنفلرندہ درسلرنک چیکل وقتندہ خلقمزنک تاریخی و ادبیاتمزنگ باریشی برلہ طانشدرسہ. حاضرگی وقتدہ کوب اوقوچی طوتاشلرمن آنالرنیک التفاتسز یا کہ یالقاولنی آرقاسندہ بولارنگ ہمہ سندنہ محروملر. کیلہ چیکدہ آتا بولاجق

جعوب طور مقدمه در. بو کتابلر یگر می اوتوزیل مقدمه گئی مکتب کتابلرینه قاراغانده کوب درجه اصلاح ایتولوب بالار ایچون ییکل و قائده لی روشچه ترتیب ایتولسه لرده لکن بولنده بالارغه اوقو و یازو تاتتو قدر معلومات بیرون آرتقغه کوب اوته ایلیر. یاش بالارمزننگ صاف قلبلرینه ملی حس و ملی روح بیرلک طرزده ترتیب ایتولماشلر.

ابتدائی تربیه دن اصل مقصود بولغان بر آز اعتقاد و عبادت مسئله لرن بلدرگاندن صوگ مکتبده قوللانغان کتابلرمن بالارننگ یاک قلبلرینه و هر بر تربیه نی قابل بولغان طبیعتلرینه ملی طویغو بیرلک کتابلر بولورغه تیوشدر.

بالارغه مکتبلرننگ تأثیرلری نه درجه بولسه قولنده غی کتابلریننگ تأثیریه ده شونجه در. چونکه آنلر کتابلرنده سویله نگان هر بر سوزنی الله و پیغمبر سوزلری دیب بلورلر و آنده کورسه تولگان سوزلر دائره سنده گنه یوررگه و آنک ایله گنه عمل ایتدگه و هر برینی اورنینه یترکرگه اوستمزگه بورج دیب اعتقاد قیلورلر. مونه شوشی یاش وقتده غی قولنده غی کتابندن بلنگان ایمانی، قیلغان اعتقادی، آغان عاملری و اویره نگان اخلاق و تربیه لری طاش قه یازاغاندی هیچ بر یوغالماساق عمرلک یولداس بولوب قالدر. افندیمز حضرتلری: «العلم فی الصغر کاللقش فی الحجر» (۱) دیب بالارننگ یاش وقتلر نده غی تربیه سینده اعمیت بیررگه تیوشلگن آ کلاقتدر. مکتب کتابلریننگ یتوشسزلگی حقنده معلملر طرفندن مطبوعاتده هر وقت بازلوب طورلادر؛ مکتبلر نی عمومی بر پروگرام ایله آلوب بارو و یارارلق کتابلر یتوشدرو ملتک الگ اولگی نوبته طوراً طورغان وظیفه سی ایدکن کوب مرتبه لر یازدیلر؛ قولمزده غی حاضرگی مکتب کتابلری ایله گنه مستقبلمه زور امید ایدرلک ملت بالالری یتوشدررمز دیب قناعت ایتیلر.

بر نیچه یلغی تجربه م آرقه سنده مکتب بالارنینه ملی درد و ملی طویغو و باشقه چه تربیه و تأثیرلر بیرو ایچون شفاهی درس و شفاهی معلوماتنگ کوب یاردمی بار ایدکن آ کلام. چونکه آنلر قاشنده اوزلرن اوقوتقان معلملرندن بیوک استاذ و آندن عالم کشی یوقدر. شونک ایچون معلملری آغزندن چققان هر بر سوزنی اوزلری ایچون الگ عالی فرمان حساب ایتلر. آنک سوزلریننگ طوغری و حق بولاجغینه جن اخلاصلری ایله اعتقاد قیلالر. استاذ و معلملریننگ سوزلر نده خطا بولور دیب هیچ شبهه ایتیلر. آنک کورسه تدیکی یولی ایله یورسه لر و شونک ایله عمل ایتسه لر، اویره تگان اخلاقی ایله متصف بولسه لر آخرنده اوزلریننگ سعادت تاباچقیرینه کامل اینانه لر. کتابدن قاراب اوقیسی بولماغاچ

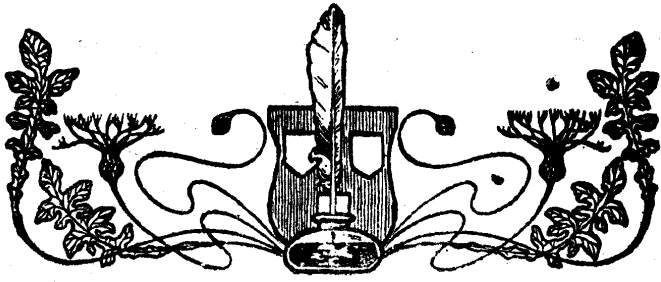
(۱) کنوز الحقائق فی حدیث خیر الخلائق ص ۲۵.

خانم و طوتاشلر شاید بو طوغریده اوزلرینی بورجلی بلوب بالارلریننگ چچک کبک صاف وقتلرینی بوشقه اوزدرماسلر. اگر حاضرگی وقتده آنا و آنالر بالارلریننگ بر یاقلی غنه قاولرینه راضی بولمی اورتا روس مکتبلر نده آنا تانده اوقور ایچون معام یا که معلمه قویدررغه اجتهاد ایتسلر شاید فایده سی بر آز بولسه ده تیهر ایدی. قایسی غنه شهرده گئی مکتبلر نی آلیق: هیچ برسنده دیرلک مسلمانچه اوقو یوق. بولغانلرده ده یوق درجه سنده دیرلک موقیتسز. آنا آنالر بو طورغریده اوزلری طریشوب ممکن قدر هر مسلمان بالالری بولغان مکتبلرده اوزلری موافق تابقان معلم یا که معامه نی صایلاب قویدررغه تیوشلی. شولای ایتکانده شیکسز بر فائده سی بولوب، بالارمزده اوزیمزنگ ملی تلمزده اوقی یازا بلوب هم بر قدر تیوشنجه ملی ادبیاتمز برله طانشوب ماتمزگه حاضر امید ایتلگاندن نلله نیچه الرش آرتق فائده کیتزلر. اوقوچی کوب بولغان شهرلرده بو البته بیکده تیوشلی اش. آنا و آنالر موکار دقت ایتدگه کبره ک. «آما پیش آوزمه توش» دیگان قیلدن باشقهار حاضرلر بیرگانتی کوتوب آوزیمزنی آچوب طورساق هیچ بر نرسه چقماس. اولیلاغانده بو هیچ بر آنا آنا ایچون اوتله مله سلک آور اشلردن توگل. درست مونک ایچون آیرم بر آز اوقو حق تولدگه طوغری کیلور. «ایل توکورسه کول بولا» دیلر، کوب کشی جیولغانده بوده نلله نی حال یتمه سلک بولماس.

اوزلریننگ بالارلریننگ سعادت ایچون جانلرینی فداغه حاضر بولغان آنا و آنالر البته بو طوغریده ده کییمچیلک کورسه تمی قوللرندن کیلگان قدر طریشورلر دیب امید ایتددر. خانه نظیفه «وقت».

مکتبلرمننگ بالارغه ملی روح بیره آلامی

دورت بیش یلار ابتدائی مکتبلرمنزگه دوام ایتوب مکتب تام ایتکان بالارمزننگ روحسز. جانسز و ملی مطبوعاتدن تیوشلیچه لذت و تمه آلا آلامدن مکتبندن چغولری هم ده مکتبلرمننگ بالارمزنغه ملی حس بیرلک درجه گه هنوز یتوشه آلامی، کوب وقتلردن بیرلی فکرمنی اشغال ایتوب کیلمکده در. شولای بولسه ده فکر قاصر مه کوره بونگ زورراق سببی مکتب کتابلریننگ یتوشسزلگندن و معلملریننگ شفاهی معلوماتک آرتق اهمیت بیرمولرندن بولسه کیره ک. بو صوگ وقتلرده مجررلرمز طرفندن مکتب بالارنینه مخصوص بایناق کتابلر میدانغه چقدیلر و همانده

مطبوع اثرلر

بيوك موضوعلرده اوفاق فكرلر. مدرس ضياءالدين الكمالى افندينگ «دينى تدبيرلر» رساله سيني اقتقاداً يازلمش «بيوك موضوعلرده اوفاق فكرلر» نى مطالعه قيلم. فاضل محترم موسى افندينگ تنقيد و تحقيقاتينه جداً متشكر و ممنون اولدم. «شورا» ننگ توصيه سى ايچون منتدازمن. علم خزينه سينگ حدودى و احاطه سى يوق قدرده بيوك اولووى بزلرنى احتياجندن قوتقارا آلمى.

ملا داود آقچورين . «يىگى» قريه سنبده .

با ادبيات. ادبياتدن درسلك ايتلوب ترتيب قيلنغان زور بر اثردر. مرتبلى عالجان ابراهيموف، برله ع. بطل افنديلر و ناشرلى ده احمدگرى حسنى و شركاسى در. ۲۴۰ يئنده بولغان بو اثرنگ حقى (پوچته سى برله برلنكده) ۱ سوم ۱۸ تين . مراجعت ايچون آدريس :

Казань, издательству , Гасрь'.

روسيه سوداسى. قازان شهرنده ايده بر مرتبه چيقا طورغان ژورنالدر. ناشر و محررى شرفالدين افندى شهيدالدين. يلق حقى ۲ سوم ۵۰ تين . ۶ ايلغى ۱ سوم ۲۵ تين . اوشبو برنجى نوميرنگ مندرجه سى اوشبونلر: اشلكلى آوروپا برله آمريقا، سوداگر هم آلوجى. تاموژنا اداره لرى. تاوارنى ازناكلر، كلهيه و باشقه لر. اول طورمشينه دائر. صابان باصوونى يا كارتو. روسيه هم زاغرايتسه ده آتلر. اورنك بولورلق بر ملا. عمومى استاتىستىكه . اسماعيل بك غصپرينسكى و باشقه لر.

دربىليك. اوشبو اسم برله «باكو» شهرنده ادبى، فنى، اخلاقى و اجتماعى، اقتصادى و تاريخى، سياسى تورچكه بر مجموعه چيقارغه باشلادى. اداره كه كيلگان ۳ نجى صابى نك مندرجه سى اوشبودر: عسكرلرمنز (شعر)، قلم (شعر)، مى ديرليك، لباس (شعر)، قربان بايرامى، اى وطنداشلا (شعر)، خيال پریشان (شعر)، على شيرنوايى (ترجمه حال)، مشهور

طكلارغه ده هيچ يالقميلر. معلم افنديلرينگ شوندى كوكللى لذتى و تاثيرلى سوزلرينى طكلارغه شادلق ايله كوتوب آلار. شونگ ايچون معلم افنديلر كه شفاهى معلومات درسينه تيوشليچه اهميت بيرولرينى توصيه ائتم. خزينه نرنده بولغان معلوماتنى بالالرننگ عقللى ادراك و احاطه ايتولرينه قاراب قزغاني قولقلرينه توقولرن لازم درجه سنده كوره من. خصوصاً مى تاريخدن معلومات بيرگانده آرتوغراق اهميت ايدهر كه تيوش تابامن. حاضرگى زبون حالده بولولرينه، بربرسينه حسد و آزارنده بولغان زنجال علم و معرفته آرته قالولى سبب بولدن قلبلرينگ الك نچكه بيرلرينه تاثير ايدهرلك اطرافليچه سويلر كه تيوشدر. مى مطبوعاتدن كبره گنچه لذت و تهم تابدررغه، هر كوتى وقتنگ بر آز اولشن مطبوعات ايله شغله نو ايچون باغشلارغه و هر ملتنگ روحى اوزينگ مطبوعاتى ايدگن يىك ياخشى توشندرر كه كيره كدر.

ايسكى طورمشده بولغان ناچار عادتلردن، خلق آراسنده يورگان اوهام، خيالات و خرافاتلردن مذموم صفات و خلقلردن عقللى ايرشوزلك تورلى دليل ومثاللر كورسه توب نقرتله ندريلور و كوكللرينى صووندريلور. گوزل خلق و صفتلر ايله متصف بولورغه، حفظ صحت قاعده لرن ممكن قدر رعايه ايتهر كه تيوشلگن آكلاتلور. اگر شول روشچه تريه آلسه لر آلدغى كونلرده بخت و سعادت ايله باشايه چاقلرينه بشارت بيرلوب كوكللرينه شادلق كرتولور.

ملتنك ياش اوسمزلرينى قوللرينه امانت ايتولمش افنديلر! صوقاچى . ترماجى . توچوكچى، بالالرينه يازو تانوتدروب چغارامن ديب گنه خاطرلامى بله كه روحلى و جانلى، آچق فكرلى و تريه لى چن ملت اعضالرى ييتوشدرولرن، و آنارنگ اوزلرى طرفندن ملتنك الك قدرلى هديه لر بولاچاغن اعتبارغه آلورغه كيره ك. شونك ايچون مكاتبلمزدن بالالرننگ فكرلرى آچلوب، صاف اسلام روحى ايله تريه له نوب چفولرينه آيروچه دقت ايتولرى تيوشدر. م . خليل يادگارى .

قطعه

ملتم بر كون كوررمى، تازارغانن خطالردن؟
قزو قانلق ايله ايزوچى طوك آتالردن .

زمانيله اغو بارمى، دخى لذت عمرلردن؟
عبارت بولسه بو ملت، نادان صوفى عمرلردن.
قلجق.

تیکشروب بلو لازم توگل. اول علامتلرنک حقیقتلرینی بلوچینی تابوب بولماز.

♦♦

ناشکوره بزنگ آرامزده قازان. صامار، اوقا، اورنبورغ غربرنلرندن جبولغان مسلمانلر کوب. برکه آراالشوب بوللرنک حاللرینی آکلادیغمزدن صوگ خلقمیز آراسنده اورنلاشقان فکرلرگه عجب ایتدک. شوشی بزنگ اییده شلمیز آراسنده علم آرزوسی بولغان کشیلر افراط درجهده آز. قالغانلری علمگه و اوقوغه دشمنقلرینی باشرمی، کوزگه قاراب: «اوقوغان کشی... نغان کشی!، خلقلر اوقوبغنه بوزولالر» دیلر. آباستی، اورهک، پیچورا، سحر هم ایم توم ایتوب خسته یاصو و خسته لیکدن ترلدروگه، نیندی گنه قاتی بازارلر بولسهده ایشانلرنک اوشکروب یا که بربر دعا اوقوب سوندره آلینه اعتقاد قیلر. آزرناق قارشوی سوبلی باشلاساک: «منه سز اوقوب خراب بولدگر، دینکزدن ده اوقو سبیلی آیرلدگر. صو آناسینه، آزار اییه سینه، اورهک و پیچورالر غه، ایبلرنک ایملرینه، سحرچیلرگه، ایشانلرنک اوشکرو لرینه بوزولر غه، اوبورلرغه ایشانماغندن صوگ ایندی مسلمانچیلق قایسی یرگیز ده قالدرد؟» دیب بزگه عجب قیلر. عجب قیلوبغنه قالسهلر، نی بولسه اول ایدی، لکن آنک برله گنه قالمی: «ایندی سز بوزو هم اورهکلرگه ایشانماغچ بارا بارا الله غهده ایشانی باشلارسز، مونه اوقوغان کشیلر شولای آداشار!...» دیب اوزلرنجه مقدمه لر ترتیب قیلر، کیمسوتلر. بز، شوشی آدملرنک حاللری ایچون نی قیلورغهده بله آلمیز. اوزمز عاجز بولغانلقدن «شورا» غه بازار غه و مطبوعاتده مذاکره قیلورغه مجبور بولدق.

شفیع عمررف.

شورا: هنر و فضیلت «لیک!» دیب طوروچیلر، کوز اشارتلرینی کورو برله یوگروچیلر، «لب» دیگان اوکهای برله «لبلاب» دیب ایتوله چکنی آکلاب طوروچیلر آراسنده خدمت ایتودن عبارت توگل بلکه هر سوزگه قیق معنا بروجیلر و درست نرسته تابودن عاجز قالغانلری صوگنده افترا و بهتان قیلوب لذتله نوجیلر آراسنده طوروب آک و فکر تاراتورغه، حقیقتنی آکلاتورغه طرشودن عبارتدر. موندن اون اوچ عصرلر مقدمهده کی عربستان عربلرنک قارشولقلری، کیریلکلری یاننده سزروایت ایتکان آدملر نک کیریلکلری هیچ نرسته توگل. بر آدم، شول عصرده وشول یرلرده، کیریلکنک صوگ چینگده بولغان خلقلر آراسنده یوروب خدمت ایتدی و خیرخواهلقدن باشقه بر اشی بولماغان حالده اوزینی سحرچیلک، یالغانچیلق، دیوانهلق برله نهمت ایتدیلر و غایت درجهده تریه سز لکلر، ادب سز لکلر برله مقابله قیلدیلر، اول شونلرنک

خاغلر (تراجم احوال)، تاتار تاریخی، منظومه، بر فزانسز روحانیسینگ اقداماتی (حکایت)، دیریلک و وارلق قادیلر ایله در، اداره گه مکتوبلر. «شورا» قطعه سننده و نومیری ده ۱۶ بیت بولغان بو مجموعه ننگ یللق حقی ۵ منات و ۶ آیغنی ۳ مناتدر. یللق مشتریلرگه یلده ۳ کتاب هدیه یرله چک. یا کتا رفیقمز ایچون رواج و اعتبار تلیمز. مجموعه ننگ امتیاز صاحبی ابوالفضل مطلب زاده و محرری علی عباس «مذنب» مطلب زاده در. آدریس:

Баку, тип. Бр. Оруджезыкхъ. Абуль - Фазль
Муталибъ-Оглы.

♦♦

مطلبلر نورکومی. اوشبو اسمده شریف کمال افندی ننگ ۳۰ قدر واق حکایه لری جبولوب «وقت» اداره سی طرفندن نشر ایتلگان و «وقت» مطبعه سننده واق حرف ایله تقیس روشده باصلوب محررنک بر قطعه رسمی ایله زبنتله نگان ۲۰۰ صحیفه لک بر مجموعه در. حقی ۷۰ تین.

هوقنر (۱) بزنگ وطنمزنک اسمی ایسکیدن یرلی «تورکستان و توران» بولوب کیلگان ایدی. آنا تلمزنک تورکی ایکانلگی معلوم. شولای بولسهده بزگه «سارت» اسمی یرلر، مملکتتمزنی «سارتستان» دیمی بلکه «تورکستان» دیب یوروتلر. مونک سببی نیندی نرسه...؟ (۲) آخر زمان علامتی ایتلوب قویاشنک مغربدن چغووی، دجال، یاجوج و ماجوج ظهوری، امام مهدینک خروجی، عیسی پیغمبرنک نزولی و باشقهلر سانالدر. دنیا بتوب قیامت بولاجغنده هر بر دین اهللری اتفاق ایتکانلکلری معلوم. اما بو عجیب علامتلرنک حقیقتلری نیندی نرسه دن عبارتدر... میرزا جان کمالی.

شورا: (۱) سارت سوزی و سارتلق مسئله سی حقتده تورکستان طرفنده غی معتبر آدملرنک بعضیلری اوتکان یلدرده غی «شورا» لرده کوب نرسلر یازدیلر. بز بو طوغروده شوندن صوگ یا کتی بز معلومات حاصل ایته آلمادق. (۲) نجی «حشر نشر، قیامت، حساب و جزا» حق دیب اعتقاد قیلنسه شول کافی. علامتلرینی

نگ وفاتی ۱۹۱۱ء دہ دہ بازلغان موندن مقدم «شورا» دہ گیب حقندہ: «گیب ۱۹۰۴ء ۲۱ نجی نویا برده وفات بولدی. هر سنه عربی، فارسی، تورکی تلدرده اوچ زور کتاب باصدروب اربابینه بوش تاراتو ایچون یوز مگ صوم وقف قالدردی. ۱۸۹۵ نجی یلدن یرلی شوشی اثرلر باصلاز «دیولگان» و ۱۶ عدد کتاب اسمی صانالغان ایدی. بو کتابلر آراسنده تاریخ طبرستان، تاریخ بنوامیه، میرزبان نامه، مذهب حروفی، المعجم فی اشعارالعجم، چهار مقاله لاسمرقندی دیوان حسان بن ثابت، تاریخ گزیده الحمدالله بولوب، اخبار قضاة مصر، انساب، تاریخ جهان کشانی، کتاب ولایة مصر لر یوق ایدی. بو سوزنی آیروم کاغذگه کوچروب آغان ایندم لیکن عددی قویلماعان. گیب وفاتی حقندہ غی تاریخلرنک قایوسی درست؟ . . . عبداتہ المعاذی .

سورا: گیب ۱۹۰۱ یلده وفاتدر. ۱۹ نجی عددده نول اورنینه «۱» رقمی خطا توشکان. «تاریخ طبرستان» نلک «گیب» وقفندن باصلووی حقندہ خبرمن یوق. یل و بیتلرینی یا که جلد و عددلرینی کورساتمه گانلککچر ایچون مجرعه دن ازله رگه ممکن توگل. مگرده «تاریخ طبرستان» نی مستشرق براون تصحیح قیلوب انگلیزچه گه ترجمه ایتووی، ترجمه نگده «گیب» وقفندن باصلووی درست. ۱۹ نجی عددده بز یالکچر عربچه، فارسی و تورکیچه اثرلرنی گنه صانادیعمز ایچون مونی ذکر ایتادک. اخبار قضاة مصر، انساب، تاریخ جهان کشای، ولایة مصر اسملی اثرلر صولک و قتلدرده نشر ایتولدیلر. شونک ایچون آنلرنک اسملری سز کوچرگان اورنده بولماعاندر.

سورا: بو یلدرده «یوبیلی» دیگان بر سوز بیك شایع بولوب کیتدی. بر مجلسده شوشی سوزنلک صیغه سی حقندہ مناظرده بولوب آنی «اوبل یوبل» دن بولورغه کیرهک دیدیلر و بعضیلرده ثلاثی مجرددن «وبل یوبل» بولور دیدیلر. موندلرنک قایوسی درست؟

سورا: برسی ده درست توگل. «یوبیلی» سوزی عربچه توگل. لغت عالملرنک سوزنینه کوره «یوبیل» عبرانی سوز بولوب اوین اویناماق معناسنددز. یهودیلرنک ۵۰ یلده بر مرتبه کیله طورغان بایراملری بولوب شونده موزیقهلر اوینیلر وشوگا «یوبیل» دیلر ایدی. «تورات» ده هم اوشبو عبارت برله ذکر قیلنه در. (لاوین ۲۵ نجی اصحاح ۱۰ نجی ۱۱ نجی ۱۲ نجی آیت لر). بو کونگی «یوبیلی» سوزی شوندن آلتاندر.

هر برینه توزدی و ایرکن کوکل برله تحمل ایتدی. اگرده مذکور محترم ذاتی اوزگرگه رهبر دیب بلسه گر آندی نرسه لرگه صبر ایتو و امیدسز بولماو لازمدر (توز قازاق! آمان بولورسک!).

سورقندر. چککنه گنه ملت اولسه ده، تلی دینی تلدن اولما سده، «فرانسه» ملتی نلک تلی، بتون یر یوزنده عمومی تل اولوونک سببی نرسه؟ بو تل قای وقت دن یرو عمومی تلدن حسابلانا؟ موندن نلک عمومی تلدن حساب لانوب کیلگان قایسی ملت تلی ایدی؟ «عرب» تلینک عمومی تل قتلرنده تورغان وقتی اولشمی؟ چغان بولسه ده بر، بزنگ «تورک» تلمز عمومی اولووی ممکنمی؟ تانی عمومی قیاماق ایچون نیندی نرسه لرگه تشبث قیلورغه کیرهک؟ شولاز «شورا» ده یازولوب جواب یرولسه، مین دن باشقه لرده ایشورلر ایدی. اهل الله.

سورا: عمومی تلدن مراد هر بر یرده بولغان خلقلرنک یوقاری طبقه لرینه معلوم تل دیمکدر. یوقسه بو کونده دنیا یوزنده رسمی بولغان عمومی بر تل یوق. دولتلر آراسنده غی رسمی یازولرده تورلی وقتلرده تورلیچه بولادر. مثلاً: «پاریژ» معاهده سی فرانسزچه یازلغانی خالد روسیه برله یاپون آراسنده بولغان صوگنی معاهده انگلیز تلنده یازلمشدر. یوقاریده آیتولگان معنا برله «عمومی» بولور ایچون آنلک برله سویله شوچیلرنک بایلق، عام، شرف و اعتبارده باشقه لردن اوستون بولولری شرط. شول شرط تابالغان صوگنده هر کیم تلی عمومی بولورغه ممکن. بو معنا برله عرب تلی ده بر وقتلرده عمومی تل بولوب طوردی. خریستیان پادشاهلری اسلام دنیاسی برله یابالغان معاهده لرینی، خلقلرنی عرب تلنده یازلر ایدی. حتی انگلترده بر وقتده آچهلرنک عرب حرفلری برله صوغلغانغی روایت ایتوله در. فرانسز تلی عمومی حساب ایتلوگه ایندی بر عصر دن آرتق وقت اوتدی. صولک و قتلدرده غسه تلی شهرت تابوب بارادر ایدی. اگرده خوالین میشارلری آمریکا حکومتینه بورچ غه واغون واغون ایتوب آلتون یباره باشلاسه لر، اوسرگان و بورجان باشقردلری شریف کمال افندی تصویر قیلغانچه تیاقلرغه آدلانوب بلونلر آراسنده اوجوب یورسه لر، بوگولمه اویازنده کی تیتارلر چواش اوللرنده تیرس توگوب، آزار تازارتوب یورولری اورنینه نیویورک و توکیو دارالفنونلرینه پرافیسور بولوب کیتوب طورسه لر شول وقتده تورکی تل، عمومی تل بولور.

اورسکی. ۱۹ نجی عدد «شورا» ده مستشرق «گیب»

کرمج ۱۰) رسول الله زمانده آمريکا و آستراليا قطعہ لری کشف اولنمادیغندن رسول الله نك رسالت تبلیغ قیلو حقتده غی ایلچیلری و مکتوبلری بو یرلرگه ایرشه آلمادیلر. شو نك ایچون موندہ غی خلقلر معذور سانالارمی یوقمی؟ (۲) حرام سودالر قیلورغہ، فحش و زناغہ اسلام شریعتینک مساعده سی بولماغان حالده اسلام حکومتلرنده رسمی رخصتلر برله فحشخانہلر آچلور. حرام سودالر قیلنونک سببی نیندی نرسه در؟ (۳) ذوالقرنین سدی، اصحاب کھف نك غارلری بو کونده دنیانک قایو قطعہ سنده در؟ (۴) بعض بر کالیندارلر «دنيا ياراتلويته حاضرندہ ۱۲۱۱ یل» دیگانلری حالده بعض بر اثرلر دنیانک یاراتلويته ایلی سیکر بیک سنہلر بولوونی آکلانلر. بو ایکی سوزنک هانکیسی طوغری یاخود طوغریلق غہ یاقیندر؟ (۵) بو کونده، اهللرنک قولنده بولغان تورات و انجیل نك تورکچہ ترجمہ لری وارمی؟ (۶) شمیدیکي آیرویلانلرنک الك قوتلیداری نه قدر بود نرسه و یا که نه قدر انسان کوتاروب اوچا آلادر؟.. اوشبو سؤاللرمر حقتده «شورا» ده جواب یازلسه ایدی. معلم سید محمد

سوراه ۱) بو مسئله «شرع کیلوب ایرشمازدن مقدم و جواب بارمی یوقمی؟» دیگان بر نزاعنک تارماقلر نندندر. «شرع کیلوب ایرشمازدن مقدم تکلیف و وجوب یوق» دیوچیلرگه کوره رسول الله نك یغمیرانک خبرینی ایشتاوچیلر معذورلر و آنارنک مخالفارینه کوره معذور توگلردر. بو بحثنک تفصیلی کلام کتابلرنده و اهل کلام طرفندن تالیف ایتولگان اصول الفقه کتابلرنده مذکوردر. رغبت قیاسه کرمج مراجعت ایتارسز. «وما کننا معذین حتی نبعث رسولا» (بنی اسرائیل ۱۶) تفسیرنده ده اوزون سوبله وچی مفسرلر بار. بزنگ اوزمزنک خصوصی مسالکمز: «قرآن اثبات ایتکانتی اثبات ایتو و قرآن نفی ایتکانتی نفی قیلور. آندن باشقه لرده بی طرف طورو» بولغانلقدن موندی نزاعلر برله اشمز یوق. فترت زمانده بولغان خلقلر، رسول الله مبعوث بولغاندن صولتده خبر ایشتمی طور وچیلرنک معذور بولوب بولماولرینی بلو حقتده شرعی تکلیف بارلغی معلوم توگل، الله تعالی اوزی تلهسه نی اشلر بزنگ آنده اشمز یوق. بزنگ وظیفه مز ابله اوز حالمز برله اشتغال قیلمقدر. بزنگ هیچ بر اعتقادمز و عملمز فترت اهللرنک، رسالت خبری ایرشمگان خلقلرنک معذور بولوب بولماولرینی بلوگه نوقتاب طورمی. کلام اهللرنک بتون اجتهادلری برله اهل اسلام آراسینه تاراتقان اوشبو مسئلهلری بزنگ فکرمزگه کوره «فضول» در. (۲) مونسنک جوابینی بله آلمیمز. (۳) بزگه معلوم توگل، کیردک بولغانی ده

یوق. (۴) دنیا عمرینی تیکشرو بزنگ وظیفه مز توگل. دنیا یاراتلويته ایلی مک یل ده بولورغہ، میلیون بلدکه میلیارد یلردن ده آرتورغہ، صانسز بولورغده ممکن. «ما اشهدتم خلق السموات و الارض ولا خلق انفسهم...» (کھف ۴۹). (۵) تورکیچه انجیل ترجمہ سی کوب، تورات ترجمہ سی بارلغندن خبرمز یوق. (۶) بو حقتده اوزینک متخصصلرینه مراجعت قیلورسز.

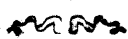
سمرقند. توبانده ذکر قیلنه چق سؤاللر مزغہ جواب بیروب بزنی اشتباهدن چیقاروگرنی اوتهمز: (۱) آدم علیه السلام یر کردسی توپراغندن خلق اولندیمی یا که باشقه بر کره ده می؟ اگرده بر کره سی توپراغندن یاراتلغان بولسه هانکی موضعه ایدی؟ (۲) کره ارضده خاق اولغان بولسه، آنک طورغان جنتی شوشی یر یوزنده بولدیمی یا که باشقه ایدیمی؟ و یاخود ثواب یورتی بولغان جنتده طوردیمی؟ اگرده ثواب یورتی بولغان جنتده طورغان بولسه یر یوزینه نیندی کیفیتده ایندی. الله تعالی طرفندن نهی ایتولگان آغاچ نیندی آغاچ ایدی؟ (۳) حوا، آدم علیه السلام نك صول قابرغاسندن برر قابرغہ کیسلوب آئوب خلق اولندیمی یا که تورم قیلندن برر آرتق نرسه بولوب شوندن ساقط بولدیمی؟ الله تعالی آدمنی توپراقدن خلق ایتکان قیلندن حوانی ده توپراقدن خلق ایتاوانده حکمت نیندی نرسه بولدی؟ (۵) آدم علیه السلام نك بویی نی قدر بیوک ایدی؟ سرندیب جزیره سندن چیقانده دکردن نیچوک اوتدی؟

سوراه: آدم برله حوا زمانلرنده دنیاده بولماغانلغمز و آنلرنک حاللرینی کوروب طورماغانلغمز سیلی بو سؤاللرنک برینه گنه بولسه ده جواب بیررگه قدرقز یتمی. بزنی معذور کورکڑ. طوغروسی موندی سؤاللرنک جوابلرینی کعب الاحباردن باشقه کشیلر بیره آمازلر. بو قیلدن بولغان بحثلرنک نیچون کیرهک بولغانلغینی آکلما دیغمز سیلی بز اوزمز طوزان قدر بولسون اهمیت بیرد آلمیمز. حتی خلقلرنک شوشندی مسئلهلر برله باش و اتولری ایچون تعجب ایتهمز.

عبرتلی سوزلر.

ضرورت و احتیاجنک قانونی یوقدر.

خاطر سز آدم ایچون یاغانچی اولمق مشکلدرد

مطبوعات خلاصه سی

افبال. «باکو» شهرنده مسلمان خانملری خانملرگه مخصوص بر «جمعیت خیریه» آچار ایچون نظام نامه ترتیب ایئوب حکومت که تابشرغان اییدیلر. مذکور نظام نامه اوشبو کونلرده محلی حکومت طرفندن تصدیق قیلندی. نظام نامه که کوره بو جمعیت خیریه نك مقصدی اوشبودر: (۱) مسلمان خانملر نك مدنی و اقتصادی جالترینی کوتارمك. (۲) چاره سز و فقیره مسلمهلرگه یاردم بیرمك. (۳) مسلمهلر آراسنده علم و معرفت نشر ایتمك. اوشبو ماده لرگه کوره مسلمهلر نك جمعیت خیریه لری: (۱) اش اشلرگه کوچلری بولماغان قارت و خسته خاتونلرنی اوز حمایه سینه آلاچقدر. (۲) یتیم و فقیر قزلرنی یتیم خانهلرگه. هنر مکتبلرینه، اش اوگره توجیلرگه تابشراچقدر. (۳) فقیر مسلمهلرگه مخصوص یتیم خانهلر، خسته خانهلر، هنر یورتلری (هر دفعه سنده حکومتدن رخصت آلوب) تاسیس ایته چکدر. (۴) مریه لر، بالا قاراوچیلر، تعلیم و تربیه لر حقنده عمومی قورسلر آچاچقدر. (۵) قولینارنی قورسلر و شونلر حضورنده هنر مکتبلری و اش یورتلری آچاچقدر. (۶) مسلمان قزلر ایچون مکتبلر آچارغه اجتهاد ایته چک و ممکن بولغانده اوزی ده آچاچقدر. (۷) مسلمهلر ایچون ایکسیه لر تاسیس ایته چکدر. (۸) فقیر قز شاگردلر ایچون جای فصلانده قولونیلر آچاچقدر. (۹) درس کتابلری و عمومی قرائت کتابلری نشر ایته چکدر. (۱۰) عموم مسلمهلر ایچون کتابخانه آچاچق و ارزان حق برله ساتار یا که مجانا تاراتور ایچون کتابخانه ده علمی و پیداغوغی اثرلر بولندراچقدر. (۱۱) معلمهلر قورسی کبی خصوصی انانک مکتبلری آچاچقدر. جمعیت خیریه نك وارداتی اوشبو اورنلردن بولاجق: (۱) اعضالق حق. (۲) رسمی مؤسسهلر طرفندن بیرله چک یاردملر. (۳) خصوصی آدملرنك اعانت و وصیتلری هم و قفلر. (۴) جمعیت طرفندن یاصلغان تیاترلر، مسامهلر، لیکسیهلردن حاصل بولغان آچهلر. ایر آدملرنك اعضا یازلورغه حقلری بولسه ده مجلسلرده اشترک قیلورغه حقلری بوقدر. (خیرلی ساعتده ۰.۰۰).

دیریلک. (تورک تلی معلمه سی شفیقه افندی زاده مقاله سی). مینم اعتقادمغه کوره اعتبارغه آنورغه تیوشلی بولغان مسئله لر نك بریسی خاتونلق و خاتونلرنك ترکلکلریدر. لازم درجه آنا بولو و تری بالالر یتشدر، قزلر مزنگ، خاتونلر مزنگ علملری، معرفتلی یوقاری کوتارلوگه باغلیدر. خاتونلر مزنگ عاجز و نادان طورولرینی ایسته وچی آده لر مز اوز اوپلرینی، اوز حیاتلرینی

اوز قوللری برله تلف ایئوچیلر و اوزلرینی فلاکت اوبقولرینه آلوب باروچیلردر. تحصیل و تربیه دن خبری بولماغان خاتونلرنك عائله لرنده نیندی بر تربیه و انتظام بولسون؟. اصل تعلیم و تربیه نی ایرلردن بیگره ك خاتونلردن باشلا رغه تیوشلی. خاتونلر بو کون که قدر بیک الوغ اشلر کوره لر اییدی، موندن سوک بیگره ك ده الوغ اشلر کوره چکلردر. انسانلرنك وجودلرینی تربیه ایتمك ایکی قولغه محتاج بولغانلقدن الله تعالی مونلرغه ایکی قول بیرگان اییدی. ایرلر برله خاتونلرده ملتنگ ایکی قوی حکمنده در. اگرده برلکده اجتهاد ایسه لر هر بر آرزولرینی قازانورلر. ناگاه ایکی قولدن بری اشسز قالسه، قالغان ایکنجی قولده معطل بولور. «یالکتر قولنگ تاوشی حقماز» «سوکار قول صدقه آلودن باشقه غه یاراماز!» مثالینگ معناسی اوشبودر. خلاصه: ملتلرنك ترقی و تدنیلری خاتون قزلرنك علم و جهالتلری برله متناسب بولاجقدر. خاتونلری حرمتسز بولغان ملتلرنك توبه ن کیته چکلری معلوم.

مط

قازاق آراسنده

۱

نیدینگنه قاتی یوره کلی کشی بولماسون، قازاق نك اوچی قریبی کورغی طورغان کیگ صحرا سن، سیره ك سیره کگنه طورغان قواقلرن، یراقدن یالتراب کورنه طورغان توگره ك ماتور کوللرن کورو بله ن - طبیعت آنك یوره گینه اوزینك ماتور کورنشن حس ایئدر.

اگر مین اوستا بر رسام بولسه ایدم، اینك نك قازاق آراسنده بالفز یغنه چیتده طورغان بر کولنی، آنك چیتینه اوسکان قویب یه شل و اوزون قامشلرن، اورطه سنده غی اورن، اورن او طراو و تومگه کلرن، آنده بولغان آق قوش، قاز، اورده ك .. و باشقه نهابه سز کوب جه نلکلرنك اوزلرنك توری توسلری بله بتون کولنی چوب چوبار ایئوب طورولرن - ششوندی بر کارتیناده تصویر ایته ر ایدم که آگاه، یوره گی طاشدن یاصلغان

قازاق آراسینه چغوب بر اولغه معلم بولوب طورغان ایدی. آنک
طورغان بیرنده گی قازاقلر زمانه دن بیک آزغه خبردار بولولری
اوستینه تورلی فکرده گی ناتار شاگردلری کیلوب چغوب اختلافلی
دینی مسئله لر بله ن قازاقلرنک باشلرن تمام نه بله ندرگانلر ایدی.
شول نیپ شاگردلرنک بره وی بولغان ولی الله بزنگ دوسه محمد گه
یاقن بر بیرده معلم بولوب طوروب، دوسه محمد کیلگانچی قازاق
آراسینه آنک فکرینه خلاف بعض بر مسئله لر طاراتقان، دوسه محمدده
قش بویینه اوتته، اوتته وجدانا شول مسئله لر نی اوز فکرینه
یاقزاق صورتده حل قیلدرغان ایدی. چونکه دوسه محمد چن
ملت کئیسسی، اشکللی معلم بولوغه طرشه، شونک ایچون
زمانه موافق بولماغان دینی قاعده لرنگ طارالوینه ممکن قدر
قارشی طور ایدی.

منه آکسزدنغه «ب» شهرنده اوقوغان بیش شاگرد
کیلوب چغوب فلسفه صائاسونلرمی؟ آلاز اوزلری ترتیبلی بر
مدرسه ده اوقوغان بولسه لرده نی سبیدنر قازاق آراسینه چقغانده
باشقه چه یول طوتالر ایدی. بزنگ دوسه محمد کیچ بله ن، شولار
باندن قایتقان بر قازاقدن مسئله نی باشدن آباق سویله تکان وشونک
تأثیری بله ن. تون بویچه یوقلی آلمی چغوب، ایرته ن طورغاج
یوغاریده غی ره وشچه سویله نه باشلاغان ایدی. سویله نه سلکده
توکل بیت. اول آنده اوزینک بلگان ایگ سوکئی بردن بر
اصول بله ن قش بویچه ۴-۵ صنفقه بولنگان ۲۵ لهب بالانی بر
اوزی تربیه لهب چغارغان، آنک اوستینه قازاق آراسنده ایسکیدن
کیلگان شاقیغنه خرافاتلرنی چغاروب توککان و آزده بولسه
معلملرنک شان و شرفن کوتاررگه موفق بولغان ایدی. اول شول قدر
اخلاص ایدی. که بتون وجودی بله ن قازاقلرنی اصلاح قیلوغه
طرشه، وظیفه سنده طرناق قدرده کیمچیلک ایتمی ایدی.

شول قدر طرشوب ایتمکان خدمتنی اوزلرنک یوق بار
فلسفه لر بله ن توبی طامرندن یولقورغه یورگان شاگردلرگه
نیچک آچووی کیلمه سون؟ آلاز اوزلری کوب، بارده بر آوزدن
سویلی، آنک اوستینه قازاقلرک کم نه یسه شوگار اشانوون قوشه ک
دوسه محمدنک فکرینه قارشی چوب اوستینه چومه له بولورغه
طورا ایدی. اول اوز اوزینه سویله نیدی ده، آچولاندی ده، لکن
کشیکه بلدرمه دی. چونکه مسئله آچو بله ن حل ایتمه یه چکن
یاخشلی آگلی ایدی. اول طوتندی ده اوزلرن کوروب سویله شورگه،
مسئله نی بر که لهب ملت فایده سینه حل قیلوغه قرار بیردی.

اش، دوسه محمد اوبلاغانچه بولسه بولورده، شاگردلر بله ن
کیاشورده ایدی، لکن نی چاره خلق آراسینه ئله نیدی فلسفه لر
طارالغان، هر بیرده دوسه محمد خلافنه سوزلر سویله نه، آنک

بر کشی کوزن سالسه ده اثرله نوب بر بیش مینوت قاراب طور
ایدی.
حاضر مین قرغه چقدم ایسه قلت ایوب قازاق آراسنده
یورووم ایسمه توشه. زور بر کوانک نه یله سنده، آبیاق کیز
اوبلرن قوروب اوطورغان نیچه یوز اویله ب قازاق ایلی، کول
چیتده کونک اسسیدلگندن چدی آلمی چن لهب طورغان چوب
چوبار یلقی، آندن بیریره ک اوزون آرقانک بویندن بویینه تزوب
به یله گان گل بر یه شده گی مالایلر توسلی آری، توزالی قولونلر،
کونک تیره یاغن نه یله نوب آغان تزدن اوله ن، آنک آراسنده غی
قزلی، زه ننگاری چه چکلر، ایستب طویا آلماسلق صاف هوا
مینم کولگده شوندی بر تأثیر قالدردغان که، آبی تصویر ایته
باشلاساک اوزی بر ژورنالغه طامان بولور ایدی.

آنا شول تصویری ممکن بولماغان قازاق صحراسینک هواسن
ایستب، شول چوب چوبار نیچه یوزله گان یلقینک قزین اچوب
کمنک یاتاسی کیلمه س؟ آنده بیکم محمدلر، عین الدین لر،
میگیلایلر نیگه یلده چغوب یوری دیسک؟ مارت آبی طوو بله ن
قرغه چغوب جه یلگان مال شیکلی نیچه یوزله گان ناتار شاگردلری
نیگه شونده طارالادیسک؟ آنا شول نیچه یوزله گان ناتار شاگردی
اچنده قازاق صحراسینک سیبیرگه جه یلگان یاغنده اوزمنک
ایبده ش دوستمیزنی ده کورگان ایدم. اول وقتده ایندی بورونغی
کیگ صحرالر، تزدن اوله نلر، کول نه یله نه سی طولغان یلقیلر
بولماسه ده ایبده شلرنک سویله وینه قزغوبی نیچکدر برنجی مرتبه
باروب چقغان ایدی.

II

برسن یوز تورلی نه مه ل بله ن ئره تکه سالساک ایکنچیسسی
طاغی کیلوب چغا. بولماس ایندی، مینم شول، معلملر بله ن
کیلمه س، قازاقلرنی ئره تکه سالام دیب یوری، بوری مینم
چرر آخرسی.

ما گفاین چیرغان، کوز قاباغن تویکان، باشدن توبه ته یین
صالوب طاشلاب، بتون کینی کیتکان حالده دوسه محمد یوغاریده -
غی ره وشچه اوز اوزینه سویله نوب طور ایدی.

ایک ئلک مین ده دوسه محمدنک واقعه سینه یابشمیچه اوقو -
چیلرنی آنک اوزی بله ن طانشدروب کینووم فایده دن طش بولماس.
دوسه محمد اوزونغه بویلی، آچ یا کقلی، سیره ک گنه اوزون
صاری میقلی، صاقالن قروب یوری طورغان بر کشی ایدی.
اول «ف.» شهرینک معتبر مدرسه لرندن برنده اوقوب، تمام
ایته رکه ایکی یل قانچاق محتاجلق سییلی کوزگه طابا سیبیر یاغینه

ایشته قش بویی بالارن اوقتوب، اوزلرن خرافتدن آزاد قیلو یولنده باشن قربان ایتمک معلملرینه آتق مینوتارنده حرمت کورسه تولا ری شول درجه ده ایدی.

مسکین نگ زیمله نکه ده، قارانلی تونلرده اوضسز نيسز، یالغزی اگراشوب یاتقاندە ساتاشوب طوروب کیتوب باغاناغە باشن بهروب ایسی آوب یغلانن، هوشینه کیدگانده بر قاشق صوغنه صوراب جلاغانن، آتق صولاونده یاتنده «یس» اوقچی بولماغانی حالده، ایدهنگه جهیلگان پجهن اوستینه یغلوب توشوب ئولگانن - کوزی بلن کورمی، بر اوستارسام غنه کاغدهگه توشروب کورسه تسه ایدی، کوزندن یهش کیلمه گان کشی قالماس ایدی . . .

اول ئوله ر کوننگ آلدنده هوشینه کیلگان ایدی. اول کون «و.» ده نهرده دنگنه قاراب کیتدی. شول چاغنده مسکین آرقاسی پجهن اوستنده، باشی کرله نگان یودرقدای مندهر اوستنده یاطوب، فقط: - قازاق . . . اختلاف . . . خراب اییدی . . . دیدی . ملاجان خالقف. «ترویسکی».

شکر

اوشبو قربان بایرامنده تبریک قیلوب تیلیگراملر، مکتوب و قارتوچکلر یبارگان دوستلر مزغه صمیمی صورتده تشکر قیله من. آیروم جوابلر قیاتارغنه یتشه آلمادیغمز ایچون عفو لرینی اوتته من. المذر نند کرام انناس مقبول.

رضاء الدین بن فخرالدین.

تصحیح

۵۸۱ نچی بیت ۲ نچی باغانا ۱۸ نچی یولده غی آیت شریفه «ولئن اذقتنا - یازلغان، درستی ایسه «واذا اذقتنا . . .» در.

محرری: رضاء الدین بن فخرالدین.

ناشری: «محمد شا کر و محمد ذاکر رامیفیلر».

اوستینه فیلسوفلر (بیش شا کرد) دوسم محمد بلن سویله شمه سکه آکا دهری کوزی بلن قرارغه بولغانلر. گویا اول اورص ایتن حلال دیگان ایمش، جنت و جهنم یوق دیگان ایمش، بارابرا دوگنیز ایتن ده حلال دیه چک ایمش . . .

دوسم محمد طرشدی. نیچک ده بولسه فیلسوفلر نی کوروب آلارنک آباغینه یغادی. قش بویینه ایتمک خدمتن بوشقه یارما ولرن اوتندی هم بر قدر موفق ده بولغان توستلی بولدی چونکه عمومی بر مجلس یاصاب تیره یاقده غی معلملر نی، معتبره رک قازاقلر نی جیبوب دینی مسئله لر نی زمانه غه موافق حل قیلوغه وعده لر ن آوب قایتقان ایدی. منه اول شونک یوموشی بلن، طورغان ییرندن ۳۵ چاقرم بولغان «اص» شهرینه کیتدی.

III

اش ترتیبکه سالنه غنه دیب طورغانده کومته گاندن «اص» دن کیلگان تیلیگرام بو خبزی کیتدی:

«دوسم محمد آوری. دو قتر قاراوغه اوستلرینه آلمادیلر . . .» لکن بو خبر شول تیرده بولغان قازاقلرغ، یا که معلملرگه تأثیر ایتمیدی؟ یوق، مگ مرتبه یوق. آندی وقتلرده قازاق آکه که موللانک آوری بوزا، آوری کیک گنه کورنه . . .

نهایت دوسم محمدنی قالدن آوب قایتدیله؛ لکن توستی باشی تمام اوزگارگان، حتی نغراق طانش بولماغان کشیگه طانوماسلق درجه که کیلگان ایدی. شونک بلن برابر اوزی بیک ساتاشا، بر طوقتاوسز سویله نه، کوزینه کورنگان کشیلر نی روسجه - تاتارچه هر توری قباحتلکلر بلن سوکه ایدی. الحاصل شوندی بر حالگه کیلگان ایدی، که اوزینگ قایده ایکانن بلمی، هیچ کمنی طانومی، نه یتکان سوزگه توشونمی ایدی.

قازاقلر بوندی قورقنچ بر آده منی کورگکچ قوتلری اوجوب قایدیلر. آنی بر طاشلانیق، ایسکی زیمله نکه که، اوزینگ کرله نوب بئکان بر یورغانی بلن بر باصدق دن عبارت بولغان اورنن ئرغندیلرده اوزن شونده جابوب قوبدیله ر. اوسته وینه ساتاشوب چغوب کیمه سون دیب طشقی یاقدن ایشکنی تیمر سه نه ک بلن ئردتوب ده کیتدیله ر . . .

«شورا» اورنبورغده اونه بشمه کوشره بر حقیقانه ادبی، فنی و سیاسی مجموعہ در.

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЕ: НА 2-Й СТРАНИЦЕ ОБЛОЖКИ 30 КОП., НА 3 И 4 СТР. — 20 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.

Адресъ: г. Оренбургъ, редакция журн. „ШУРО“.

آبونه بدلی: سنهک ۵، آنی آیلق ۲ روبله ۶۰ تین .

«وقت» برلن برگه آلوچیلرغ:

سنهک ۹، آنی آیلق ۴ روبله ۶۰ تین در.

ق	و	و	ش
آ	ى	ھ	م
د	ا	و	ل
ب	و	ل	م

قيوم (ناصرى)؛ شهاب (مرجاني) .
درست جواب بىروچى بولمادى .

ال	تى	يا	شەر
يول	دن	فايت	سە
الت	مش	يا	شەر
كور	يشە	كىل	سون

« آلى ياشەر يولدن قايتسە، آلمش ياشەر كوريشە كىلسون .
درست جواب بىروچىلر: عبدالبر احمدوف (قارغالى). تيمر
شاھ عبداللین (اورسكى). اسماء قاسمىيە (بەلەبەي دە معلمە). ماھرە
وليدوۋا برلە ميگلى جھان سعدىووا (ھەر ايكىسى سەمىر اويازى كچى
تارخانە مەدرسە وليديه شاگردلردن). اسماء محمدجان قزى
اورمانوۋا (اچى). مرور آرابوۋا (قازان). احمد شريفوف (حسینە
شاگردى). رفيع الله سليموف (مەمەش شەرندە زىمىسكى اشقولا
شاگردى). زىنە سامىتوۋا برلە رابەيە يوماغولوۋا (نىقولايىسكى
اويازدە «حسن» قەبىلە سەندە). فتح الرحمن نعمت اللين (اورنوبرغ).

معلمە خەدىجە سلیمانىيە (اومسكى). فاطمە اورمانوۋا (اقموللا).
فاتحە مەرتانىيە (سارىتەين). مەرورە نەمەت اللینا (سىمى پالات).
نەسەمە لطف اللینا برلە نەسەمە لطف اللینا (اوستكامينگورسكى دە
اودالى پرىسكەسى). احسن شەيخ قورمەشوف (چاللى). بىنانە بنت
غلمان مظفرىيە (يوقارى يوشالم). عبدالحكىم امىروف (ازۇيرنى
غلاوسكى). ابراهيم حميد (سەمىر). فریدە مېرگىنبايۋا (زايسان).

اول شىرقىن كىلگان پوزىد طويىق غە يىمە سدن ۵ واغونى
كىنوب قالدرددە پراووز بيش واغون ايله طويىقغە آرتى ايله
كيلوب كزر. سوكره غرىدە گى پوزىد شىرقغە بيش واغونغە قدر
كىتەر. حاضر غرب طرفندە يول آچى قالغانلەردن ۱ نومر پوزىد
طويىقدن چغوب غرىبە كىتوب طوقتار. ئىلى طويىق بوش قالغاج
۲ نچى نومر پوزىد ۱ نومر پوزىدنىڭ قالغان بيش واغونىنى آلدېنە
تاغوب كىتوب بيش واغونىنى طويىقغە كرتەدە اوزى (۲ نومرو)
طوغرى شىرقغە طوقتاماسدن كىتە بىرور. غرىبە بيش واغونى ايله
اوتىكان بىر نچى نومر آرتقە قايتوب طويىقغە غى بيش واغونىدە
آرتىنە الە كدرردە غرىبە (يولنە) كىتە بىرور.

درست جواب بىروچىلر: عبدالمحمد عبد المنوف (چالقارە
رشدى مەكتەب شاگردى). امينوف (آرغىياش). مفتاح الخالدى
(اوفادە مەدرسە عاليە شاگردى). بىنانە بنت غلمان مظفرىيە (يوقارى
يوشالم). محمد زكى احمدوف (پىرىم شەرندە معلم). جمىل مرادوف،
معلم مەھدىف، مامىن، عەلىف، حزب الله حضرتوف، مېر زاھىد
احمدوف (ھەر بىرى «اوفادە» دە «عاليە» شاگردلىرى). عيسى
داودوف (طوققاق). نەمان مانايوف (اوقا مەدرسە عاليە شاگردى).
ايزمىلئالتر (اومسكى). قىربانو سعدىوۋا (سەمىر. تارخان).
(*) مونك رقى ياكش ۲۲ قويلغان .

آبلىق رەسلى «روسىيە سوداسى» ژورنالېڭ

۱ نچى نومىرى باصلوب چىقىدى .

مەنەر جەسى: اشلىكىلى ياوروۋا ايله امىرىيە (چاغشەرو) سودا گرم آلۇچى . ص
غورف. تاموژنا ادارەلىرى. طاۋارنى اونا كلىر، كلە پەلەر، پېچانلەر، آتېكىتلەر، پارلىكلەر وغىرلەر.
آول طورمىشە دافر. كاڧوپىراتسىيە ھەقندە سوز باشى. سابان باسوون نچك ياكارطورغە كېرەك.
روسىيە ھەم زاگراڭسەدە آطلار. رەسملەر. اورنەك بولورلىق بىرملەر. اوزمەخپوزىدن. احمد طوقطاپايفى.
عمومىي استاتىستىكە. (ايگن سودا وىصناعت باندىش). تاتار غزەتلەردىن: اشلىكىلى مەسلمان خالغونى.
ھەزرىتى تاتار ھايطونى. اوباسو سودا گىرلەر. سەلمان قولندە، كالىفەت فابرىگى. روس غزەتلەردىن:
مانغولىيەدە روس سوكناسى. اوغونىسكى تېرەلەندە. آلتون. سېردە. شىرقە. آلتون مەدەنلىرى.
ھازىرقى زامان سودا گىرلىرى. ياڭزا زا كولىر. بولغى ايگن ھاسىلاتىڭ ھسابى. روسىيەنىڭ چىت
ھەملىكتلر ايله تىجارىتى. اسماعىل پەك غەسپرىنسىكى. لىپىفە آنا ايله اوغل آراسىندە. تابشماقلى
كارىنىكە وازىگە زور ھەم گوزەل رەسملەر. اعلانلەر. وباشقىلەر.

«روسىيە سوداسىمىنە» مەشتىرى ئىبول ايتلە. بەھاسى پوچتە خىرجى ايله:
۱ بىلغە ۲ صوم ۵۰ تىن ۶ بىلغە ۱ صوم ۲۵ تىن ۳ بىلغە ۶۵ تىن ۱ بىلغە ۲۵ تىن
پروبنى نومىرى ۱۲ دانە ۲ نىلك ماركە بىراپىنە كونسىلەر.
آپرىس: «Росія-Саудаси», № 4, редакц. Казань.

«حكاىيەلەر تور كومى»

[شريف كمال اثرى]

ش . ك . افندى نك ۳۰ دن آرتق واقى
حكاىيەلرى برگە جىيلوب «وقت» ادارەسى طرفىندىن
ياكا باصلوب چىقىدى. او قورغە يىكل بولوب روھقە
لەت بىرە، اچ بوشقانى اونوتدرا تورغان ياغز ادبى
روشەدە يازغان و ياخشى كاغەدە استانبول خرفى
بلەن نەس كورنشىدە اشە نوب محرىنك بر قىطعە
رەسى ايله زىنلەنگان بو اثر اورتا قولدە ۲۰۰
صىفەدەن عبارت بولوب حق ۷۰ تىن. پوچتە ايله
۸۰ تىن در. باش اسقلادى ارنبورغەدە «وقت»
ادارەسى. شەبەلرى قزانەدە «معارف»، اوفادە
«چولپان» كىتەپخانەلرى در.

Ш У Р О

№ 21.

НОВАБРЬ 1 = 1914 ГОДА.

«Кتب سته و مؤلفارى»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

حديث وسنت عالملى قاشنده «كتب سته» ديب مشهور بولغان صحيح البخارى، صحيح مسلم، سنن ابى داود، جامع ترمذى، سنن نسائى، سنن ابن ماجه، موطأ مالك كتابلى حقه يازلغان بر رساله در. حديث عامى برله شغلله نوحيلر ايچون كيره كلى معلوماتلرده بار. ۱۳۶ بيتدن عبارت بو رساله نك حقى پوچتھسى برله برلكده ۵۵ تين.

آدریس : Редакция газ. „Вактъ въ Оренбургъ.“

«ابن تیمیه»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

اسلام عالملى نك ايگ مشهورلرندن بولغان ابن تیمیه نك ترجمه حالى، مسلگى و فكرلى يازلغان ۱۴۸ بيتلك بر اثر در. حقى پوچتھسى ايله برلكده ۶۰ تين. هر بر مشهور كتابچيلرده ساتلور. باش اسقلادى «وقت» اداره سنده.

«ابن عربى»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

شيخ محى الدين بن عربى ترجمه حالى حقه تريب ايتولگان بر رساله در. مونده ابن عربى نك مسلگى و اوزينه خاص بولغان فكرلرندن مهملى ذكر ايتولگان. ۱۲۶ بيتده باصلغان بو رساله نك حقى پوچتھسى برله برلكده ۶۰ تين. باش اسقلادى «وقت» اداره سنده.

قامپانيه زينگر نك

تگو ماشينالرى ساتولدر يالغز اوز مغازينلرندھنه

قول و آياق

ماشينالرينك هر

توراييسى

مغازينلرى روسيه نك
مه شهرارنده بار.

مغازينلر نك ويؤسقهسى

توله نه

آطنهغه | سومدن

باشلاب

ساخته دن □ □
ساتلانگرا □ □